

БОБУР ХАЛҚАРО ФОНДИ

ЗАҲИРИДДИН МУҲАММАД БОБУР

**ҒАРИБИНГ
АНДИЖОНИЙДУР**

Сайланма шеърлар

«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ – 2008

Б 79

Нашрга тайёрловчи, сўзбоши ва луғат муаллифи
Ваҳоб Раҳмонов

Масъул муҳаррир
Барнобек Эшпўлатов

Нашрни бадиий безашда **Заҳириддин Муҳаммад**
Бобур асарларига ишланган миниатюралар ва
Ўзбекистон халқ рассом **Малик Набиев** расмларидан
фойдаланилди.

Бобур, Заҳириддин Муҳаммад.

Ғарибинг андижонийдур. Сайланма шеърлар. /
Нашрга тайёрловчи, сўзбоши ва луғат муаллифи
Ваҳоб Раҳмонов. Масъул муҳаррир Барнобек
Эшпўлатов. // – Тошкент, “Шарқ”, 2008. – 288 б.

Буюк давлат арбоби ва шоир Заҳириддин Муҳаммад Бобур таваллуди 525 йиллигига бағишланган ушбу китоб, биринчидан, оммабоп қилиб нашрга тайёрланди: ҳар бир шеърда учрайдиган “кийин” сўзлар луғати ўша асар саҳифасидаёқ мукамал бериб борилди, “тил” муаммоси бартараф этилди; иккинчидан, шоир шеърини мероси матний ва мазмуний аниқликлар нуқтаи назаридан таҳлил ва таҳрир этилди, олдинги нашрларга жиддий тузатишлар киритилди. Мажмуа Бобур жозиб шеърини мухлисларига муносиб совға бўлади, деб умид қиламиз.

Сарлавха олдида: Бобур халқаро фонди.

ISBN 978-9943-00-325-5

ББК 84(5Ў)1

1034924
191

1034924 191	Alisher Navoiy nomidagi C o mbekiston M u
----------------	---

© “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик
компанияси Бош таҳририяти, 2008.

МУМТОЗ СОҲИР ШЕЪРИЯТ

*Не ерда бўлсанг, эй гул, андадур чун жони Бобурнинг,
Ғарибингга тараҳҳум айлагилким, андижонийдур.*

Улуғларнинг музаффарияти ҳам, ҳасрати ҳам, дардлари ҳам, орзу-армонлари ҳам залворли бўлади, чўнг бўлади. Йўкса, Хиндистондай улкан мамлакат шаҳаншоҳи **Заҳириддин Муҳаммад Бобур** ўзини “андижонлик ғариб”ман, деб ўксиганини шеърда нақшлармиди?! Агар у “ғариблик”ни улкан шахсий фожиа ва фалокат деб ҳисобламаса, Хиндистонга юзланганини шахсий қисматидаги “юз қаролиғ” деб баҳолармиди:

*Толёй йўқи жонимга балолиғ бўлди,
Ҳар ишники айладим, хатолиғ бўлди.
Ўз ерни қўйиб, Хинд сори юзландим,
Ё Раб, нетайин, не юз қаролиғ бўлди?!*

Шаҳаншоҳ Заҳириддин Муҳаммад Бобур “толёй йўқи” (бахтсизлик)дан фарёд чекса, ўзининг ҳамма ишларини хато деб эълон қилса-я?! Чунончи, бу иккинчи иқрор — мусулмони комил эътирофидир. Чунки Бобур “Эйким, бори назм аҳлиға сен хон янглиғ” деб улуғлаган даҳо **Алишер Навоий** ҳам ўз иқрорномасида шу фикрни изҳор этган эди:

*Ё Раб! Эшигингда бир гадомен —
Ким: бошдин-аёққача хатомен.*

Одатда, илмда шоҳ ва шоир Заҳириддин Муҳаммад Бобур исмининг “Заҳириддин Муҳаммад” қис-

ми — исми, “Бобур” — тахаллуси” деган анъанавий фикр ҳукм суриб келади. Аслида, мазкур уч сўз унинг исмидир. Бунга амин бўлиш учун бир рубоий-сига кўз ташлайлик:

Туз, оҳ, Заҳириддин Муҳаммад Бобур,

Юз оҳ, Заҳириддин Муҳаммад Бобур.

Сарриштаи айшидин кўнгули зинҳор —

Уз, оҳ, Заҳириддин Муҳаммад Бобур.

“Заҳириддин Муҳаммад Бобур” исмининг луғавий талқини: “Муҳаммад динининг шерсифат посбони (таянчи, паноҳи)” бўлади. Тарихчи **Мирза Олим мушриф**нинг “**Ансоб ус-салотин фии таворихи хавоқин**” (Султонлар насаблари ва хонлар тарихлари) китобидаги маълумотларга кўра, **Умаршайх мирзо** Самарқандга бориб, янги меҳмон — тўнғич ўғлига исм қўйиб беришни улуғ пир — **Хожа Убайдуллоҳ Аҳрордан** илтимос қилган. Хожа Аҳрори вали аввал “Заҳириддин Муҳаммад” исмини айтган. Сўнгра, бироз ўйланиб: “Бу исм авом тилига талаффуз жихатидан оғирлик килади: улар Бобур мирзо дея қолсинлар” деган. Шундай қилиб, бахтиёр ҳукмдор Умаршайх мирзо ўғлига уч сўздан иборат, маъноси “Муҳаммад дини ва шарият таянчи”ни ифодалайдиган “Заҳириддин Муҳаммад Бобур” исмини олиб келган...

Шундай теран маъноли исмда номланган шаҳзода 1483 йил 14 февралда Фарғона вилояти ҳукмдори temuрийзода Умаршайх мирзо оиласида — Мовароуннаҳр мамлакати Фарғона вилоятининг пойтахти Андижонда дунёга келган. Онаси **Кутлуғ Нигор хоним**

Тошкент вилояти ҳукмдори **Султон Маҳмудхоннинг** опаси, **Юнусхоннинг** кизи эди. **Мирзо Муҳаммад Хайдарнинг** “**Таърихи Рашидий**” асарида ёзилишича, Юнусхон ўн уч ёшидан ўттиз ёшигача **Шарафиддин Али Яздий** хонадонига яшаб, унинг тарбиясида ўсган. Бунга **Улуғбек мирзо** шароит яратиб берган. Улуғ донишманд тарбиясида ўсган, кейинчалик Мўғулистонга узок йиллар хонлик қилган Юнусхон Умаршайх мирзонинг қайнотаси, Захириддин Муҳаммад Бобурнинг она тарафдан бобоси эди.

Захириддин Муҳаммад Бобур она тарафдан бувиси **Эсан Давлат бегим** кўлида тарбия топди. Бу аёлни **Биби хоним** – **Сароймулк хонимга** ўхшатиш мумкин. Эсан Давлат бегим Юнусхон билан ёвга асир тушганда, Юнусхонни жўнатиб юбориб, кечкурун унинг ёнига бир шахзода киритилади. Канизлари билан шайланиб турган аёл шахватпараст шахзодага ташланади. Аёллар кўплашиб уни халок қиладилар ва сахарлаб ховлига чиқариб қўядилар.

Бу воқеадан хабар топган хон Эсан Давлат бегимни сарой аъёнлари даврасида сўроқ қилганида аёл дадил туриб шундай дейди:

– Мен Юнусхоннинг маҳбубаси – шаръий хотиниман. Бу киши шариятни бузиб менинг билан бўлмоқчи эди. Мен уни – душманам ва шариятни бузган кишини ўлдирдим. Энди унинг касосига мени ўлимга ҳукм этсангиз бўлади.

Хижолатда қолган ҳукмдор Эсан Давлат бегимни канизлари билан Юнусхон юртига эсон-омон жўнатиб юборади. Шундай мардона аёл кўлида Бобур ўсиб улғайди.

“Бобурнома”да 1494 йилги Умаршайх фожиасидан

кейинги тахликали пайтларда беклардан **Хасан Яъқуб** фитнасини бартараф этиш хусусида ёзиладики: Узун Хасаннинг “бу фикридан бори эл вокиф бўлиб эдилар — **Хожа қози** ва **Қосим қавчин** ва **Али Дўст тағойи** ва **Узун Хасан** ва яна баъзи давлатхоҳлар менинг улуғ онам Эсан Давлат бегим қошида йиғилиб, сўзни бу ерга қўйдиларким, Хасан Яъқубни маъзул қилиб, фитнасига таскин берилгай. Хотунлар орасида раъй ва тадбирда менинг улуғ онам Эсан Давлат бегимга монанди кам бўлгай эди. Бисёр оқила ва мударбига эди. Кўпроқ иш-куч аларнинг машварати била бўлур эди”.

Андижон Бобур ҳаётида муҳим аҳамиятга молик. Чунки у Андижонда туғилиб ўсди. Шунинг учун Бобур ўзининг туғилиб (зод) ўсган (буд) шаҳри Андижон эканлигини “Бобурнома”да алоҳида қайд этган. 1510 йилда **Шоҳ Исмоил Сафавий** Марв шаҳри яқинида **Мухаммад Шайбоний** бошлиқ “ўзбаклар”ни тор-мор келтирганда, Бобур Қундузга боради. Шу пайт Андижондан элчилар келадилар. Бу ҳақда Бобур “Вақоеъ” (“Бобурнома”)да ёзадики: “**Султон Саъидхон** — Қошғар хони беш-олти яёв-яланг била келди. Туққан иниларимдек кўруб, Ламғон туманларидин Мандировар туманини бердим. Шоҳ Исмоил Шайбонийхонни Марвда олғонда, Қундузғаким ўт-тум, Андижон вилояти менинг сори бокиб, баъзи доруғаларини қавлаб, баъзи ерларини беркитиб, манга киши йибордилар. Мен Султон Саъидхонга бори навкарларимни топшуруб, кўмак қўшуб, **зоду буд Андижон вилоятини** бағишлаб, хон қилиб йибордим”.

Темурийзода Захириддин Мухаммад Бобур 1494 йилдан 1504 йилгача Андижон ва Самарқандда ўз

хокимиятини ўрнатиш учун муттасил курашди. Зафарлар шукухию мағлубиятларнинг аламлари ҳамда сарсон-саргардонликларни ўз яқинлари билан бошдан кечирди.

Тазкирачи **Ҳасанхожа Нисорий** Бобурнинг ушбу ўн йиллик ҳарбий ҳаракатлари ва уларнинг охиروкибатда натижасиз бўлиб чиққани хусусида “**Музакири аҳбоб**” тазкирасида ёзади: “(Бобур) **чиғатой султонлар**нинг энг сараси ва зўр шижоатлиси эди. Шамшир зарби билан Мовароуннаҳр мамлакатига эга бўлиб, уни саклаб қолишда хўп сабъ-ҳаракатлар ва жонини аямасдан жаҳду жадаллар кўрсатди. Мардона тўқнашувлар қилди. Аммо тақдир ўқига тадбир қалқони дош бера олмади...” Бобур 200 дан ортиқ ўз қариндош-уруғ, бек ва навқарлари билан Хисор орқали Кобулга борди. Хисордан Хисравшоҳнинг минглаб навқарлари Бобурга қўшилдилар. Бобур Кобулга бориб, меросий шахрига жанг-жадалсиз эга бўлди. Кейинги йигирма йил давомида теварак атрофидан ўз ҳукмронлигига кўплаб шаҳарларни қаратиб, 1526 йили Ҳиндистонга юриш қилди. 12 минглик лашқари билан **Султон Иброҳим Лўдий**нинг 100 минг кишилиқ лашқарини Панипат шахри ёнида ярим кунлик жангга енгди ва Бобур Ҳиндистоннинг буюк шаҳаншоҳига айланди.

Кейинги тўрт йил ҳам жанг-жадаллар ичида кечсада, Бобур Темурийларга хос бунёдкорлик анъаналарини Ҳиндистонга олиб борди: арик-каналлар қаздирди, боғ-роғлар бунёд этди, мухташам улуғвор иморатлар тиклади.

Бундай буюк ишларни унинг ворислари — темурийзода Бобурийлар кейинги уч юз йилда давом

эттирдилар. Тож Маҳал каби ўз салобату кўрки билан жаҳонга кўз-кўз қилинадиган муаззам қошоналар бунёд этдилар.

Бобур вафоти оддий ўлимлардан эмас. У тўнғич ўғли — валиахд **Хумоюн мирзо** учун фидо бўлиб қазо топти. Олти ойдан ортик иситмаси тушмаган Хумоюн ўлимини ота Оллоҳдан ўзига тилаб, фарзандининг саломатлигини Яратгандан илтижо қилди...

Захириддин Мухаммад Бобурнинг буюклиги маълум маънода шахсининг серқирралиги билан ҳам изоҳланади. У аввало подшоҳ, ҳукмдор, юрт ишини юргизадиган улуғ зот. Салтанат динда муқаддаслаштирилган. Султон — Оллоҳнинг ердаги сояси деб қаралган. Бу улуғ мартабага Бобурнинг буюк саркардалиги — лашкарбошилиги етказган. У жангни ҳам санъат деб билган ва “**Ҳарб иши**” номли китобида харб санъатини хар томонлама ёритган. Таассуфки, бу асар ҳозирча топилмаган.

Захириддин Мухаммад Бобур — фикҳ олими. У “**Мубаййин**” номли шеърый усулда ёзилган асарда беш фарзнинг хар бирини бутун мукамаллиги билан ўзбек тилида баён этган. Ўша замонларда фикҳга доир асарлар асосан арабий ва форсийда ёзилганлигини инобатга олсак, Бобур “Мубаййин”нинг икки фазилатини алоҳида қайд этиш лозим бўлади. **Биринчидан**, асарнинг ўзбек тилида ёзилганлиги; **иккинчидан**, асарнинг шеърый усулда баён этилгани.

Бирор ҳукмдор ўз ҳаётини Бобурчалик санъат билан беэзамаган бўлса керак. Унинг “Бобурнома”сида Бобур саройи раққослари **Тенгриқули**, **Рамазон** ва хофиз **Рухдам** хақида маълумотлар келтирилган.

Бугина эмас, у Рухдамнинг кўшиқчилик санъатига олқиши сифатида унга куйидаги рубойини ҳам бағишлаган:

*Гар Рухдам этса эрди оҳанги нагам,
Мажлисда не ҳузи қолур эрди, не гам.
То боргали Рухдам бизинг мажлисдин,
Мажлис элига не руҳ қолди-ю, не дам.*

Захириддин Муҳаммад Бобурнинг Хирот сафарига доир “Бобурнома” саҳифаларида ҳам **Бадигъуззамон мирзо** ва **Музаффар мирзо** базмларида қатнашган раққос **Мир Бадр** ва ҳофиз **Миржон** ҳамда бошқа созанда, бастакор ва ҳофизлар хусусидаги маълумотларга дуч келамиз.

Бобурнинг мусиқийга оид махсус рисола ёзгани ҳақида мусиқа тарихига доир китобларда аниқ маълумотлар сақланган.

Захириддин Муҳаммад Бобур – жаҳоншумул аҳамиятга молик “Вақосъ” (“Бобурнома”) ижодкори бўлган улкан адиб. Ушбу қомусий асар ҳозиргача дунёнинг ўттизга яқин тилига таржима бўлган. Яратилган даврида форсийга, XVII асрда голланд тилига, кейинчалик инглиз, француз, немис, испан, хитой, хинд, япон, турк, рус, козок ва бошқа тилларга ўтирилган.

XIX асрда Англия ва Америкада “Бобуршунослик” илми пайдо бўлган...

Биз Бобурни мумтоз шоир сифатида қадрласак, жаҳон уни “Бобурнома”си туфайли кўпроқ шарафлайди.

Захириддин Муҳаммад Бобур – мислсиз

адабиётшунос. Унинг аруз илмига доир “**Муфас-сал**” (“Мухтасар”) номли тадқиқоти номига яраша ўта илмий теран ва муфассаалликка молик. Агар Алишер Навоий арузга доир “**Мезон ул-авзон**” рисоласида арузнинг 144 вазнини тадқиқ этган бўлса, Бобур “Муфассал”да 536 вазни аниқлаган ва ҳар бирига ўзбек тилида мисоллар келтириб, назарий талқинларини асослаган.

Бобур — буюк мумтоз шоир, Алишер Навоийдангина кейин турадиган йирик сўз санъаткори. Бунинг боиси Захириддин Мухаммад Бобур — шоирнинг ўзбек адабиётидаги ўрни, унинг бу адабиётнинг турли жанрларига қўшган янгиликлари хиссаси, маҳоратининг мислсиз сеҳргарликкача юксаклиги, шеърятининг ўта жозибадорлигидир.

Мумтоз шеърятга шоир таржимаи ҳолига оид маълумотлар ёки, бошқача айтганда, таржимаи ҳолга дахлдор шеърлар асосан Алишер Навоийдан бошлаб учрай бошлайди. Навоийнинг китъаларида бу ҳол айниқса яққол сезилади. У ўзи ва замондошлари ҳақида гоҳ салбий, гоҳ ижобий маънода ўша китъаларда сўз юритган.

Захириддин Мухаммад Бобур ижодининг таржимаи ҳолик хусусияти аввало ғазалларида, айниқса, рубоийларида кўпроқ яққолроқ сезимли.

Чархнинг мен кўрмаган жабру жафоси қолдимۇ?

Хаста кўнглум чекмаган дарду балоси қолдимۇ?

матлаъли ғазални муаллиф Хиротдан қайта-ётиб, қор отнинг қорнидан келадиган йўлларда юргани таас-суроти тарзида яратилганини “Бобурнома”да қайд этган.

Захириддин Мухаммад Бобурнинг бир рубойиси сеvimли завжалари **Моҳим бегим** ва **Гулрух бегим**ларга, бир рубойиси **Комрон мирзога**, бир рубойиси **Хумоюн мирзога**, бир рубойиси хофизи Рухдамга, бир форсий рубойиси Бажавр калъа-сининг олинини хакида, айрим китъалари **Хожа Калон** ва **Фўлод султонга** бағишлангани маълум. Айникса, унинг қуйидаги сирли рубойиси адабиётшуносларни дол колдиради. Негаки, мана, бутун бир аср давомида олимларимиз Бобур шеърятини ўнлаб маротаба нашр эттирдилар-у, қуйидаги рубойидан унинг таржимаи холлик хусусиятини пайқамай келдилар:

*Ҳижронда, сабо, етти фалакка оҳим,
Гар ул сори борсанг, бу дурур дилхоҳим.
Ким арзи дуо ниёз ила қилгайсен,
Гар сўрса мен хастани гулрух моҳим.*

Дархақиқат, бу бадий матн шу ҳолатида ҳам жуда ўқишли, гўзал, шинам: мазмунли, таъсирчан.

Биз “Бобурнома”, “Хумоюннома”, Бобур “Девони” ва бошқа манбаларни синчиклаб ўқиш натижасида бу шеърнинг яратилиш тарихини тахмин қилиб кўрдик. Ким билсин, бу рубой Бобурнинг Хирот сафари вақтида битилганми ёки Ҳиндистон учун беш маротаба юришларнинг бирида ёзилганмикан?..

Ҳарқалай, шеър шох ва шоир хонадони Кобулда эканида, ўзининг сафардалиқ пайтида яратилган ва оилавий мактубга шеър илова бўлган. “Ул сори” деб ижодкор “Кобул томон”ни назарда тутган. Биз рубойни қуйидагича уч хил ўқишга мойилмиз. Тўғрироғи, шеърнинг тўртинчи мисрасини яна уч хил янги мазмун иловаси билан ўқиймиз. Биринчиси:

*Ҳижронда, сабо, етти фалакка оҳим,
Гар ул сори борсанг, бу дурур дилхоҳим:
Ким арзи дуо ниёз ила қилгайсан,
Гар сўрса мен хастани гулрух Моҳим.*

Бунга кўра рубоий Бобурнинг жуфти ҳалоли
гулюзли **Моҳим бегим**га аталган.

Иккинчиси:

*Ҳижронда, сабо, етти фалакка оҳим,
Гар ул сори борсанг, бу дурур дилхоҳим:
Ким арзи дуо ниёз ила қилгайсен,
Гар сўрса мен хастани Гулрух моҳим.*

Бу ҳолатда тўртлик шоирнинг хотини ойдаи
Гулрух бегимга бағишланган.

Учинчиси:

*Ҳижронда, сабо, етти фалакка оҳим,
Гар ул сори борсанг, бу дурур дилхоҳим:
Ким арзи дуо ниёз ила қилгайсен,
Гар сўрса мен хастани Гулрух, Моҳим.*

Ушбу тарзда рубоий Бобурнинг иккала хотинига
тегинлидир.

Кўряписизки, Бобурнинг бир рубоийсининг бир
мисрасини тўрт хил талқин қилдик. Хўш, Бобурнинг
ўзи бу нусхалардан қайси бирини назарда тутган
экан? Шоир сеҳргарлигини карангки, ҳеч ким
катъият билан: “Мана буниси!” дея олмайди... Балки
маҳорат сирлари чўккиларидан бири мана шун-
дадир?!

Гап шундаки, мумтоз Шарқ поэтикасида “ийҳом” номли бадий санъат бўлиб, бунинг луғавий маъноси “гумонсиратиш” дир. Ийҳом ўта нозик санъат бўлгани учун Алишер Навоий бу санъатни “хосса маъно” (энг нозик маънолар)ни ифодалайдиган санъат эканлигини уқтирган:

*Агар хосса маъно гар ийҳом эрур,
Анинг кунда юз байти ҳалвом эрур.*

дея даҳо шоиримиз ўз чексиз имконияти билан фахрланган эди. Бобур ана шу санъатда қайта-қайта китобхон каршисида маъно-мазмун ранг-баранглигини намоён қилди. Қуйидаги дилкаш, жозиб байтнинг ўқиб, зукколарча идрокини ишга сола олган китобхон “сўрорим бор” бирикмасини “сўрамоқчиман” ва “сўрмоқчиман” маъноларида фахмлай олади:

*Лабинг бағримни қон қилди, кўзумдин қон
равон қилди,
Нега ҳолим ёмон қилди, мен ондин бир сўрорим бор.*

Ушбу санъатда Алишер Навоийгача яшаган мумтоз шоирларимиз орасида энг кўп байтлар яратган шоиримиз **Мавлоно Лутфий Шоший** (Тошкандий) бўладилар.

Бобур маҳорати **тафреъ** санъатини қўллашда ҳам яққол намоён бўлади. Бу бадий санъатни қўллаган санъаткор кўриниб турган нарсани “бу эмас” дейди-да, “мана бу” деб бошқа бир ўхшаш нарсани айтиб, ажойиб муболағали, ўта таъсирчан бадий воқеликни яратади:

*Сел эмасдур ер юзин тутқан — кўзумнинг ёшидур,
Раъд эмасдур кўкка чирмашқон — кўнгул афғонидур.*

Мазмуни: Ер юзини тутиб кетган сел эмас, балки кўз ёшларимдир. Осмонга қасирғалар ташлаётган момоқалдиروق эмас, балки кўнглим фарёдидир.

Бу усулни Бобур Навоийдан ўрганган бўлиши мумкин:

*Лолазор эрмаски, оҳимдин жаҳонга тушти ўт,
Йўқ, шафаққим, бир қироқдан осмонга тушти ўт...*

“Тафреъ” санъатининг таъсирчанлик имкониятларини Алишер Навоий **Саъдий Шерозий**дан кузатган бўлса ҳам ажаб эмас:

*Нест он лолаҳо, ки дар бодияҳо жилвагаранд,
Куштагонанд, ки зи хок бароварда саранд.*

Мазмуни: Даштларда жилваланаётган долалар эмас, Сўйилган одамлар бошларини тунроқдан чиқариб турибдилар.

Бобур **харфий** санъатлар қўллашда ҳам Алишер Навоий билан беллаша оладиган санъаткор шоир. Унинг китобат қўллаган ушбу байти содда ва тушунарли, айти пайтда нафис ва жозиблиги билан диккатга сазовор. Қадни “алиф”, қошни “ё” ҳарфига ўхшатиш анъанавий эски гап. Маъшукани ойга ташбех бериш ҳам минг маротаба учраган. Аммо “алиф” ва “ё”ни ковуштириб, булар йиғиндисидан “ой” сўзини келтириб чиқариш янги фикрий кашфиёт — нуктасидир:

*Қаддинг чу “алиф”, қошинг эрур “ё”,
Десам, не ажаб, агар сени “ой”?*

Улуғ сўз санъаткорлари ҳарфий санъатлардан китобат матнда ҳарфни номлаш ва **истихрож** (сўз келтириб чиқариш)нинг риёзий мураккаб намуналарини ҳам яратадилар. Чунончи, “риёзий истихрож” санъати қўллаганда байтда ҳарф номланмай, айтимасдан сўзлар ифодалаган ҳарфлар йигиндисидан бирор сўз ясалган бўлади. Масалан, куйидаги байтни таҳлил этайлик:

*Оғзю икки зулфу қади бўлмаса манга,
Райҳону сарву гунча кўрардин малолдур.*

Мумтоз адабий анъанага кўра оғиз — “мим” (м), икки зулф — икки “лом” (лл) ва кад — “алиф” (о)дир. Холбуки, матнда бу ҳарфлар айтилмаган. Сеҳргар Бобур “Ақлинг етса, кайф этиб маза кил!” деб жилмайиб қўйган. Чунки у байтдаги “малол” сўзини оғзи, икки зулфи ва қаддидан (м+л+о+л) ясагандир. Эски ёзувда малолда “а” ҳарфи ёзилмайди. Бундай байтни риёзий кашф этишга анча-мунча китобхонгина эмас, ҳозирги пайтда айрим олимлар ҳам кодир эмаслар.

Нега бу ишни қийин дедик? Чунки сеҳргар Бобур олим кўзини аввал лафф ва нашр санъати билан боғлаган. Адабиётшунос байтдан санъат кузатганда биринчи мисрада тизилган сўзлар: оғиз, зулф ва қадга иккинчи мисрадан ўхшатишлар излайди: оғиз — гунча, райҳон — зулф, кад — сарв. Ана шу ҳолат **лафф ва нашрдир**.

Байтда истихрож борлиги “икки” сўзидан бироз сезилади...

Бобурнинг бу соҳадаги улкан кашфиёти мўъжизаси истихрожда “Оллоҳ” сўзини ифодалаган тубандаги байтдадир:

*Қадди била икки зулфу оғзи,
Жонимга бало бўлбтур, Оллоҳ!*

Истихрожда ёзилмай назарда тutilган ҳарфлар қад — “алиф”, икки зулф — икки “лом” ва оғиз — “ҳо” дир. Ушбу ҳарфлар йиғиндиси Оллоҳдир. Бу ундов сўз улкан хайратни ифодаламоқда.

Бобур шеърини мавзулари ранг-баранглиги билан ҳам эътиборга молик. Шарқона маданият — яхшилик ҳақидаги таъсирчан ғазал ҳам, хазон япроғи сингари юзи сарғайган ошиқ оҳу зорлари талқини бўлган шеър ҳам, маданий дам олишнинг ажиб тўқисликдаги ифодаси бўлмиш:

*Ёз фасли, ёр васли, дўстларнинг суҳбати,
Шеър баҳси, ишқ дарди, боданинг кайфияти*

матлаъли шеър ҳам, фикр-фикр бадиий санъатлар қориган, айна пайтда маъшуқа юз тимсолининг жозиб тажассуми бўлган

*Гул жамолин ёпқон ул гулнинг икки райҳонидур,
Фунча сиррин очқон ул икки лаби хандонидур,*

деб бошланадиган ғазал ҳам Заҳириддин Муҳаммад Бобур инжа шеърини тўплами “Девон”идадир.

Рубобий тимсолларнинг табиий — воқеликка мос

хатти-ҳаракатлари, ошиқ ва маъшуқаларнинг бирининг лобар сервозу ишвалигию иккинчисининг Фарҳодсифат ишқ машаққатларини тортиш ва Мажнун каби шайдолиги ишонарли ифодаланган. Шунинг учун Бобур лирик қаҳрамони ўзини Фарҳоду Мажнундан, маҳбубасини Ширину Лайлидан юкори кўяди:

*Қани Ширин била Лайлики, сендин ноз ўрганса?
Қани Фарҳоду Мажнунким, аларга ишқ ўргатсам.*

“Ишқ” шу даражада ажойиб ҳиссиётки, ошиқлар учрашганда ҳам бахтиёр бўлишлари амри маҳол. Нозик ҳиссиёт иккаласини ҳам жиззаки ҳолатга солгандай. Бирор шоир Бобурдай бу “зиддият воқелигини” идрок этолмаган бўлса керак. Ҳар икки ёш сабр-тоқатлари тугаб бир-бирига зору, учрашганларида эса ҳар лаҳзада аччиқ-тизиққа асослар топилиб қолади. Айрилиқда ўртаниб висолга зориққанлару, бироқ учрашувда ҳам улар ўзаро яхши чикишолмаганликларига нима дейсиз:

*Агарчи сенсизин сабр айламак, эй ёр, мушқилдур,
Сенинг бирла чиқишмоқлиқ доғи бисёр мушқилдур.
Мизожинг нозикун сен — тунду, мен —
бир беадаб телба,
Санга ҳолимни қилмоқ, эй пари, изҳор мушқилдур.*

Бобур шеърятини Шарқ поэзияси намунаси сифатида жаҳоннинг оддий ва нуқтадон — нозик китобхонларию сўз санъаткорларини мафтун этади. Мумтоз адабиётимизнинг йирик билимдони академик **Азиз Каюмов** Бобур таваллуди тантаналарининг бирида (чамаси 520 йиллиги) — Андижонда биз, шоир

мухлисларига куйидаги воқеани ҳикоя қилиб бердилар:

“1968 йил эди, чамаси, Болгариянинг Варна шаҳрида социалистик давлатлар кинофестивали бўлмоқда эди. Ўзбекистон Давлат кинематография қўмитаси раиси сифатида мен ҳам таклиф қилинган эдим. Бир кун фестивалга доғистонлик машҳур авар шоири **Расул Ҳамзат ўғли (Расул Гамзатов)** келиптилар, деб эшитиб, излаб чиқдим.

Шоирни таниқли рус кинорежиссёри **Григорий Чухрай** даврасидан топдим ва кўришиб, ўзимни танитдим. Табиатан руҳан жўшқин Расул Гамзатов:

— Мен янги дўст топганимни нишонлайман! — деб бизни пивохўрликка таклиф қилди. Куюк адабий суҳбат давом этмоқда эди. Шу пайт Чухрай тушмагур бундай таклифни орага ташласа бўладими:

— Оғайнилар! Биласизки, русларда, хусусан дворянлар тасавурида гўзаллик оёқдан бошлаб кадрланган. Фестивалга жуда кўп қиз-жувонлар келишган. Келинлар, “Гўзал оёқлар” конкурсини ўтказамиз!

Даврада дворянларнинг нозик дидларию, санамлар оёқлари хақида гап-сўз жонланиб кетди. Мен ҳам беихтиёр мавзуга қизиқиб кетдим ва Захириддин Муҳаммад Бобурнинг куйидаги байтини аслиятда ифодали қилиб ўқиб бердим:

*Ўпсам аёгинг қўюб юзумни,
Суртуб анга ҳар замон кўзумни.*

Ва шарҳлаб кетдим: — Шарқда ҳам аёллар гўзаллиги хусусида, айниқса, оёқлари хақида,

ошиқнинг маъшуқа оёқларини ўпиши ва кўзга суртиши хақида Бобуримиз шундай деган, — дея ўша байтни сўзма-сўз русчага таржима қилдим.

Сўзим пайтида даврага чўккан жимликни гумбурлашсимон стол қоқилиши бузиб юборди. Шу пайт Расул Гамзатов озод ўрнидан туриб икки қўллаб столни жон-жаҳди ва завқи билан қоқиб, деярли бақирарди.

— Ана шеъряту мана сенга Шарқ! Ана, аёл оёғига мухаббат! Қандингни ур, Бобур! Мана, Чухрай, сенинг шеърятингда бунақаси борми?!!

Менга шунчаки дилкашгина туюлган Бобур байти буюк шоирни бунчалик тўлқинлантирар деб мутлақо кутмаган эдим”.

P.S. Биз Заҳириддин Муҳаммад Бобур таваллудининг 525 йиллигига бағишлаб тайёрланган ушбу китобни тартиблашда ўсмирдан тортиб мўйсафидларгача, оддий кишидан олимларгача бўлган турли ёш ва адабий савиядаги китобхонлар ўқишини назарда тутиб, ҳар бир мисрадаги ҳозирги замон кишиларига қийин туюладиган қадимий туркий, арабий, форсий сўзларга имкон қадар мукаммал луғат беришга уриндик.

Даҳо шоир **Мирзо Абдулқодир Бедил Азимо-бодий**нинг қуйидаги огоҳлантиришига катта аҳамият бердик:

*Айши юз донони бузган битта нодон шум эрур,
Англашилмас мисра, гар бир сўз унда мавҳум эрур.*

Луғат орқали ўқиш — бизда расм бўлмаганидек, бир сўз матндаги ўрнига кўра ҳар хил маъноларда

келади. Айрим сўзлар луғатининг ҳар хиллиги шу ҳолат билан изоҳланади. Чунончи, “яқин” сўзи масофа қисқалигидан ташқари кўпроқ “аниқ, муқаррар” маъносида, “аҳли яқин” бўлса, хос кишилар, Оллоҳ азизлари маъносини беради. Ёки “ҳазон” сўзи қовжираган япроқ маъносидан кўра, кўпроқ “куз” маъносида учрайди... “Ҳазон япроғи янглиғ гул юзинг ҳажрида сарғардим” мисрасидаги “ҳазон япроғи” – “кузги япроқ” демакдир. Луғат кўплигининг иккинчи боиси – ёшларимизнинг сўз бойликларини оширишларини назарда тутдик.

Ушбу оммабоп тўпламни тузишда Заҳириддин Муҳаммад Бобур шеърӣ асарларининг турли йилларда олимларимиз, филология фанлари докторлари – академик **Азиз Қажумов**, профессорлар **Абдурашид Абдуғафуров**, **Саидбек Ҳасанов**, **Шафика Ёрқин** (Афғонистон), филология фанлари номзодлари **Ҳасанхўжа Муҳаммадхўжаев**, **Эргаш Очилов** нашрга тайёрлаган китоблардан фойдаланилди.

Ваҳоб Раҳмонов.

Ғазаллар

Не кўрай тўбийни¹ қадди хушхироминг² борида?!
Не қилай сунбулни хатти³ мушкфоминг⁴ борида?!

Ким Хиэр суйин⁵ оғизланай лабингнинг қошида?
Ким Масих⁶ алфозидин⁷ дегай каломинг⁸ борида?!

Ошиқингни давлати васлинг била қил мухтарам,
Хусн аҳли ичра мунча эхтироминг борида.

Биздин айру доим эл бирла ичарсен бодани⁹,
Бизни ҳам гоҳи соғин¹⁰ шурби¹¹ мудоминг борида.

Эй кўнгул, гар ғайр сўзи захри қотилдур, не ғам,
Лабларидин шарбати юхйил-изоминг¹² борида.

Тарки номус айлабон бадном¹³ бўлғил ишқ аро,
Ким сени ошиқ дегай номусу номинг борида?!

Бобур, ул гул кўйида булбул киби топтинг мақом¹⁴,
Бир навое рост қил мундоқ мақоминг борида.

¹ **Тўбий** — жаннатдаги чиройли дарахт.

² **Хиром** — юриш.

³ **Хат(т)** — лаб устидаги майин туклар.

⁴ **Мушкфом** — қорамтир, мушк тусли.

⁵ **Хиэр суйн** — обихаёт, тириклик суви. **Хиэр** — Қуръонда билвосита зикр этилган донишманд пайғамбар.

⁶ **Масих** — Ийсо алайҳиссалом сифати, тирилтирувчи.

⁷ **Алфоз** — сўзлар.

⁸ **Калом** — сўз.

⁹ **Бода** — май, мусаллас.

¹⁰ **Соғин** — эсла.

¹¹ **Шурб** — ичимлик.

¹² **Юхйил-изом** — суякни ҳам тирилтирувчи, жон бағишловчи. Мажозан: Оллоҳ.

¹³ **Бадном** — ёмонотлик.

¹⁴ **Мақом** — 1. Ҳурин, маскан. 2. "Пашмақом" шубҳаси.

Келтурса юз балони ўшал бевафо манга,
Келсун агар юзумни эвурсам¹, бало манга!

Нетгаймен ул рафик² билаким, қилур басе³,
Мехру вафо — ракибга, жавру жафо — манга.

Бегона бўлса ақл мени телбадин, не тонг⁴,
Чун бўлди ул парисифатим ошно манга.

Оху ёшимдин ортадурур заъф⁵, эй табиб,
Билдим: ярашмас эмди бу обу хаво манга.

Дардим кўруб, муолажада зоеъ этма умр —
Ким, жонда дарди ишқдурур бедаво манга.

То ёр кимни истар-у, кўнглига ким ёқар,
Ташвиш бежихатдурур⁶ охир санго, манга.

Бобур, бўлубтурур икки кўзум йўлида тўрт,
Келса не бўлди қошима бир-бир манго, манга.

¹ Э в у р с а м — ўгирсам.

² Р а ф и қ — ўрток, дўст.

³ Б а с е — жуда, роса.

⁴ Н е т о н г — не ажаб, ажабланарли эмас.

⁵ З а ъ ф — хасталик.

⁶ Б е ж и х а т — ўринсиз.

Чун фалак қўймас мени бир лаҳза васл айёмида¹,
Тонг² йўқ, эй бемехр³, агар ўлсам фироқинг
шомида⁴.

Эй кўнгул, юзин кўруб, зулфи паришонин совин,
Шоми ҳижрондин тавахҳум⁵ айла васл айёмида.

Зулфидаким маскан⁶ эттинг, кўр занахдон⁷
чоҳини⁸,

Воқиф ўлғилким, эрусен аждаҳонинг комида.

Ғунчадек оезинг ғами кўнглумда гар йўқ,
бас недур⁹,

Чок¹⁰ кўнглум ҳайъати¹¹ гул ғунчаси андомида?¹²

¹ **А й ё м** — кун, кунлар.

² **Т о н г** — ажаб.

³ **Б е м е х р** — меҳрсиз.

⁴ **Ф и р о қ** — айрилик, жудолик.

⁵ **Т а в а х х у м** — 1. Уйламок. 2. Қўркмок.

⁶ **М а с к а н** — макон, жой, тураржой.

⁷ **З а н а х д о н** — ияк чуқурчаси (кулғич).

⁸ **Ч о х** — чуқурлик; қудук.

⁹ **Б а с н е д у р** — унда нега?

¹⁰ **Ч о к** — сўқилган, жароҳатли.

¹¹ **Ҳ а й ё т** — тарз, шакл.

¹² **А н д о м** — шакл, тарз.

Ёрнинг пайғоми¹³ еткач, топти жон фарсуда¹⁴ тан,
Исо¹⁵ эъжози¹⁶ магар музмардурур¹⁷ пайғомида?

Бобур, ул гул зулфи остинда эмастур холлар,
Жон қушин сайд¹⁸ айлар учун доналардур¹⁹

домида²⁰.

---

¹³ **Пайғом** — дарак, хабар.

¹⁴ **Фарсуда** — беҳол, хорғин, ожиз.

¹⁵ **Исо** — пайғамбар.

¹⁶ **Эъжоз** — мўъжиза.

¹⁷ **Музмар** — йўврилган.

¹⁸ **Сайд** — оя.

¹⁹ **Дона** — дон.

²⁰ **Дом** — тузоқ.

Ёғлиғингким¹, жон била мен хастадурмен,
зор анга,
Хаста жонлар риштасидиндур² магар³ хар тор⁴ анга?

Эврулур⁵ бошингғаю гохи юзунга юз кўяр,
Бу жиҳаттин⁶ от эмиш “гулпеч”у гах
“гулзор” анга.

Бир чамандур, сахниким, бўлғай бинафша
сарбасар⁷,
Теграси гулзордурким, бўлмағай бир хор⁸ анга.

Ёғлиғинг токим юзу кўзунгга тегмиш, бордурур —
Юз менингдек зору юз минг мен киби бемор анга.

Эй кўнгул, юз пора⁹ қилса ёр тиғи, ғам ема,
Лутф¹⁰ этиб, гар боғлар ўлса ёғлиғини ёр анга.

Кўнглум истар ёғлиғингни, балки андин бир насим —
Етса Бобурға эрур жон бирла миннатдор анга!

¹ Ёғлиғ — рўмол, дурра.

² Ришта — ип (ўриш ё арқок).

³ Магар — балки, микан?

⁴ Тор — ип.

⁵ Эврулур — айланади.

⁶ Жиҳат — боис, сабаб.

⁷ Гулпеч — чирмашиб ўсган гуллар.

⁸ Сарбасар — ялпи, бошдан-оёқ.

⁹ Хор — тикан.

¹⁰ Пора — парча, бўлак, бурда.

¹¹ Лутф — мулойимлик, раҳмдиллик.

Ул парининг тигидин кўркутма мени, эй рақиб,
Ишқида бошимга менинг ҳар не келса, ё насиб!¹

Эврулуб² бошингга, эй ой, қилмишам тарки ватан,
Раҳм қилғил мангаким, саргаштадурмен³,
хам ғариб⁴.

Телба бўлмоқлиғдин ўзга чорас⁵ йўқтур манга,
Ул парирў⁶ ногаҳон ар⁷ чиқса уйдин ёсаниб.

Жонда беркитган ўкин чекмак манга ранжедурур⁸,
Қўйғил ул ўкни, чекай деб ранж чекма, эй табиб!

Бобуро, харгиз қулоқ шеърингга ул гул солмади,
Гулга не парвое, юз фарёд қилса андалиб⁹!

¹ Ё насиб — бахтимдан кўрдим!

² Э в р у л у б — айланиб.

³ С а р г а ш т а — сарсон-саргардон.

⁴ Ғ а р и б — ўзга юртда яшаётган киши.

⁵ Ч о р а е — бирор илож.

⁶ П а р и р ў — пари юзли.

⁷ А р — агар.

⁸ Р а н ж — азоб, машаққат, оғрик.

⁹ А н д а л и б — булбул.

Эшикинга бош урармен телбалар янглиг¹ юруб,
Эй пари, йўл бер висолингфаки, кетмай бош уруб.

Сарв қаддинг борида ўз қаддини чун қилди васф²,
Ўтқа ёқти боғбон сарви сихисин³ синдуруб.

Ўлтуруб эрди, қўпуб⁴ кетмакка чун азм⁵ айлади,
Ёна⁶ тиргузди мени, алҳамдулиллах⁷, ўлтуруб.

Кўзлари сайд⁸ айлар учун телба кўнглумни менинг
Қоши ёсини⁹ қуруб, кирпик ўқини тўлдуруб.

То сабо зулфини ул гулнинг паришон¹⁰ айлади,
Жон била ақлу кўнгулни елга бердим совуруб.

Топшуруб эрдим кўнгулни ёрға, чун борди ёр,
Хамраҳ¹¹ эттим хаста кўнглумни Худога топшуруб.

¹ Я н г л и г — каби.

² В а с ф — мақтамоқ.

³ С и х и — тик, хушқомат.

⁴ Қ у п и б — туриб.

⁵ А з м — чоғланмоқ.

⁶ Ё н а — яна.

⁷ А л ҳ а м д у л и л л а х — Оллоҳга шукрлар бўлсин.

⁸ С а й д — ов.

⁹ Ё с и — камони, ёйи.

¹⁰ П а р и ш о н — тузгиган.

¹¹ Ҳ а м р а ҳ — йулдош.

Бўйнума занжири ғам, ё бўғзума тиғи ситам¹²,
Ҳар не келса ишқ йўлида турубмен телмуруб.

Мен билурмен кўзи қотил, лаъли¹³ жонбахш¹⁴ эрканин,
Чунки, Бобур, хажрида¹⁵ кўп йиғладим оғзим қуруб.

---

¹² С и т а м — жабр, зулм.

¹³ Л а ъ л — лаб.

¹⁴ Ж о н б а х ш — тирилтирувчи.

¹⁵ Ҳ а ж р — айрилиқ.

Гофил¹ ўлма², эй соқий, гул чоғин ғанимат тут!
Вақти айш эмас боқий³, ол чоғир⁴, кетур, бот⁵ тут!

Бу насиҳатим тингла: не бўлур киши ёнгла⁶,
Не бўлур экин тонгла⁷, сен бу кун ғанимат тут!

Гофил ўлма давлатта, ўзни солма мехнатта⁸,
Тангри берур албатта, давлат иста, химмат тут!

Хуштурур висоли ёр, анда бўлмаса дайёр⁹,
Бўлса васл беавёр¹⁰ давлату саодат тут!

Ғам черики¹¹ беҳаддур¹², чораси будур, Бобур:
Бодани¹³ кўмак келтур, жомни¹⁴ химоят тут!

¹ **Гофил** — беҳабар.

² **Ўлма** — бўлма.

³ **Боқий** — доимий.

⁴ **Чоғир** — май, мусаллас.

⁵ **Бот** — тез, дарҳол.

⁶ **Ёнгла** — яна.

⁷ **Тонгла** — 1. Эртага эрталаб. 2. Қиёматда.

⁸ **Мехнат** — азоб, машаққат.

⁹ **Дайёр** — уй эгаси.

¹⁰ **Беавёр** — рақибсиз.

¹¹ **Черик** — лашкар.

¹² **Беҳад(д)** — ҳад-ҳисобсиз.

¹³ **Бода** — май.

¹⁴ **Жом** — қадах.

Эй юзи насрин¹, қомати шамшод²,
Неча қилурсен жонима бедод?³

Сен киби пуркор⁴, шеваси⁵ бисёр⁶,
Билмади, эй ёр, ҳеч киши ёд.

Жаврда нодир⁷, зулмда мохир,
Ишвада⁸ кодир⁹, ғамзада¹⁰ устод¹¹.

Ёр ғамидин, хажр аламидин,
Сабр камидин нолаю фарёд!

Бобури бедил¹², эй бути¹³ котил,
Жаврунга мойил, зулмунга муътод¹⁴.

¹ **Н а с р и н** — оқ гул.

² **Ш а м ш о д** — хушқомат бир хил дарахт.

³ **Б е д о д** — зулм, жабр.

⁴ **П у р к о р** — пухта-пишиқ, айёр.

⁵ **Ш е в а** — қилиқ, ноз.

⁶ **Б и с ё р** — кўп.

⁷ **Н о д и р** — ягона, ноёб.

⁸ **И ш в а** — ноз-қарашма.

⁹ **К о д и р** — устаси фаранг.

¹⁰ **Ғ а м з а** — кўз сузиш.

¹¹ **У с т о д** — устоз.

¹² **Б е д и л** — маҳлиё, ошиқ.

¹³ **Б у т** — санам, гўзал.

¹⁴ **М у ъ т о д** — ўрганган, кўниккан.

Шоҳ Султон Увайс бинни¹ Маҳмуд²,
Моҳ³ Султон Увайс бинни Маҳмуд.

Қадду оғзингдин айру⁴ тортармен —
Оҳ, Султон Увайс бинни Маҳмуд.

Мени ёд айла баъзи ишқингда
Гоҳ, Султон Увайс бинни Маҳмуд.

Хуштурур ҳамрахим⁵ агар сенсен —
Роҳ⁶, Султон Увайс бинни Маҳмуд.

Подшаҳдур агарчи Бобур, лек,⁷
Шоҳ Султон Увайс бинни Маҳмуд.

¹ **Б и н** — ўғли.

² **С у л т о н У в а й с** — Бобурнинг холаваччаси.

³ **М о ҳ** — ой.

⁴ **А й р у** — жудоликда.

⁵ **Ҳ а м р а х (ҳамроҳ)** — йўлдош.

⁶ **Р о ҳ** — 1. Йўл. 2. Май.

⁷ **Л е к** — лекин.

Балои ишқки, хар дам манга жафоедур,
Бу ишқдин кеча олмон¹, ажаб балоедур.

Хати² лабиға тутош бўлса, эй кўнгул, не ажаб —
Ки, Хизр чашмаи ҳайвонга³ раҳнамоедур⁴.

Ярар бу хаста кўнгул дардиға ўқин яраси,
Магарки⁵ хар яраси ёрнинг давоедур.

Баҳор фаслидуру май хавоси⁶ бошимда,
Аёк⁷ тут манга, сокийки, хуш ҳавоедур.

Ул ой рақибға бўлди рафиқу, Бобурнинг
Рафиқу⁸ ҳамдами хажрида оху воедур.

¹ К е ч а олмон — кечолмайман.

² Х а т(т) — лаб узра майин туклар.

³ Ч а ш м а и ҳ а й в о н — обиҳаёт булоғи.

⁴ Р а ҳ н а м о — йўл кўрсатувчи.

⁵ М а г а р к и — балки.

⁶ Ҳ а в о с и — ҳаваси.

⁷ А ё к — қадаҳ.

⁸ Р а ф и қ — ўрток, кадрдон.

Янги ой ёр юзи бирла кўруб эл шоду хуррамлар,
Манга юзу кошнингдин айру¹ байрам ойида ғамлар.

Менинг бу тори мў² янглиғ танимға тоблар³ солди
Ул ойнинг юзида сунбул киби зулфидағи хамлар⁴.

Хавоға дуди⁵ охин тутратур⁶ ишк ахли ғайратдин⁷,
Сабо тахрикидин⁸ хар гаҳ паришон бўлса
парчамлар⁹.

Очилди зулфию хайлар¹⁰ намудор¹¹ ўлди юзида,
Гул узра чун¹² бўлур пайдо кеча очилса шабнамлар.

Мену кунжи¹³ ғаму оху фиғону ашки¹⁴ хунолуд¹⁵,
Не хушдур гўшаи холи¹⁶, майи софию хамдамлар.

¹ **А й р у** — жудалик.

² **Т о р и м ў** — сочининг бир толаси.

³ **Т о б л а р** — тўлғанишлар.

⁴ **Х а м л а р** — халқа-халқалар, бурам-бурам.

⁵ **Д у д** — тутун.

⁶ **Т у т р а т у р** — таркатади.

⁷ **Ғ а й р а т** — рашик.

⁸ **Т а х р и к и** — титратиши.

⁹ **П а р ч а м** — зулф.

¹⁰ **Х а й** — юздағи тер.

¹¹ **Н а м у д о р** — кўринган.

¹² **Ч у н** — чунки.

¹³ **К у н ж** — гўша.

¹⁴ **А ш к** — кўз ёши.

¹⁵ **Х у н о л у д** — қонли.

¹⁶ **Х о л и** — овлоқ.

Кўнгулни ишқ бузди, не асиг¹⁷ панду насихатдин,
Менинг мажруҳ¹⁸ кўнглумга ярашмас ушбу
мархамлар.

Юзи наврўзию васли ийдини¹⁹, Бобур,
ганимат тут —
Ки, мундин яхши бўлмас бўлса юз наврўзу
байрамлар.

---

¹⁷ **А с и г (осиг)** — фойда.

¹⁸ **М а ж р у ҳ** — жароҳатли.

¹⁹ **И й д** — хайит.

Очилиб икки сочи, юзига ёйилмишлар,
Ёруқ жаҳонни кўзумга коронғу қилмишлар.

Човир¹ бағир қонидур барча ишк аҳлиға,
Зиҳи² аларки, бу майдин даме ойилмишлар³.

Не қилсам, айлама, эй ёр, айбким, менда
Жунуну⁴ ишқу йигитлик бори қотилмишлар⁵.

Салоҳқа⁶ хирад аҳли⁷ мени ёвуқ⁸ дерлар,
Кўрунги, ушбу чечанлар йирок ёнгилмишлар⁹.

Не суд¹⁰ ишқни элдин ёшурмоқ, эй Бобур,
Чу¹¹ ҳолатингни бори олам аҳли билмишлар.

---

¹ Ч о в и р — май.

² З и ҳ и — ажаб!

³ О й и л м и ш — йироқлашган.

⁴ Ж у н у н — телбалик.

⁵ Қ о т и л м и ш — қўшилиб кетган.

⁶ С а л о ҳ — парҳезкорлик.

⁷ Х и р а д а ҳ л и — оқиллар.

⁸ Ё в у қ — яқин.

⁹ Ё н г и л м и ш — янглишган.

¹⁰ С у д — фойда, наф.

¹¹ Ч у — чуңки; чунончи.

Хати¹ — бинафша, хади² — лола, зулфи райхондур,
Баҳори ҳуснда юзи ажаб гулистондур.

Энгу³ менги⁴ ою доғи юзу сўзи гулу мул⁵,
Қади равону тани жону ирни⁶ маржондур.

Қошида чину⁷ кўзида кину ангубин⁸ лабида,
Сўзида захр ва лекин тилида дармондур.

Қошингга кўп бора олмон, нетай, ароликда,
Ёшим тишинг дуридин айру⁹ баҳри Уммондур¹⁰.

Ўтумни тез этасен ҳар тарафга секретиб от,
Саманди¹¹ ноз инонини¹² бир бери ёндур¹³.

Не навъ васф қилай суратинг латофатини —
Ки, ҳуснунга сенинг, эй, руху ақл хайрондур.

Жафою жавр агар қилса, Бобуро, нетайин,
Не ихтиёр манга, ҳар не қилса, султондур.

---

¹ **Х а т (т)** — лаб узра майин туклар.

² **Х а д** — ёнок.

³ **Э н г** — юз, ёнок.

⁴ **М е н г** — хол.

⁵ **М у л** — май.

⁶ **И р н** — лаб.

⁷ **Ч и н** — чимирилиш.

⁸ **А н г у б и н** — бол, асал.

⁹ **А й р у** — жудоликда.

¹⁰ **Б а ҳ р и У м м о н** — денгиз. **Б а ҳ р** — денгиз.

¹¹ **С а м а н д** — саман тулпор.

¹² **И н о н** — тизгин, жиллов.

¹³ **Ё н д у р** — кайтар.

Заъфдин¹ гўё менинг бу зор жисмим нолдур² —
Ким, онинг шарҳин демакта хома³ тили лолдур.

Заъфлик⁴ жисмим била бу нотавон⁵ кўнглум аро
Дард ёр эрканга ушбу эгма қаддим долдур⁶.

Мен дамодам⁷ қон ютармен ҳажр⁸ аёғидин⁹, нетай,
Ўзгаларнинг жоми васли гарчи молломолдур¹⁰.

Зулфига вобастамен¹¹, васлига йўқдур дастрас¹²,
Эй хуш ул озодаким¹³, беқайду¹⁴ фориғболдур¹⁵.

Ул паридин мен нечук жон элтаменким, Бобуро,
Васли мушқил, ҳажри муҳлик¹⁶,
ғамзаси қаттолдур¹⁷.

¹ **Заъф** — хасталик.

² **Нол** — камиш ичидаги харирсимон қилтирик.

³ **Хома** — қалам.

⁴ **Заъфлик** — бемор.

⁵ **Нотавон** — мадорсиз.

⁶ **Дол** — далил.

⁷ **Дамодам** — ҳар лаҳза.

⁸ **Ҳажр** — айрилик.

⁹ **Аёғ** — қадах.

¹⁰ **Молломол** — лиммо-лим.

¹¹ **Вобаста** — боғлиқ.

¹² **Дастрас** — имкон.

¹³ **Озода** — озод, эркин.

¹⁴ **Беқайду** — бошвоқсиз.

¹⁵ **Фориғбол** — хотиржам.

¹⁶ **Муҳлик** — ўлдирувчи.

¹⁷ **Қаттол** — қатл этувчи.

Кўк вусмада¹ ул ой қоши гўё хаёлдур,
Ё ой бошида кўкта кўрунган хилолдур.

Не навъ² ўхшасун юзига офтобким,
Онинг заволи³ бордуру бу, безаволдур⁴.

Оғзию икки зулфу қади бўлмаса манга,
Райҳону сарву гунча кўрардин малолдур.

Ушшоқ⁵ охи елидин осиб⁶ топмасун
Қаддингки, хусн боғида нозик ниҳолдур.

Кўнглумга дард келгали хам бўлди қоматим,
Қаддим магарки “дард” ёнидағи “дол” дур⁷.

Гарчи вафою меҳрни билмас менинг ойм,
Лекин жафою жаврда соҳибкамолдур⁸.

Хар неча беиноят⁹ эса ёр, Бобуро,
Сен қўйма хидматингнию¹⁰ они уёлдур.

¹ В у с м а — ўсма.

² Н е н а в ъ — қандай?

³ З а в о л — ҳалокат.

⁴ Б е з а в о л — мангулик.

⁵ У ш ш о қ — ошиқлар.

⁶ О с и б (о с и й б) — озор.

⁷ Д о л — “д” ҳарфи.

⁸ С о ҳ и б к а м о л — етук.

⁹ Б е и н о я т — илтифотсиз.

¹⁰ Х и д м а т — хизмат, мулозамат.

Мендин ўзга хасталарга лаълидин¹ дармон берур,
Мен берурмен жону ул умр ўзгаларга жон берур.

Ошики мен, ул килур агёрға² маҳбублук³,
Дардманди мен, вале⁴ ул ўзгага дармон берур.

Ўқида пайкон⁵ эмас, бир қатра хайвон⁶ суйидур,
Етгач-ўқ⁷ жонсиз танимға жон ўшал пайкон берур.

Қош ёшимни ҳажрида⁸, шеъримни васфида⁹
Ким, бу янглиғ дурру гавхар қайси баҳру¹⁰ кўрунг —
кон берур?

Бўлғали қаддиға мойил васлидин маҳруммен,
Бобуро, ул ҳусн нахли¹¹ бар¹² магар хирмон¹³ берур.

¹ Лаъл — лаб.

² Агёр — ёт, рақиб.

³ Маҳбублук — севилганлик.

⁴ Вале — лекин.

⁵ Пайкон — камон ўқи учи.

⁶ Хайвон — тириклик.

⁷ Етгач-ўқ — етган зоҳотиёк.

⁸ Ҳажр — айрилик.

⁹ Васф — мактов.

¹⁰ Баҳр — денгиз.

¹¹ Нахл — ниҳол.

¹² Бар — мева, ҳосил.

¹³ Хирмон — маҳрумлик.

Кўнглумни чу ул пари олибтур,
Девона бўлурға не қолибтур?!¹

Бедил¹ эканимни эмди билгай,
Чун² бир киши кўнглини олибтур.

Кўнглумни олиб, тағофулин³ кўр,
Билмасга ўзини не солибтур.

Зулфунг черигини⁴ йиғки, жамъи
Бу фитнадин асру⁵ кўзғолибтур.

Бобур, неча кун кўнгулни хуш тут,
Бу олам иши чун мунқалибтур⁶.

---

¹ Б е д и л — ошиқ.

² Ч у н — чунки; агар.

³ Т а ғ о ф у л — ўзини билмаганга олиш.

⁴ Ч е р и к — лашкар.

⁵ А с р у — жуда; барчаси.

⁶ М у н қ а л и б — тесқари.

Васлин ул ой манга мухол¹ қилур,
Хажридин² мени хастахол³ қилур.

Билмайин ҳолатимни ул бемехр,⁴
Ўзгалардек мени хаёл қилур.

Ол⁵ юзи кўз ёшимни қон қилди,
Кўргач-ўк⁶ деб эдимки, ол⁷ қилур.

Сарфароз⁸ этса даҳр, шод ўлма,
К-охирул амр⁹ поймол¹⁰ қилур.

Мен киму зухду¹¹ тавбаким, зоҳид¹²
Неча андишаи маҳол қилур.

Тавба ишин буюрма Бобурға —
Ким, бу ишни ўшал ўсол¹³ қилур.

¹ **М у х о л** — маҳол.

² **Х а ж р** — айрилик.

³ **Х а с т а х о л** — бечораҳол.

⁴ **Б е м е х р** — меҳрсиз.

⁵ **О л** — кизил.

⁶ **К ў р г а ч - ў к** — кўрган зоҳотиёк.

⁷ **О л** — хийла.

⁸ **С а р а ф р о з** — улуғвор.

⁹ **О х и р у л а м р** — охири.

¹⁰ **П о й м о л** — оёқости.

¹¹ **З у х д** — мутғасил тоат-ибодат.

¹² **З о х и д** — тоат-ибодатни доим бажарувчи киши.

¹³ **А н д и ш а** — хаёл, фикр.

¹⁴ **Ў с о л** — ўсал, шарманда.

Қаро зулфунг фироқида¹ паришон рўзгорим бор,
Юзунгнунг иштиёқида не сабру не қарорим бор.

Лабинг бағримни қон қилди, кўзумдин қон
равон қилди,²
Нега холим ямон қилди, мен ондин бир
сўрорим бор³.

Жаҳондин манга ғам бўлса, улусдин⁴ гар алам
бўлса,
Не ғам юз мунча ҳам бўлса, сенингдек
ғамгусорим⁵ бор.

Агар муслиҳмен⁶, ар муфсид⁷ ва гар ошиқмен,
ар обид⁸,
Не ишинг бор сенинг, зоҳид,⁹ менингки
ихтиёрим бор.

Фигоним ошти булбулдин, ғами йўк зарра бу
кулдин,
Басе,¹⁰ Бобур, ўшал гулдин кўнгулда хорхорим¹¹
бор.

¹ **Фирок** — айрилик.

² **Равон қилди** — оқизди.

³ **Сўрорим бор** — 1. Сўрамоқчиман. 2. Сўрмоқчиман.

⁴ **Улус** — халқ.

⁵ **Ғамгусор** — меҳрибон.

⁶ **Муслиҳ** — хайрли ишлар қилувчи.

⁷ **Муфсид** — фиск-фасодчи, ёмон.

⁸ **Обид** — ибодат қилувчи.

⁹ **Зоҳид** — доим тоат-ибодат қилувчи киши.

¹⁰ **Басе** — роса, жуда.

¹¹ **Хорхор** — иштиёқ, кучли истак.

Гул жамолин ёпқон ул гулнинг ики райхонидур,
Гунча сиррин очқон ул икки лаби хандонидур.¹

Ул мусалсал² икки зулфи гул юзининг даврида,
Гул уза агнар, магар³ ул иккининг давронидур.

Ўқи захмини⁴ кўруб хар ён танимда, эл дегай —
Ким, бу кўхи⁵ дарднинг ул лолаи Нуъмонидур⁶.

Сел эмасдур ер юзин тутқон — кўзумнинг ёшидур!
Раъд⁷ эмасдур кўкка чирмашқон — кўнгул
афғонидур!⁸

Ложарам⁹, бўлғай паришону ҳавойи мен киби,
Зарра янглиг¹⁰ кимки бир хуршид¹¹ саргардонидур.

Ул пари ишқида, Бобур, кўнглум андоқ телбадур —
Ким, сочи занжиридур, чоҳи зақан¹² зиндонидур.

¹ **Х а н д о н** — кулиб турган.

² **М у с а л с а л** — бурам-бурам.

³ **М а г а р** — балки, -микан?

⁴ **З а х м** — жароҳат.

⁵ **К ў х** — тоғ.

⁶ **Н у ъ м о н и** — алвон, қизил.

⁷ **Р а ъ д** — момоқалдирок.

⁸ **А ф ѓ о н** — фарёд.

⁹ **Л о ж а р а м** — зотан.

¹⁰ **Я н г л и г** — каби.

¹¹ **Х у р ш и д** — куёш.

¹² **Ч о х и з а қ а н** — ияқдаги кулгич.

Менинг кўнглумки, гулнинг фунчасидек тах-батах¹
кандур,
Агар юз минг баҳор ўлса,² очилмоғи не имкандур.

Агар ул қоши ёсиз³ боғ гаштин⁴ орзу қилсам,
Кўзумга ўкдурур сарву кўнгулга гунча пайкандур.⁵

Баҳору боғ сайрин не қилайким, дилситонимнинг⁶
Юзи — гул, зулфи — сунбул, қомати сарви
хиромондур.⁷

Висоли лаззатидин рух топмоғлик эрур душвор⁸,
Фироқи пиддатида йўкса жон бермаклик осондур.

Бошидин эврүлүр⁹ армони бирла ўлдүм, эй Бобур,
Менинг наъшимни¹⁰ боре ул пари кўйидин¹¹
айлондур.

¹ **Т а х-б а т а х** — қатма-қат.

² **Ў л с а** — бўлса.

³ **Ё** — ёй, камон.

⁴ **Г а ш т** — сайр.

⁵ **П а й к о н** — ўқнинг учи.

⁶ **Д и л с и т о н** — мафтункор.

⁷ **Х и р о м о н** — юрүвчи.

⁸ **Д у ш в о р** — қийин.

⁹ **Э в р у л у р** — айланмок.

¹⁰ **Н а ъ ш** — тобут.

¹¹ **К ў й** — манзил, макон.

Агарчи сенсизин¹ сабр айламак, эй ёр, мушкилдур,
Сенинг бирла чиқишмоғлиқ доғи² бисёр³
мушкилдур.

Мизожинг нозику сен — тунду⁴,
мен — бир беадаб⁵ телба,
Санга холимни қилмоқ, эй пари, изҳор
мушкилдур.

Не осиг⁶ нолаю фарёд хоболуд⁷ бахтимдин,
Бу унлар бирла чун⁸ қилмоқ ани бедор мушкилдур.

Манга осондурур бўлса агар юз минг туман⁹
душман,
Вале¹⁰ бўлмоқ жаҳонда, эй кўнгул, беёр
мушкилдур.

Висолинким тиларсен, нозини хуш тортғил,¹¹
Бобур,
Ки, олам боғида топмоқ гули бехор¹² мушкилдур.

¹ **С е н с и з и н** — сенсиз.

² **Д о ғ и** — янада; ҳам.

³ **Б и с ё р** — жуда.

⁴ **Т у н д** — инжиқ.

⁵ **Б е а д а б** — адабсиз.

⁶ **О с и г** — фойда.

⁷ **Х о б о л у д** — уйкусираган.

⁸ **Ч у н** — чунки.

⁹ **Т у м а н** — ўн минг.

¹⁰ **В а л е** — лекин.

¹¹ **Т о р т** — кўтар.

¹² **Б е х о р** — тикансиз.

Ичгуча жом¹ ажал кўнглумда ул соқий дурур,
Тўлғуча паймонам² ул соқий била боқий³ дурур.

Бош кўтармон⁴ бодадин⁵ чун ёр аёғи⁶ ўртада,
Кўймон илгимдин⁷ аёқ чун⁸ жилвагар соқий дурур.

Эгма⁹ қаддим айб қилма қоши ёлар¹⁰ ишқида,
Янги ойдек хам¹¹ бўлур гар худ¹²
фалак токи¹³ дурур.

Ул ҳилолинг бирла хуршидинг¹⁴ сифотин ёзғали
Мухтасардур¹⁵ филмасал¹⁶ гар чарх¹⁷ авроқи¹⁸ дурур.

¹ **Ж о м** — қадах, пиёла.

² **П а й м о н а** — пиёла, қадах.

³ **Б о қ и й** — ҳамишалик.

⁴ **К ў т а р м о н** — кўтармайман.

⁵ **Б о д а** — май.

⁶ **А ё в, аёқ** — қадах.

⁷ **И л г и м** — қўлим.

⁸ **Ч у н** — чунки; экан.

⁹ **Э г м а** — букик.

¹⁰ **Ё** — камон, ёй.

¹¹ **Х а м** — эгик.

¹² **Х у д** — 1. Худди. 2. Хатто.

¹³ **Т о к** — гумбаз.

¹⁴ **Х у р ш и д** — қуёш; юз.

¹⁵ **М у х т а с а р** — қиска.

¹⁶ **Ф и л м а с а л** — масалан.

¹⁷ **Ч а р х** — фалак.

¹⁸ **А в р о қ** — варақлар; қаватлар.

Ишқ ила майдин кўнгулни тутмоғинг не судким,¹⁹
Дард нафъидур нечукким, захр тарёки²⁰ дурур.

Турклар хатти насибинг бўлмаса, Бобур, не тонг²¹,
Бобурий хатти²² эмасдур, хатти сигноқий²³ дурур.

---

¹⁹ **Суд** – фойда.

²⁰ **Тарёк** – захарни кесувчи дори.

²¹ **Тонг** – ажаб.

²² **Бобурий хатти** – Бобур ихтиро қилган ёзув.

²³ **Сигноқий** – Туркистондаги араб ёзувининг бир тури.

Ёрдин озор кўнглум ичра беҳад бордур,
Эй хуш ул кўнгул, анга не ёру не озордур.

Йўктурур гар¹ ёр — йўктур тоқату сабру шикиб²,
Ёр агар бордур, жафою жавру мехнат³ ёрдур.

Неча кўрсатсам вафою меҳр, этар жавру жафо,
Нечаким мен зормен, мендин ул ой безордур.

Кўзи ҳажрида,⁴ юзи ёдида, сўзи шавқида,
Хотирим афгору⁵ жисмим⁶ зору кўз хунбордур⁷.

Сенда, Бобур, йўк гунаҳ, ёрнинг итоби⁸ кам эмас,
Журмсиз⁹ доим итоб айлар — ажаб дилдордур.

¹ **Г а р** — агар.

² **Ш и к е б** — тоқат; ором.

³ **М е х н а т** — машаққат.

⁴ **Х а ж р** — айрилик.

⁵ **А ф г о р** — эзилган.

⁶ **Ж и с м** — вужуд, тан.

⁷ **Х у н б о р** — қон оқизадиган.

⁸ **И т о б** — қаҳр, ғазаб.

⁹ **Ж у р м с и з** — гуноҳсиз.

Юзида ул лаби хандон¹ кўрунур,
Сутга кўп бокса, бале,² кон кўрунур.

Хатти³ мушкинмудурур⁴ гул юзида,
Ё суман⁵ устида райхон кўрунур?

Кўрмагай хотирини жамъ⁶ ўзга,
Кимга ул зулфи паришон⁷ кўрунур.

Ишқни эл не хаёл айлабдур,
Асру⁸ мушкилдурур — осон кўрунур.

Сарв бўйлуқ санаминг, эй Бобур,
Рост айтай, сўзи ёлғон кўрунур.

-
- ¹ **Х а н д о н** — кулиб турган.
² **Б а л е** — ха-ха; шундай.
³ **Х а т (т)** — лаб узра майин туклар.
⁴ **М у ш к и н** — қоп-қора, хушбўй.
⁵ **С у м а н** — ёсмин; оқ гул.
⁶ **Ж а м ъ** — осуда.
⁷ **П а р и ш о н** — ёйиқ.
⁸ **А с р у** — ўта, жуда, роса.

Баҳор айёмидур,¹ доғи² йигитликнинг авонидур³,
Кетур, сокий, шароби нобким⁴, ишрат замонидур.

Ғаҳи саҳро узори⁵ лола шаклидин эрур гулгун⁶,
Ғаҳи саҳни чаман гул чехрасидин арғувонийдур⁷.

Яна саҳни чаман бўлди мунаққаш⁸ ранга⁹
гуллардин,
Магарким¹⁰ сунъининг¹¹ наққошиға ранг
имтихонидур.

Юзунг, эй сарв, жоним гулшанининг тоза гулзори,
Қадинг, эй гул, ҳаётим боғининг сарви равонидур¹².

¹ **А й ё м** — кун; пайт; фасл.

² **Д о ғ и** — ҳамда.

³ **А в о н (о в о н)** — пайт, вақт, замон.

⁴ **Н о б** — тиник, тоза.

⁵ **У з о р** — юз, сатҳ.

⁶ **Г у л г у н** — гулранг, қизил.

⁷ **А р ғ у в о н и й** — алвон, қизил.

⁸ **М у н а қ қ а ш** — нақш солинган.

⁹ **Р а н г а** — ранг-баранг.

¹⁰ **М а г а р** — балки; -микан?

¹¹ **С у н ъ** — улув қудрат. Оллоҳ таолога ишора.

¹² **Р а в о н** — юрадиган.

Не ерда бўлсанг, эй гул, андадур¹³ чун жони
Бобурнинг,
Фарибингга тараҳхум¹⁴ айлагилким,
андижонийдур¹⁵.

---

¹³ **А н д а** — ўша ерда.

¹⁴ **Т а р а ҳ х у м** — раҳм, шафқат.

¹⁵ **А н д и ж о н и й** — андижонлик. Аввалги нашрлар кўпчилигида ушбу газал мақтаysi: “Не ерда бўлсанг, эй гул, андадур чун жони Бобурнинг, Фарибингга тараҳхум айлагилким, анда жонидур” эълон қилиб келинган эди. Фақат “Ўқитувчи” нашриётида Бобур “Танланган асарлар”ининг 1976, 1983 йилги нашрларида тубандагидек тузатиб нашр этилган эди: “Не ерда бўлсанг, эй гул, андадур чун жони Бобурнинг, Фарибингга тараҳхум айлагилким, андижонийдур”. (*Масъул муҳаррир*).

То узулди кўнглум ул ой каддин афсурдадур¹ —
Ким, узулган фунча гулнинг шохидин
пажмурдадур².

Кўксум ичра тах-батах³ конни бағир қилманг
хаёл —
Ким, анинг ишқин йўлида бир тах этган⁴ гурдадур⁵.

Хусн кўрмас кўзларим, кўнглум доғи⁶
ишқ истамас,
Гўйёким кўзларимдур кўру кўнглум мурдадур⁷.

Тан хижобин⁸ рафъ⁹ қил, гар ёр васлин истасанг,
Эй кўнгул, билким, арода хойил¹⁰ ушбу бурдадур¹¹.

Борму эркин¹² ишқ элинда, балки олам аҳлида
Мунча чоғлиғ¹³ хасрату андуҳким¹⁴ Бобурдадур?!

¹ **А ф с у р д а** — сўлғин, руҳсиз.

² **П а ж м у р д а** — сўлғин.

³ **Т а х - б а т а х** — қаватма-қават.

⁴ **Т а х э т г а н** — эзилган.

⁵ **Г у р д а** — буйрак.

⁶ **Д о г и** — ҳам.

⁷ **М у р д а** — ўлик.

⁸ **Х и ж о б** — ёпинчик, парда.

⁹ **Р а ф ъ** — бартараф.

¹⁰ **Х о й и л** — осиглик тўсиқ.

¹¹ **Б у р д а** — мато, матоҳ.

¹² **Э р к и н** — экан.

¹³ **М у н ч а ч о г л и г** — шунчалик.

¹⁴ **А н д у х** — ғам, қайғу.

Сочию қошию кўзидин бошта ҳаводур,¹
Не бошда ҳаво — ҳар бириси бошқа² балодур.

Қош ёси³ била ул қора кўз ғамза⁴ ўқини
Ушшоқдин⁵ ўзга сориға отса хатодур.

Ғар чин десангиз, кўзи онинг оҳуи Чиндур⁶,
Хаттини,⁷ хато қилмасангиз, мушки⁸ Хитодур⁹.

Эврулсам¹⁰ онинг бошиға, топшурсам онга жон,
Жонимда ҳавас улдуру бошда бу ҳаводур.

Ишқ ичра ёшурғон юраким қонини, ваҳким,¹¹
Бу сели сиришким¹² бори оламға ёёдур¹³.

Бобур деса ойини, не тонг,¹⁴ жавру жафолик —
Ким, ҳусн эли ойини¹⁵, бале,¹⁶ жавру жафодур.

¹ **Ҳаво** — ҳавас, майл.

² **Бошқа** — 1. Бошга. 2. Ўзга, бошқа.

³ **Ё** — ёй, камон.

⁴ **Ғамза** — кўз сузиш.

⁵ **Ушшоқ** — ошиқлар.

⁶ **Чин** — Хитой.

⁷ **Хат(т)** — лаб узра майин туклар.

⁸ **Мушк** — қора хушбўй модда.

⁹ **Хито** — Шаркий Туркистон, Уйғуристон.

¹⁰ **Эврулсам** — айлансам.

¹¹ **Ваҳ** — эвоҳ, афсус.

¹² **Сиришк** — кўз ёши.

¹³ **Ёёдур** — ёядир.

¹⁴ **Тонг** — ажаб.

¹⁵ **Ойин** — одат, расм.

¹⁶ **Бале** — ха-ха, шундай.

Улки юз Лайливаш¹ онинг ишқидин
Мажнундурур,²
Хўблар³ султони Мирзо Қосими Арғундурур⁴.

Тирборонидин⁵ ул чобукнинг,⁶ эй кўнгул, не бок?⁷
Гарчи беҳад тездур, юз шукрим, ўткундурур.⁸

Зухд саҳросиға туштум ишқ йўлидин озиб,
Бобури гумраҳни⁹ эмди ким бу йўлга кўндурур?¹⁰

¹ **Лайливаш** — Лайлисимон.

² **Мажнун** — 1. Телба. 2. Маъшур абадий қаҳрамон исми.

³ **Хўблар** — яхшилар; гўзаллар.

⁴ **Мирзо Қосими Арғун** — “Бобурнома” да зикр этилган шоир замондоши.

⁵ **Тирборон** — ўк ёмғири.

⁶ **Чобук** — чавандоз.

⁷ **Бок** — ҳадик, таҳлика.

⁸ **Ўткун** — 1. Тез. 2. Ўткинчи.

⁹ **Гумраҳ** — йўлдан озган; адашган.

¹⁰ **Кўндурмоқ** — бошқармоқ.

Чу дод¹ берди манга шох, юз умиди вафодур,
Не суд² рашки ҳасудоки³, дод доди⁴ Худодур!

Не тонг⁵, қотинда⁶ агар бўлса лаълу дур тошу
туфрок —
Ки, маъдани⁷ караму⁸ жуду⁹ баҳри¹⁰ лутфу¹¹
саходур¹².

Агарчи даҳр¹³ аламиндин тўкулди сели сиришким¹⁴,
Валек шах карамидин умидим асру¹⁵ тўлодур.

Язид¹⁶ элига не миқдор ғозийлар¹⁷ қотидаким¹⁸,
Ул элдур асру юраксиз, бу хайл¹⁹ асру баҳодур.

¹ Д о д — илтифот, адолат.

² С у д — наф, фойда.

³ Ҳ а с у д о — ҳасадчилар.

⁴ Д о д и — бергани, атоси.

⁵ Т о н г — ажаб.

⁶ Қ о т и н д а — олдида.

⁷ М а ъ д а н — кон.

⁸ К а р а м — марҳамат, олижаноблик.

⁹ Ж у д — сахийлик.

¹⁰ Б а ҳ р — денгиз.

¹¹ Л у т ф — раҳмдиллик.

¹² С а ҳ о — саховат, қўл очиклик.

¹³ Д а ҳ р — дунё.

¹⁴ С и р и ш к — кўз ёши.

¹⁵ А с р у — жуда.

¹⁶ Я з и д — Умавия сулоласига мансуб бир араб халифаси.

¹⁷ Ғ о з и й — ислом жангидаги ғолиб.

¹⁸ Қ о т и д а — наздида.

¹⁹ Х а й л — жамоа, тўда.

Адоват оди²⁰, муҳаббат нишони қолғуча, Бобур,
Адув²¹ хайли Язиду²² муҳиби²³ оли аבודур²⁴.

²⁰ **О д** — ном. Озарбайжон, турк, туркман тилларида, Хоразм ўзбек лаҳжасида ҳозир ҳам шундай қўлланади.

²¹ **А д у в** — душман.

²² **Х а й л и Я з и д** — “Язид эли” ва “Хайли Язид” деярли бир маънодаги бирикма истилоҳ: Умавия халифаси Язидга бўйсуниб, пайгамбар Муҳаммад ва халифа Али авлодларига қарши курашган мусулмон тоифасини англатади. Умуман, 660—750 йилларда ҳукмдорлик қилган Умавия хонадони халифалари “ғозийлар” ва “фотиҳлар” даври ҳукмдорлари бўлиб, Ислом Атлантика океани шарқий соҳилларидан Буюк Хитой деворигача, Шарқий ярим шардаги уч қитъада тарқатилди. Муовия, Язид, Марвон каби забардаст халифалар ғайрат ва шижоатда тенгсиз ғозийлар бўлишган. Аббосия халифалари 750—1258 йилларда ҳукмдорлик қилиб, “Ислом олтин асри”да Умавия хонадони забт этган минтақалар ва мамлакатларда ўзидан олдинги ҳукмрон сулолага нисбатан салбий муносабатни объектив тарада шакллантирган. Тарих илмида Умавия сулоласига муносабат эндиликда ўзгармоқда. Умавия сулоласи мусулмон мамлакатдаги халифаликни чинакам монархияга айлантирди, халифалик отадан ўнгилга ва бир хонадон мансубларига ўта бошлади, давлатчиликка асос солинди. Ҳазалдаги кейинги икки байт ҳар томонлама илмий таҳлил ва ирфоний талқинга мухтож. (*Масъул муҳаррир*).

²³ **М у х и б (б)** — дуст, севимли.

²⁴ **О л и а б о** — буюк хонадон. Пайгамбар Муҳаммад хонадонига мансублар: Муҳаммад алайҳиссалом, қизи Фотима, куёви Али, неваралари — Ҳасан ва Ҳусайн.

Гурбатта¹ ул ой ҳажри² мени пир³ қилибтур,
Хижрон⁴ била гурбат⁵ манга таъсир қилибтур.

Мақдур⁶ боривча қилурам саъйи⁷ висолинг,
То Тенгрини, билмонки, не тақдир қилибтур?

Тақдирдур ул ёну бу ён солғучи, йўқса,
Кимга ҳаваси Санбалу⁸ Татйир⁹ қилибтур?

Бу Ҳинд¹⁰ ери ҳосилидин кўп кўнгул олдим,
Не судки¹¹, бу ер мени дилгир¹² қилибтур.

Сендин бу қадар қолди йирок — ўлмади Бобур,
Маъзур тут, эй ёрки, тақсир¹³ қилибтур.

¹ **Г у р б а т** — ватандан йироқлик.

² **Ҳ а ж р** — жудалик.

³ **П и р** — кекса, қари.

⁴ **Ҳ и ж р о н** — айрилик.

⁵ **Г у р б а т** — бунда: ғариблик.

⁶ **М а қ д у р** — мадор.

⁷ **С аъ й** — ҳаракат.

⁸ **С а н б а л** — Ҳиндистондаги вилоят.

⁹ **Т а т й и р** — Ҳиндистондаги вилоят.

¹⁰ **Ҳ и н д** — Ҳиндистон.

¹¹ **С у д** — фойда.

¹² **Д и л г и р** — сиқилган, хафакон.

¹³ **Т а қ с и р** — хато, нуқсон.

Сендек менга бир ёри жафокор топилмас,
Мендек сенга бир зори вафодор топилмас.

Бу шаклу шамоийил била худ¹ хуру парисен —
Ким, жинси башар ичра бу миқдор топилмас.

Ағёр² кўз оллидаю ул ёр аён йўқ,³
Ғам хори⁴ кўнгул ичраю ғамхор⁵ топилмас.

Эй гул,⁶ мени зор этмаки, хуснунг чаманида,
Кўзни юмуб-очқунча бу гулзор топилмас.

Бобур, сени чун ёр деди — ёрлиғ этгил,
Оламда кишига йўқ эса ёр топилмас.

---

¹ Х у д — худди, айнан.

² А г ё р — ёт, рақиб.

³ А ё н й ў қ — кўринмайди.

⁴ Х о р — тикан.

⁵ Ғ а м х о р — ғамхўр, меҳрибон.

⁶ Г у л — мажозан: севгили, маҳбуба.

Кўй, эй оқил,¹ насихат сўзларинким, дилписанд²
эрмас,
Менинг девона кўнглумга насихат судманд³ эрмас.

Неча девона кўнглумни қилурсен нафй⁴, эй оқил,
Агарчи телбадур, бори сенингдек худписанд⁵ эрмас.

Қилурсен талх⁶ айшим⁷ комини беҳуда сўзлардин,
Саросар⁸ сўзларинг захредур, эй носихки⁹, панд¹⁰
эрмас.

Бўлубмен бир парининг анбарин¹¹ сочиға вобаста¹²,
Мени телбага эмди ҳожати занжиру банд¹³ эрмас.

Жаҳонда кўп гадо гарчи лаванд¹⁴ атворлик бордур,
Ва лекин, Бобуро, харгиз сенингдек шах лаванд
эрмас.

---

¹ **Оқил** — ақлли киши.

² **Дилписанд** — ёқимли.

³ **Судманд** — фойдали.

⁴ **Нафй** — инкор, рад этмок.

⁵ **Худписанд** — худбин.

⁶ **Талх** — аччиқ, тахир.

⁷ **Айш** — осудалиқ, фароват.

⁸ **Саросар** — бошдан-оёқ.

⁹ **Носих** — насихат қилувчи киши, насихатгўй.

¹⁰ **Панд** — насихат, ўғит.

¹¹ **Анбарин** — анбар ҳидли, тимқора.

¹² **Вобаста** — боғланган.

¹³ **Банд** — кишан, бўғов.

¹⁴ **Лаванд** — 1. Бўш-баёв. 2. Бебош, салт-суввой.

Ул ойнинг иттифоқи¹ нифоқиға² арзимас,
Айёми васли шоми фироқиға арзимас.

Бу даҳр³ ичра бистари⁴ роҳат тиларни қўй,
Ул фарш⁵ чун бу кўхна равоқиға⁶ арзимас.

Айшеки⁷ ўтти — ўзга ани зикр айлама,
Хар нимаики итти⁸ — сўроқиға арзимас.

Килмок умиду бийм⁹ ила хидмат шаҳ олида,
Дарбонининг¹⁰ сўкунчу таёқиға арзимас.

Бобур, висолни не тиларсен, чу хажр¹¹ бор,
Бир лаҳза айши меҳнати¹² боқийға¹³ арзимас.

---

¹ **Иттифоқ** — ярашмоқ, келишмоқ.

² **Нифоқ** — келишмовчилик.

³ **Даҳр** — жаҳон, дунё.

⁴ **Бистар** — кичик кўрпа.

⁵ **Фарш** — тўшак.

⁶ **Равоқ** — пешайвон.

⁷ **Айш** — роҳат-фароғат.

⁸ **Итти** — йўқолиб кетди.

⁹ **Бийм** — кўрқув, ҳадик, таҳлика.

¹⁰ **Дарбон** — эшик олдидаги соқчи, посбон.

¹¹ **Хажр** — жудолик, айрилик.

¹² **Меҳнат** — азоб-машаққат.

¹³ **Боқий** — хамишалик, доимий.

Олди кўнглумни, соғиндимким¹, манга дилдор
эмиш,
Билмадим, бу навъ² мендин ул пари безор эмиш.

Ошиқ ўлғоч, кўрдум ул шамшод³ қаддин юз бало,
Оллоҳ-Оллоҳ, ишқ аро мундоқ⁴ балолар бор эмиш!

Илтифот этмаслигин бозий⁵ хаёл айлар эдим,
Эмди билдимким, анга мендин бу янглиғ⁶ ор эмиш.

Ул пари ишқида йўқ ўлмоқдин ўзга чорае⁷,
Чув ўзи — қотил, сўзи — муҳлик⁸, кўзи — хунхор⁹
эмиш.

Хусн аҳли¹⁰, эй кўнгул, олам аро ишқ аҳлининг¹¹
Кўнглини сохлар эмиш, хар кимгаким, дилдор
эмиш.

Ул нафосиз ёрдин чекмак не, яъни мунча ғам,
Хусн аҳли, чунки, Бобур, дунёда бисёр¹² эмиш.

¹ **С о ғ и н д и м** — ўйладим, ҳисобладим.

² **Б у н а в ь** — бунчалиқ, шунчалар.

³ **Ш а м ш о д** — хушқомат дарахт.

⁴ **М у н д о қ** — бундай.

⁵ **Б о з и й** — 1. Ўйинқароклик. 2. Алдов.

⁶ **Б у я н г л и ғ** — бундай.

⁷ **Ч о р а е** — бир чора.

⁸ **М у х л и к** — ҳалок қилувчи.

⁹ **Х у н х о р** — қонхўр.

¹⁰ **Х у с н а ҳ л и** — гўзаллар, сулувлар.

¹¹ **И ш қ а ҳ л и** — ошиқлар, маъшуклар.

¹² **Б и с ё р** — кўп.

Неча¹ даврон ғуссаси бўлғай менинг жовимға хос²,
Кошки ўлсам, доғи³ бу ғуссадин бўлсам халос!

Оху вовайло⁴ — сурудум⁵, дарду ғам — хамсухбатим⁶,
Бода⁷ — ашким⁸ қони, ким кўрди мунингдек
базми хос?⁹

Гар шикастим¹⁰ бўлса суст ағёрдин, таън этмангиз —
Ким, шикастиға сабаб олмоснинг бордур расос¹¹.

Ошик ўлғоч, беҳуду¹² девона бўлдум, билмадим —
Ким, парирухсоралар¹³ ишқиға бу эрмиш хавос¹⁴.

Хубларни¹⁵ кўз кўруб, қон қилди Бобур бағрини,
Эмди кўздин қон тўкарменким, будур анга қасос.

¹ Неча — қачонгача? Қанча?

² Хос — тегишли, мансуб.

³ Доғи — ҳамда.

⁴ Вовайло — войвойлаш, афсус.

⁵ Суруд — кўшиқ.

⁶ Хамсухбат — сухбатдош.

⁷ Бода — май.

⁸ Ашк — кўз ёши.

⁹ Хос — махсус, дабдабали.

¹⁰ Шикаст — синикиш, мағлублик.

¹¹ Расос — қалайи.

¹² Беҳуд — ўзидан кетган.

¹³ Рухсор — юз, чеҳра.

¹⁴ Хавос(с) — хос.

¹⁵ Хублар (хўблар) — гўзаллар, яхшилар.

Сўрма холимники, бўлдум бурноғидин¹ зоррок,
Жисм жондин зору жоним жисмдин афгоррок².

Банда³ тақрир⁴ айлай олмон банд-бандим⁵ дардини,
Юз темурбанд⁶ ўлса, ондин бу эрур душворрок⁷.

Масту беҳудлук⁸ била умрунгни ўткардинг, дариг⁹,
Эй кўнгул, мундин бери бўл бир нима¹⁰ хушёррок.

Фафлат уйкусидин уйғон — гар тилар бўлсанг
мурод —
Ким, етар мақсадға ҳар ким бўлса ул бедоррок.

Ўлгали еттим, менинг жоним ғамин е, эй рафиқ¹¹,
Даҳр аро чун йўқ киши сендин манга ғамхоррок.

Келмас ўхшар захматинг¹⁴ ислоҳға¹⁵, Бобур, магар,
Ҳар давоким қилдилар, бўлдунг тақи¹⁶ беморрок.

¹ **Бурноғи** — аввалги, олдинги, бурунги.

² **Афгор** — жароҳатли.

³ **Банда** — 1. Қул. 2. Мен.

⁴ **Тақрир** — айтмоқ, изҳор этмоқ.

⁵ **Банд-бандим** — бўғин-бўғиним.

⁶ **Темурбанд** — занжирбанд.

⁷ **Душвор** — қийин, мушқил.

⁸ **Беҳудлук** — хушсизлик.

⁹ **Дариг** — афсус, аттанг.

¹⁰ **Мундин бери** — бундан буён, бундан кейин.

¹¹ **Бир нима** — бир оз.

¹² **Рафиқ** — ўртоқ, ошна.

¹³ **Даҳр** — жаҳон, дунё.

¹⁴ **Заҳмат** — хасталик, касаллик; машаққат.

¹⁵ **Ислоҳ** — тузалмоқ.

¹⁶ **Тақи** — яна, янада.

Бир пари мен телбани ҳусниға мойил қилғудек,
Кўзум ичра ер тутуб, кўнглумда манзил қилғудек.

Кўнглуму кўзум юзига волаю¹ хайрон бўлуб,
Жонима юз минг ғаму меҳнатни² ҳосил қилғудек.

Нотавон³ кўнглумға ишқи қайғуни келтургудек,
Айшу ишратни кўнгулдин қайғу зойил⁴ қилғудек.

Қилмади Фарҳоду Мажнун⁵ ўзни расво мен киби —
Ким, бу навъ иш — иш эмастур ҳеч оқил қилғудек.

Ул пари ишқида Бобур жон бериб, эй аҳли ишқ⁶,
Ишқ атворини⁷ ишқ аҳлиға мушқил қилғудек.

¹ **Вола** — шайдо, мафтун.

² **Меҳнат** — азоб, машаққат.

³ **Нотавон** — мадорсиз.

⁴ **Зойил** — йўқотмоқ, кеткизмөк.

⁵ **Аҳли ишқ** — ошиқлар.

⁶ **Фарҳод ва Мажнун** — мумтоз адабиёт анъанавий образлари.

⁷ **Атвор** — йўсин, расм.

Ёр юзумни кўруб, дарду ғамим билса керак,
Юз кўруб, дарду ғамим чорасини қилса керак.

Эй сабо¹, жону кўнгулни ўзининг² чун қилди,
Кўнгли бирла дегасен, жони учун келса керак.

Васлини не қилайин — ғайрдин³ айрилмади ҳеч,
Ёр васли менга, у ағёрдин⁴ айрилса керак.

Васлининг қадрини чун билмади бу телба кўнгул,
Ҳажрининг⁵ тиғи онинг юрагини тилса керак.

Шукр, Бобурни билурмен, деган эрмиш ул ой⁶,
Ложарам⁷, бандаларин⁸ шоҳлари билса керак.

---

¹ **С а б о** — тонги сарин ел.

² **Ў з и н и н г** — ўзиники.

³ **Ғ а й р** — ёт, рақиб.

⁴ **А г ё р** — рақиб.

⁵ **Ҳ а ж р** — айрилиқ.

⁶ **О й** — махбуба.

⁷ **Л о ж а р а м** — шубҳасиз.

⁸ **Б а н д а** — қул.

Чикса куёш фалакка, сен отқа чиққанигдек,
Бўлғайму ул сенигдек, ул бири тавсанигдек?¹

Кўксумни чунки ёрдинг, киргил кўнгулгаким, бор —
Ул ёра² эшигингдек, кўз анда равзанигдек³.

Гар сийм⁴ барги гулни қилса либос ўзига,
Бўлғайму, эй гуландом⁵, кўнглак⁶ била танингдек?

Ул ёр хазратинда⁷ бисёр⁸ яхшидур ғайр⁹,
Мен ҳам ямон эмон¹⁰, лек, яхши эмон анингдек.

Даъвои ишқ этиб, ғайр, Бобурни айб қилма —
Ким, мен эдим сенигдек, сен бўлғасен манингдек.

¹ **Тавсан** — асов от.

² **Ёра** — яра, жароҳат.

³ **Равзан** — туйнук.

⁴ **Сийм** — кумуш.

⁵ **Гуландом** — гул юзли.

⁶ **Кўнглак** — кўйлак.

⁷ **Хазрати** — хузури, олдида.

⁸ **Бисёр** — кўп.

⁹ **Ғайр** — ёт, бегона, ракиб.

¹⁰ **Эмон** — эмасман.

Ўзни, кўнгул, айш¹ ила тутмоқ керак,
Бизни унутконни унутмоқ керак.

Айшу тараб² гулбунига³ сув бериб,
Ғусса ниҳолини қурутмоқ керак.

Тийрадурур⁴ зуҳд⁵ дамидин кўнгул,
Ишқ ўти бирла ёрутмоқ керак.

Ҳар нимаға ғам ема — ғам қўптурур,
Айш била ўзни овутмоқ керак.

Қўйма машаққат аро, Бобур, кўнгул,
Ўзни фароғат⁶ била тутмоқ керак.

¹ **А й ш** — роҳат, фароғат, ишрат.

² **Т а р а б** — шодлик.

³ **Г у л б у н** — гул тупи.

⁴ **Т и й р а** — қоронғи, хира.

⁵ **З у ҳ д** — муттасил тоат-ибодат.

⁶ **Ф а р о ғ а т** — эмин-эркин.

Кўнгулга бўлди ажойиб бало қаро сочинг,
Шикаста¹ кўнглума эрмиш қаро бало сочинг.

Бошимга чиқти тутун рашкдин қора сочдин,
Аёққа тушгали, эй сарви ноз, то сочинг.

Муяссар ўлди жунун² мулки³, эй жунун аҳли⁴,
Нисори⁵ ашкни⁶ эмди бу кун манго сочинг!

Сочинг шикастида⁷ бордур шикаста кўнгуллар,
Кўнгуллар очилур, очилса ул қаро сочинг.

Очилди кўнгли, чу очтинг сочингни, Бобурнинг,
Не айб, агар деса дилбанду⁸ дилкушо⁹ сочинг!

---

¹ Ш и к а с т а — синик, мажрух.

² Ж у н у н — телбалик.

³ М у л к и — мамлақати.

⁴ Ж у н у н а ҳ л и — телбалар, ошиқлар.

⁵ Н и с о р — сочқи.

⁶ А ш к — кўз ёши.

⁷ Ш и к а с т — (соч) бурами.

⁸ Д и л б а н д — юракни банд этадиган.

⁹ Д и л к у ш о — кўнгилочар.

Ўлтурур¹ гарчи мени гуфторинг²,
Тиргузур ул лаби шакарборинг³.

Куйдурур хасратида мени, нетай,
Оташин⁴ гулдек ики рухсоринг⁵.

Эй кўнгул, яхши ики дунёдин
Бир назар килса санга дилдоринг!

Хор кўрма гамин ул ойнингким,
Будурур фурқатида⁶ гамхоринг.

Килди то гул юзида зоҳир хат⁷,
Бобуро, бўлди хати безоринг.

Хираду⁸ сабр келиб албатта,
Ишқидин эмди мени кутқоринг!

¹ **Ў л т у р у р** — ўлдиради.

² **Г у ф т о р** — сўз, сўзламоқ.

³ **Ш а к а р б о р** — шакар ёвилувчи, ширинсўз.

⁴ **О т а ш и н** — оловранг.

⁵ **Р у х с о р** — юз.

⁶ **Ф у р қ а т** — жудолик, айрилик.

⁷ **Х а т (т)** — юкори лабдаги майин туклар.

⁸ **Х и р а д** — ақл.

Оллида гўйин¹ кўрунг, илгида² чавгонин³ кўрунг,
Юзида зулфи била гўйи занахдонин⁴ кўрунг!

Секретиб елдурганида тавсанига⁵ кўз солинг,
Ёйқолиб⁶ йўл юруса, сарви хиромонин кўрунг!

Ул пари майдон аро жавлонда⁷ юз минг ноз ила,
Орқасинда юз менингдек зору хайронин кўрунг.

Ишқида жонни маломат⁸ ўқиға қилманг хадаф⁹,
Қошининг ёсини¹⁰ кўзланг, тийри¹¹ мужгонин¹²
кўрунг!

Дерки, Бобур, илтифот айлай санга етган замон,
Менга етгач, қошида юз чину¹³ ёлғонин кўрунг.

¹ **Гўй** — чавгон ўйини тўпчаси.

² **Илги** — қўли.

³ **Чавгон** — чавгон ўйинидаги учи эгри таёк.

⁴ **Занахдон** — ияк.

⁵ **Тавсан** — асов от.

⁶ **Ёйқолиб** — солланиб.

⁷ **Жавлон** — ғайрат, шижоат.

⁸ **Маломат** — қасдма-қасд ҳаракат.

⁹ **Хадаф** — нишон.

¹⁰ **Ёй** — камон.

¹¹ **Тийр** — ўқ.

¹² **Мужгон** — киприклар.

¹³ **Чин** — чимирилиш.

Қайси бир озорин айтай жонима авёрнинг?¹
Қайси бир оғритқонин кўнглумни дей дилдорнинг?

Қайси бир бераҳлиғини² толеи гумроҳнинг?¹
Қайси бир кажравлиғини¹ чархи кажрафторнинг?⁵

Қайси ҳасрат бирла армонин вафосиз васлнинг?
Қайси меҳнат⁶ бирла ранжин фурқати⁷
хунхорнинг?⁸

Фурбат⁹ ичра, эй кўнгул, элдин вафо истарни қўй¹⁰,
Чун вафосин кўрмадинг харгиз диёру ёрнинг.

Бобур, ул гул жавр этар, ағёрдин не яхшилиғ?
Гулнинг озори бу бўлса, ваҳ,¹¹ не бўлғай хорнинг?¹²

¹ **А в ё р** — рақиб.

² **Б е р а ҳ л и ғ** — йўлсизлик, йўлдан озиш.

³ **Г у м р о ҳ** — йўлини йўқотган.

⁴ **К а ж р а в** — тесқари айланувчи.

⁵ **К а ж р а ф т о р** — терс юривчи.

⁶ **М е ҳ н а т** — азоб-машаққат.

⁷ **Ф у р қ а т** — жудолик.

⁸ **Х у н х о р** — қонхўр.

⁹ **Ф у р б а т** — ўзга юрт; ғариблик.

¹⁰ **Қ ў й** — воз кеч, бахрдан ўт.

¹¹ **В а ҳ** — эвоҳ.

¹² **Х о р** — тикан.

Кимки, бўлғай сен киби оламда дилдори анинг,
Хар қаён¹ азм айласа², бўлғай Худо ёри анинг!

Кўйидин³ мен азм этармен — қолғудектур хотирим,
Хотиримни сахласа, Тенгри ниғахдори⁴ анинг!

Келдим эрса, келмади ҳаргиз анинг кўнглига раҳм,
Бордим⁵, аммо бормади кўнглумдин озори анинг.

Ул қуёндин не асиг⁶ чекмак жафою жаврким,
Майли йўктур заррае мехру вафо сори анинг.

Борғай эрдим бош ила кўйига, найлай, Бобуро,
Хар қачон борсам эшигига, келур ори анинг.

---

¹ **Қ а ё н** — қай ён? Қаер?

² **А з м айласа** — отланса.

³ **К ў й** — манзил, макон.

⁴ **Н и г а х д о р** — сақловчи.

⁵ **Б о р д и м** — кетдим.

⁶ **А с и г** — фойда, наф.

Телба кўнглумким, сенинг чангингдадур¹,
ёд айлагил,
Бир навозиш² бирла кўнглумни менинг шод
айлагил!

Ишрат ичра ҳар қачонким, чанг олсанг илгинга³,
Фуркатингда⁴ қолғон эгри коматим ёд айлагил.

Соз айлаб бир нишотангез⁵ чанг, эй дилрабо,
Бенаво⁶ кўнглумни ғам чангидин⁷ озод айлагил.

Мажлис ичра чанг бирла тортиб овоз, эй пари,
Сабру ҳушим жузв⁸ авроқини⁹ барбод¹⁰ айлагил!

Чангда ҳар кун кўк¹¹ чолур ёринг чу йўқтур,
Бобуро,
Ерга бош чолмоқ¹² била ўзунгни муътод¹³ айлагил.

¹ **Чанг** — 1. Кўл. 2. Чолғу асбоби.

² **Навозиш** — 1. Чолмоқ. 2. Алқамоқ, эркаламоқ.

³ **Илгинг** — кўлинг.

⁴ **Фуркат** — жудолик.

⁵ **Нишотангез** — хушҳол килувчи, яйратувчи.

⁶ **Бенаво** — маҳзун, камбағал.

⁷ **Чанг** — кўл; асарлик.

⁸ **Жузав** — қисм.

⁹ **Аврок** — варақлар.

¹⁰ **Барбод** — елга совурмоқ.

¹¹ **Кўк** — мотам куйи.

¹² **Чолмоқ** — урмоқ.

¹³ **Муътод** — ўрганмоқ, одатланмоқ.

Не фикреким, сенинг фикринг эмас — ул фикр
эрур ботил¹,
Не умреким, ўтар сенсиз — эрур ул умр беҳосил²

Таолаллоҳ³, не кўзу кошдурурким,
хар қачон кўрсам,
Ғаҳи кўнглум бўлур беҳуд⁴, ғаҳи аклим бўлур
зойил⁵.

Жафою жавр тавридин⁶ эрурсен асру⁷ кўп вокиф⁸,
Вафою меҳр расмидин бўлурсен асру кўп ғофил⁹.

Куёш янглиғ юзунгга мендурурмен волаю¹⁰ хайрон,
Янги ойдек кошингга мендурурмен ошику мойил.

Кечурдунг ою йилни масту беҳудлук била, Бобур,
Неча ғафлат била умр ўткарурсен, неча кун ойил!¹¹

¹ **Ботил** — беҳуда, бекор.

² **Беҳосил** — самарасиз, хосилсиз.

³ **Таолаллоҳ** — эй буюк Оллоҳим!

⁴ **Беҳуд** — хушсиз, ўзидан кетган.

⁵ **Зойил** — йўқоладиган.

⁶ **Тавр** — йўсин, равиш.

⁷ **Асру** — жуда, росаям.

⁸ **Вокиф** — хабардор.

⁹ **Ғофил** — беҳабар.

¹⁰ **Вола** — шайдо, маҳлиё.

¹¹ **Ойил** — хушёр тортгин, ўзингга кел.

Жонимдин ўзга ёри вафодор топмадим,
Кўнглумдин ўзга маҳрами асрор¹ топмадим.

Жонимдек ўзга жонни дилафгор² кўрмадим,
Кўнглим киби кўнгулни гирифтор³ топмадим.

Усрук⁴ кўзига токи кўнгул бўлди мубтало,
Харгиз бу телбани яна хушёр топмадим.

Ночор фуркати била хўй⁵ этмишам, нетай,
Чун васлиға ўзумни сазовор топмадим.

Боре⁶ борай эшигига бу навбат, эй кўнгул,
Нечаки бориб эшигига бор⁷ топмадим.

Бобур, ўзунгни ўргатакўр ёрсизки, мен
Истаб жаҳонни, мунча қилиб, ёр топмадим.

¹ **М а х р а м и а с р о р** — сирдош.

² **Д и л а ф г о р** — юраги эзилган.

³ **Г и р и ф т о р** — маҳлиё, асир.

⁴ **У с р у к** — маст, хумор (кўз).

⁵ **Х ў й** — одат, кўникмоқ.

⁶ **Б о р е** — яна бир маротаба.

⁷ **Б о р** — кабул. Масалан, “дарбор” — “кабулхона”ни англатади.

Сенинг ишқингда, эй номехрибон, бехонумон¹
бўлдум,
Демон² бехонумон, овраи икки жаҳон бўлдум.

Лабинг гар бермаса бўса³, нечук жон элта
олфайман,
Бу йўлдаким, адам⁴ саҳросиға эмди равон⁵ бўлдум.

Сўруб ул ой лабидин, оғзининг рамзини англадим,
Бир оғиз сўз била, кўрунгики, мунча хурдадон⁶
бўлдум.

Нечаким, коши ёлар⁷ ишқида тузлукни⁸ кўрсаттим,
Вале⁹ охир маломат¹⁰ ўқлариға-ўк¹¹ нишон бўлдум.

¹ **Номехрибон** — меҳрсиз, шафқатсиз.

² **Бехонумон** — уй-жойсиз, мосуво.

³ **Демон** — демайман, асло айтмайман.

⁴ **Адам** — йўқлик, номавжудлик.

⁵ **Равон** — жўнамоқ, юрмоқ.

⁶ **Хурдадон** — заковатли, қилни кирк ёрувчи.

⁷ **Ё(й)** — камон.

⁸ **Тузлук** — тўғрилиқ.

⁹ **Вале** — аммо, лекин, бироқ.

¹⁰ **Маломат** — ёмонотлик.

¹¹ **Ўқлариға-ўк** — ўқларигагина.

Кулар эрдим бурун Фарходи мискин¹² достониға¹³,
Бу Шириндурки, онинг бирла-ўк¹⁴ хамдостон¹⁵
бўлдум.

Висолинг давлатиға етмасам Бобур киби,
не тонг¹⁶ —
Ки, хажринг¹⁷ меҳнатида¹⁸ асру¹⁹ зору нотавон²⁰
бўлдум.

¹² **Мискин** — бечора, бояқиш, шўрлик.

¹³ **Достон** — қисса.

¹⁴ **Бирла-ўк** — (ўша) биланок.

¹⁵ **Хамдостон** — қиссадош, қисматдош.

¹⁶ **Не тонг** — не ажаб, ажаб эмас.

¹⁷ **Хажр** — айрилик.

¹⁸ **Меҳнат** — азоб, машаққат.

¹⁹ **Асру** — жуда.

²⁰ **Нотавон** — мадорсиз.

Хазон¹ яфроғи янглиғ гул юзунг ҳажрида² сарғардим,
Кўруб раҳм айлагил, эй лоларух, бу чехраи зардим³.

Сен, эй гул, кўймадинг саркашлигингни⁴ сарвдек харгиз⁵,
Аёфингға тушуб, барги хазондек мунча ёлбордим.

Латофат гулшанида гул киби сен сабзу⁶ хуррам⁷ кол,
Мен арчи⁸ даҳр⁹ боғидин хазон яфроғидек¹⁰ бордим¹¹.

---

¹ **Х а з о н** — кузги; куз.

² **Ҳ а ж р** — айрилик, жудолик.

³ **Л о л а р у х** — лола юзли.

⁴ **З а р д** — сарик, захил.

⁵ **С а р к а ш** — қайсар, ўжар.

⁶ **Ҳ а р г и з** — ҳамиша; ҳеч қачон.

⁷ **С а б з** — яшил.

⁸ **Х у р р а м** — гуркираган, яшнаган.

⁹ **А р ч и** — гарчи, шундай эса-да.

¹⁰ **Д а ҳ р** — жаҳон, дунё.

¹¹ **Х а з о н япроғидек** — кузги япроқдек.

¹² **Б о р д и м** — кетдим.

Хазондек кон ёшим, сориг юзумдин эл
танаффурда¹³,
Ба ҳар ранге¹⁴, бихамдиллах¹⁵, улусдин¹⁶ ўзни
кутқордим.

Не толеъдур¹⁷ мангаким, ахтари¹⁸ бахтим
топилмайди,
Фалак аврокини¹⁹ ҳар нечаким дафтардек
ахтардим.

Улуснинг таъну таърифи²⁰ манга, Бобур,
баробардур²¹,
Бу оламда ўзумни чун ямон-яхшидин ўтқардим.

¹³ **Т а н а ф ф у р** — нафрат.

¹⁴ **Б а ҳ а р р а н г и** — ҳарқалай, бир илож қилиб.

¹⁵ **Б и ҳ а м д и л л а х** — Оллоҳга шуқурлар бўлсин!

¹⁶ **У л у с** — эл, халқ.

¹⁷ **Т о л е ъ** — қисмат.

¹⁸ **А х т а р** — юлдуз.

¹⁹ **А в р о к** — варақлар; осмон қаватлари.

²⁰ **Т а ъ р и ф** — мактов.

²¹ **Б а р о б а р** — баравар, тенг, бир хил.

Ғайр¹ тоши захмидин² дардимни изҳор этмадим,
Ичтаги пинҳон ғамим тоштин³ намудор⁴ этмадим.

Қондин⁵ элга ёйди тифли⁶ ашк⁷ сирримни менинг,
Чунки мен ул ёшни⁸ харғиз сохибасрор⁹ этмадим.

Келмади кўнглумга ишқининг суруру¹⁰ давлати,
То ўзумни меҳнату¹¹ ғамға сазовор этмадим.

Юзи хуршиди, тиши дурридин¹² айру жисмда
Қолмади бир зарра ерким, тишдин афгор¹³ этмадим.

Толеимдин не осиг¹⁴, Бобур, фиғону нолаким,
Уйкулук бахтимни бу ун¹⁵ бирла бедор этмадим¹⁶.

¹ **Ғайр** — ёт, бегона, рақиб.

² **Заҳм** — жароҳат.

³ **Тошдин** — ташқаридан.

⁴ **Намудор** — кўрсатмоқ.

⁵ **Қондин** — 1. Қондан. 2. Қаердан?

⁶ **Тифл** — бола, ёш.

⁷ **Ашк** — кўз ёши.

⁸ **Ёш** — 1. Бола. 2. Кўз ёши.

⁹ **Сохибасрор** — сирдош.

¹⁰ **Суруру** — шодлик.

¹¹ **Меҳнат** — азоб-машаққат.

¹² **Дур** — гавҳар.

¹³ **Афгор** — жароҳат.

¹⁴ **Асиг (осиг)** — фойда, наф.

¹⁵ **Ун** — товуш.

¹⁶ **Бедор этмадим** — уйғотмадим, уйғотолмадим.

Оёгин ўпсам, етишгай арш токиға¹ бошим,
Даст бергай² давлатим, гар тутса илгим³
маҳвашим⁴.

Кўймоғумдур этагинг кетсам иликдин⁵ ҳар неча,
Бормоғумдур остонингдин⁶ агар борса бошим⁷.

Ўтти эл бўлмоқдин ул ёш, мен қарифум ишқида,
Ўлганим яхши бу навъ⁸ ар ўтса элликдин ёшим.

Дўстлар, кўнглумдагин қабрим тошиға ёзғасиз,
Токи бирдек бўлғай ул ой ишқида ичу тошим.

Ёр ити, қичқирма гар Бобур деса холин санга,
Найлайн, бу ғурбат⁹ ичра сендин ўзга йўқ кишим.

¹ Ток — том, лифт.

² Даст бергай — қўлга қиради.

³ Илгим — қўлим.

⁴ Маҳваш — ойдай.

⁵ Илик — қўл.

⁶ Остонингдин — остонангдан.

⁷ Борса бошим — бошим кетса.

⁸ Навъ — хил; тарз.

⁹ Ғурбат — қариблик юрти, ўзга эл-юрт.

Не хуш бўлмайки, бир кун уйқулук бахтимни
уйғотсам,
Кечалар тори мўйидек¹ белига чирмашиб ётсам.

Гаҳи гулдек юзини ул шакар сўзлукнинг исласам,
Гаҳи шақкар киби ул юзи гулнинг лаълидин²
тотсам.

Қани Ширин била Лайлики³, сендин ноз ўрганса?
Қани Фарҳоду Мажнуним⁴, аларға ишқ
ўргатсам?!

Ёруқ кундуз, қоронғу кечада анжум⁵ киби бўлғай,
Чекиб гар ох дудини⁶, кўнгул ўтини тутратсам⁷.

Кўзум равшанлиғида⁸ бўлғай, эй Бобур, басе⁹
камлик¹⁰,
Агар қоши била юзин ҳилолу¹¹ кунга ўхшатсам.

¹ **Т о р и м ў** — соч толаси.

² **Л а ъ л** — лаб.

³ **Л ай ли**, **Ш и р и н** — мумтоз адабиёт анъанавий образлари.

⁴ **Ф а р ҳ о д**, **М аж н у н** — мумтоз адабиёт анъанавий образлари.

⁵ **А н ж у м** — юлдуз.

⁶ **Д у д** — тутун.

⁷ **Т у т р а т с а м** — буркиратсам.

⁸ **К ў з у м равшанлиғида** — кўзим очиклиғида, тириклигимда.

⁹ **Б а с е** — жуда, роса.

¹⁰ **К а м л и қ** — оқ; хато.

¹¹ **Ҳ и л о л** — янги чиққан ой.

Хажр аро ишрат аёгин¹ борму нўш² айлар чоғим,
Сенсизин юруб аёқ³ ичкунча синсун аёғим!⁴

Ишқ беморимену сен хуснунга мағруру маст,
Мен нечун бормай ўзумдинким, даме⁵ йўқтур

СОҒИМ⁶.

Доғлар кўйдум дирамлар⁷ киби кўксумни ёриб,
Не осигким⁸, ёрға тушмас кабул ул ёрмоғим⁹.

Даст бермас¹⁰ васлу келмас ёру раҳм этмас, не суд?¹¹
Бормоғим¹² бўғзумға элтиб, бормоғим ёлбормоғим.

Истарам, эй ишқ, мендин қолмағай ному нишон,
Туфроқ эт жисмимни, доғи елга бергил туфроғим!

Кўзларимдин борғали ёшим таним бўлди низор¹³,
Билмадим, ул ёш¹⁴ экандур, Бобуро, менинг ёғим¹⁵.

¹ **И ш р а т а ё г и** — роҳат-фароғат майи.

² **Н ў ш** — ичмоқ.

³ **А ё қ** — май.

⁴ **А ё г** — 1. Қадах. 2. Оёқ.

⁵ **Д а м е** — бир лаҳза, бирор лаҳза.

⁶ **С о ғ** — 1. Саломат. 2. Ҳушёр (маст эмас).

⁷ **Д и р а м (дирхам)** — танга (пул).

⁸ **О с и г** — фойда.

⁹ **Ё р м о ғ** — 1. Пул, маблағ. 2. Жароҳатламоқ, чок қилмоқ.

¹⁰ **Д а с т б е р м а с** — имкони йўқ.

¹¹ **С у д** — фойда, наф.

¹² **Б о р м о ғ и м** — бармоғим.

¹³ **Н и з о р** — озгин, суст; заиф.

¹⁴ **Ё ш** — 1. Кўз ёши. 2. Бола.

¹⁵ **Ё в (ий)** — душман, ёв.

Ғурбату¹ хижронға² қолдим, ох, ул жон илгидин³,
Жонға еттим⁴ эмди ғурбат бирла хижрон илгидин.

Кўрсатур гах тигу⁵ гах ўк — ҳолатимни билмайин,
Не балолар кўрадурмен ёри нодон илгидин.

Эл фиғонимдин бажону⁶ мен бу жондин, эй ажал,
Қил халос элнию, мени жону афғон илгидин.

Бобур, ул ой⁷ ҳажрида⁸ ишинг баса⁹ душвор¹⁰ эди,
Шукрким, кутқарди ўлум сени осон илгидин.

---

¹ **Ғурбат** — 1. Ғариблик. 2. Бошқа юрда яшаш.

² **Хижрон** — жудалик, айрилик.

³ **Илгидин** — дастидан.

⁴ **Жонга еттим** — жондан бездим, яшашдан тўйиб кетдим.

⁵ **Тигу** — пичоқ, ханжар, қилич.

⁶ **Бажон** — жонидан тўйган, жонидан безган.

⁷ **Ой** — мажозан: севимли ёр, сулув.

⁸ **Хажр** — айрилик.

⁹ **Баса** — жуда, ўта, роса.

¹⁰ **Душвор** — қийин, мушкул.

Яна кўз уйида маъво¹ қилибсен,
Кўнгул кошонасида² жо³ қилибсен.

Яна савдои⁴ зулфунгдин, нигоро⁵,
Мени ошуфтаю⁶ шайдо қилибсен.

Фаминг йўқ жон агар берсам фамингда⁷,
Ўзунгни мунча бепарво қилибсен?!

Қошингдин мени ўқдек ташлар учун,
Янги ойдек қошингни ё қилибсен.

Кўзумдин ёшунуб, эй бахри⁸ алтоф⁹,
Кўзумнинг ёшини дарё қилибсен.

Соғинмас¹⁰ жаннат ул-маъвони¹¹ Бобур,
Анинг кўнглида то маъво қилибсен.

¹ **Маъво** — макон, маскан.

² **Кошона** — ҳона.

³ **Жо** — жой, ўрин.

⁴ **Савдо** — иштиёқ.

⁵ **Нигоро** — эй гўзал!

⁶ **Ошуфта** — паришон.

⁷ **Фам** — ишқ.

⁸ **Бахр** — денгиз.

⁹ **Алтоф** — лутф-марҳаматлар.

¹⁰ **Соғинмас** — эсламас.

¹¹ **Жаннат ул-маъво** — диний истилоҳ: беҳишт.

Не вафо умрумда ул жону жаҳондин кўргамен,
Ким вафо жондин кўрубтурким, мен ондин
кўргамен?!

Кўз йўлидин ул пари хуснин назар айлар эдим,
Кон ёшим ул йўлни тутти, энди кондин¹ кўргамен?!

Ё Раб², ул кун шум толеъдин манга бўлғаймуким,
Жонима ором ул оромижондин кўргамен?

Кўз кўрар, лекин солур мени балоға бу кўнгул,
Бу балони неча чашми³ хунфишондин⁴ кўргамен.

Бартараф қилғил вафо истарни элдин, Бобуро,
Ул ғалатдурким⁵, вафо аҳли жаҳондин⁶ кўргамен.

---

¹ **К о н д и н** — 1. Кондан. 2. Қаердан?

² **Р а б (б)** — Оллоҳ.

³ **Ч а ш м** — кўз.

⁴ **Х у н ф и ш о н** — кон сочадиган.

⁵ **Ғ а л а т** — хато.

⁶ **А х л и жаҳон** — ҳаётдаги одамлар.

Такаллуф¹ ҳар неча суратда бўлса, ондин ортуқсен!
Сени жон дерлар, аммо, бетакаллуф, жондин
ортуқсен!

Парининг хусн ичра гарчи оти² бениҳоятдур,
Мени девона қошимда ва лекин ондин ортуқсен!

Пари бу хусн бирла кўрса юзунгни, бўлур телба,
Сени таъриф этар, лекин сифат қилгондин
ортуқсен!

Қадам ранжида қил³ кўнглум учун, эй ёрнинг ўқи,
Менинг бу нотавон⁴ кўнглумга чун дармондин
ортуқсен!

Иқомат⁵ чунки қилдинг, Бобуро, ул хур кўйида⁶,
Мақоминг⁷ равзадин⁸ авло⁹, ўзунг филмондин¹⁰
ортуқсен!

---

¹ **Такаллуф** — хижолатпазлик; юзакилик.

² **Оти** — сифат ва номлари.

³ **Қадам ранжида қил** — қадам қўй, кел.

⁴ **Нотавон** — мадорсиэ.

⁵ **Иқомат** — яшамок.

⁶ **Кўй** — манзил, макон.

⁷ **Мақом** — манзил.

⁸ **Равза(т)** — боғ.

⁹ **Авло** — афзал, устун, яхшироқ.

¹⁰ **Филмон** — жаннатдаги йигитлар.

Бу янглиғ¹ билсам эрди хажрнинг² мухлик³ қаро
шомин,
Берурму эрдим ўлгунча иликдин⁴ васл айёмин?⁵

Жаҳонда айшу ишратдин кўнгул ором топқайму,
Киши то кўрмагунча ёнида маҳваш⁶ дилоромин?

Кўнгулда ҳасрати ул ойнинг овзининг чу бехаддур,
Кўнгул гўёки мундиндур тутубтур гунча андомин⁷.

Масих⁸ анфоси⁹ янглиғ жон берур фарсуда¹⁰
жисмимға,
Сабо¹¹ келтурса ногаҳ хажр аро ул ёр пайғомин¹².

Мувофиқ ёрлар¹³ бирла бу дамни хуш кечур,
Бобур,
На учунким, келур дамға бўла олмас киши зомин¹⁴.

¹ **Б у я н г л и ғ** — бундай, бу каби.

² **Х а ж р** — айрилик.

³ **М у х л и к** — ҳалокатли.

⁴ **И л и к** — қўл, даст.

⁵ **А й ё м** — дамлар маъносида.

⁶ **М а х в а ш** — ойдай.

⁷ **А н д о м** — шакл.

⁸ **М а с и х** — Ийсо алайҳиссалом лақаби: жон бағишловчи.

⁹ **А н ф о с и** — нафаси.

¹⁰ **Ф а р с у д а** — сўлғин.

¹¹ **С а б о** — тонг ели.

¹² **П а й ғ о м** — хабар.

¹³ **М у в о ф и қ ё р л а р** — ўрта асрларда кенг тарқалган “улфатлар” маъносини англатувчи истилоҳ. (*Масъул муҳаррир*).

¹⁴ **З о м и н** — кафил.

Сўзлаб ул лаъли¹ шакархони² шакаррез³ этасен,
Очиб ул зулфи сумансони⁴ диловез⁵ этасен.

Гаҳ қошинг секретибу⁶ гоҳи кўзунгни ўйнатиб,
Не бало фитна менинг жонима ангез⁷ этасен.

Сув киби тигинг чекиб, тунд⁸ самандингни⁹ миниб,
Елдуруб хар сориға, менинг ўтум тез этасен¹⁰.

Кўзларинг ҳажрида бемормену боқмайсен манга,
Мени оғриққа магар боққали парҳез этасен?

Ҳажр шони меҳнатидин¹¹ қутула олмай чу сен,
Бобуро, хар нечаким ўзни саҳархез¹² этасен.

---

¹ **Лаъл** — лаб.

² **Шакархо** — шакарчайнар.

³ **Шакаррез** — шакар сочувчи.

⁴ **Сумансо** — ёсминсимон.

⁵ **Диловез** — дилкаш.

⁶ **Секретиб** — бунда: қошингни учириб.

⁷ **Ангез** — қасд, тазлаш; фитна; ўйин.

⁸ **Тунд** — асов.

⁹ **Саманд** — саман от.

¹⁰ **Ўтни тез этмоқ** — оловни баландлатиш.

¹¹ **Меҳнат** — машаққат.

¹² **Саҳархез** — барвақт уйғонувчи, эрта турувчи.

Хуршид¹ юзунг бирла бу кун, эй мохи тобон²,
Даъво гар этар бўлгуси кун, сўнгра пушаймон.

Сен гул киби то ғамзадасен³ ҳуснунга мағрур,
Булбул киби мен ғамзадамен⁴ ҳуснунга хайрон.

Гул юзунг эрур лола, вале⁵, лолаи худруй⁶,
Тор оғзинг эрур гунча, вале, гунчаи хандон⁷.

Гоҳи қулоғинг тўлғади, гаҳ юзунга келди,
Зулфунгни йиғиштурки, басе⁸ бўлди паришон⁹.

Чун бўлди сочи торива¹⁰ жон риштаси¹¹ пайванд,
Бобур, кўнгул узмак сочидин эмди не имкон?!

¹ **Хуршид** — Куёш.

² **Мохи тобон** — порлоқ ой.

³ **Ғамзада** — кўз сузаётган.

⁴ **Ғамзада** — ғам адои тамом қилган.

⁵ **Вале** — лекин.

⁶ **Худруй** — ёввойи, табиий.

⁷ **Хандон** — кулиб турган.

⁸ **Басе** — жуда, росаям.

⁹ **Паришон** — ёйилган.

¹⁰ **Тори** — толаси.

¹¹ **Ришта** — ип, чилвир.

Қадду хатинг¹ била кўзу юзунг, эй сарви
сийминтан²,
Бири сарву бири райхон, бири наргис, бири
гулшан.

Хадису³ лаълу⁴ рафтору⁵ жамолингдин эрур ҳар дам
Тилим гўё⁶, сўзум рангин⁷, кўнгул хуррам⁸, кўзум
равшан.

Мени мадхушу⁹ мискин¹⁰, найлай¹¹, ул шўхи бало
бирла,
Мен асру¹² бедилу¹³ бехуд¹⁴, ул асру пурдилу¹⁵
пурфан¹⁶.

¹ **Х а т (т)** — устки лабда ўсган майин туклар.

² **С и й м и н т а н** — кумушбадан, оқ танли.

³ **Х а д и с** — сўз.

⁴ **Л а ъ л** — лаб.

⁵ **Р а ф т о р** — юрмок.

⁶ **Г ў ё** — сўзамол.

⁷ **Р а н г и н** — таъсирчан, ифодали.

⁸ **Х у р р а м** — шод, кувончда.

⁹ **М а д х у ш** — хушсиз.

¹⁰ **М и с к и н** — бечорахол.

¹¹ **Н а й л а й** — нима қилай?

¹² **А с р у** — жуда.

¹³ **Б е д и л** — мафтун, ошиқу шайдо.

¹⁴ **Б е х у д** — хушсиз.

¹⁵ **П у р д и л** — ботир, дадил.

¹⁶ **П у р ф а н (н)** — ҳийлакор.

Фалак жавру жафосидин, ул ой дарду балосидин
Чекармен нолаю афгон¹⁷, килурмен гиряю¹⁸ шеван¹⁹.

Балои ишку ёлгузлук, дағи хижрону²⁰ гурбатда²¹
Отим — Мажнун, кишим — мехнат, ишим — зори²²,
ерим — гулхан.

Ўқунг бирла хаёлинг, дардингу меҳрингга
Таним — манзил, кўзум — маскан, кўкс* — Бобурдек,
маъво²³, кўнгул — махзан²⁴.

---

¹⁷ **А ф г о н** — фиғон.

¹⁸ **Г и р я** — йиғи.

¹⁹ **Ш е в а н** — нола, мунг.

²⁰ **Х и ж р о н** — жудолик.

²¹ **Г у р б а т** — ғариблик.

²² **З о р и** — ёлбормоқ.

²³ **М а ъ в о** — макон, маскан.

²⁴ **М а х з а н** — хазина.

* **К ў к с** — кўкрак.

Ишк элининг¹ охидин ул сарв кад хам² бўлмасун,
Ғам елидин ул муанбар³ зулф дархам⁴ бўлмасун.

Кўп жафою жавр кўрдук, эй қуёш⁵, ҳажринг⁶ куни,
Бошимиздин сояи сарви қадинг кам бўлмасун!

Даҳри дундин⁷ тегмасун озор нозик жисминга,
Даҳр аҳлидин⁸ муборак кўнглунга ғам бўлмасун.

Олам аҳли бирла оламдин манга сенсен ғараз⁹,
Зоти покинг* бўлмаса, оламда одам бўлмасун!

Ғар ҳаводорим¹⁰ эрурсан, эй сабо¹¹, арз айлаким,
Ул юзи гул сарв ҳар хас¹² бирла ҳамдам**

бўлмасун.

Ғарчи ошиқ лозими*** оламда расволикдурур,
Ишк аро Бобур киби расвои олам бўлмасун!

¹ **И ш к э л и** -- ошиқлар.

² **Х а м** — эгик, эгилган.

³ **М у а н б а р** — анбар ҳидли, хушбўй.

⁴ **Д а р х а м** — паришон, тарқоқ, ёйилган.

⁵ **Қ у ё ш** — сеvimли ёр.

⁶ **Ҳ а ж р** — айрилиқ.

⁷ **Д а ҳ р и д у н** — ярамас дунё.

⁸ **Д а ҳ р а ҳ л и** — дунё одамлари.

⁹ **Ғ а р а з** — мақсад.

¹⁰ **Ҳ а в о д о р** — парвоздаги.

¹¹ **С а б о** — тонг ели.

¹² **Х а с** — таги паст, ярамас.

* **З о т и п о к** — бузилмаган насл; асл, покиза насл-насаб.

** **Ҳ а м д а м** — ҳамнафас, шерик, йўлдош.

*** **О ш и к л о з и м и** — маъно тақозосича "ошиқ босиб ўтадиган йўл".

Тушумда чун куёшдек оразингни кўрдум ўтрудин¹,
Тилармен то қиёмат очмағаймен кўзни уйқудин.

Сенинг васлингдин айру² тушгали боргон сори³
Тахассур⁴ — оркадин, меҳнат⁵ — ёнимдин, хажр⁶ — ортар
ўтрудин.

Кўнгулдин катъи⁷ уммид айладим ул вақтким,
Кесилди риштаи⁸ жондин, осилди тори⁹ гисудин¹⁰. билдим,

Тия олмон йиғини кўргач ул ёшни, вале¹¹, ул ҳам
Кўзум ёшини кўргач, асрай олмас¹² ўзни кулгудин.

Кўзум ёшики, емрулди шикебу¹³ сабр уйи ондин,
Зиёнлар санга, эй Бобур, бу янглиғ билмадим
судин¹⁴.

¹ **Ў т р у** — қарши — рўпара.

² **А й р у** — жудо.

³ **С о р и** — сайин.

⁴ **Т а х а с с у р** — ҳасрат.

⁵ **М е ҳ н а т** — азоб, машаққат.

⁶ **Х а ж р** — айрилиқ.

⁷ **Қ а т ь** — узмоқ, кесмоқ.

⁸ **Р и ш т а** — тола, ип.

⁹ **Т о р** — тола.

¹⁰ **Г и с у** — соч ўрими.

¹¹ **В а л е** — аммо, бироқ, лекин.

¹² **А с р а й о л м а с** — туюлмайд.

¹³ **Ш и к е б** — тоқат.

¹⁴ **С у д и н** — 1. Фойдасини. 2. Сувдан.

Куёшим¹ ҳар сориға² азм қилса³, заррае⁴ қолмон,
Не учунким, агар айрилсам ондин, кун кўра олмон.

Онингдек бўлмишам хайрон қуёш янглиғ юзунгаким,
Куёшдек найзалар тегса кўзумга, кўз ола олмон.

Агарчи ёр ишқи нотавон⁵ кўнглумга ўт солди,
Вале, мен нотавон ул ёр ишкида кўнгул солмон⁶.

Ибодат вақти бўлса, ҳар неча меҳроб ўтрумда⁷,
Қошин нақшин тасаввур қилмағунча ерга бош
чолмон⁸.

---

¹ **К у ё ш и м** — севгилим.

² **С о р и** — томон, тараф.

³ **А з м қ и л с а** — жўнаса.

⁴ **З а р р а е** — бирор қадам, ҳеч.

⁵ **Н о т а в о н** — мадорсиз.

⁶ **С о л м о н** — кеча олмайман.

⁷ **Ў т р у м** — қаршим, рўпарам.

⁸ **Б о ш ч о л м о н** — бош қўймайман.

Ироқу Форс* гар етса, сенинг бу шеъринг, эй
Ани ҳифз⁹ этгуси Хофиз¹⁰, мусаллам¹¹ тутқуси
Бобур,
Салмон¹².

⁹ **Ҳ и ф з** — ёдламок.

¹⁰ **Ҳ о ф и з** — машҳур форс-тожик шоири **Ҳожа Шамсиддин Муҳаммад Ҳофиз Шерозӣ** (1326–1389). Ҳожа Ҳофиз ўзбек шеърятига самарали таъсир ўтказган, китобхонларга анчайин кенг таниш шоир.

¹¹ **М у с а л л а м** — маъқулламок.

¹² **С а л м о н** — ироқлик (совалик) форс тилида ҳам ижод қилган машҳур араб шоири ва мутасаввуфи **Ҳожа Калимиддин Муҳаммад Масъуд Салмон ал-Ироқӣ** (1300–1376). **Алишер Навоӣ** (1441–1501) ҳам Масъуд Салмон ижоди ва истеъдодига юксак баҳор берган. Араб ва форс шеърятини аруз қондаларига асосланган, ўзига хос маънодор ва сержило “сабки ироқӣ” усули асосчиси **Ҳожа Масъуд Салмон** шеърятини фақат шинавандаларга, тор доирада таниш, ҳолос. Бобур шеърятини “сабки ироқӣ” усули таъсири анча сезилади. Юқоридаги мисрада шунга ғойибона ишора мавжуд. Уч “сабк” — “ироқӣ”, “хуросонӣ” ва “ҳиндустонӣ” мавжуд. Энг мураккаби Бобурий шаҳаншоҳлар ҳукмронлиги даврида (1526–1858) анча кенг тарқалган “сабки ҳиндий”, энг машҳур намояндалари **Мирзо Абдулқодир Бедил Азимободӣ** (1644–1721), жумладан, Бобур авлоди **Зебуннисо** (1643–1721) ва бошқалардир. Байт «фаҳр» санъати ноёб намунаси дир. (*Масъуд муҳаррир*).

• **И р о қ у Ф о р с** — шоир Ғарбӣй Эрон ва Шарқӣй Ироқни назарда тутмоқда.

Менинг кўнглумни ҳар дам¹ оғритиб, парвое
қилмайсен,
Сен, эй бедард², найлайким, кўнгул дардини
билмайсен.

Не билгайсен менинг дарду ғамим ҳар соату
ҳар дам —
Ки, ҳусн усруклугидин³ ою йил, эй ой,
ойилмайсен.

Вафо мактуби бирла ғамза ўқин ҳеч ёзмайсен⁴,
Жафо расмию жавр ойинини⁵ ҳаргиз ёнгилмайсен⁶.

Қотилма⁷, ишқ эли ҳолин чу билмассен, манга,
эй шайх,
Не билгайсенки, ҳаргиз бу жамоатка қотилмайсен.

Бўлубтур ишқинг ичра гарчи хасдек жисми
Бобурнинг,
Вале⁸, не фойдаким, хасча чоғлиқ⁹ кўзга илмайсен.

¹ **Ҳар дам** — доим, ҳар лаҳза.

² **Бедард** — дардсиз, лоқайд.

³ **Усрук** — маст.

⁴ **Ёзмайсен** — хато қилмайсан.

⁵ **Ойини** — қоида, одат.

⁶ **Ёнгилмайсен** — янглишмайсан.

⁷ **Қотилма** — қўшилма, дахл атма.

⁸ **Вале** — лекин.

⁹ **Хасча чоғлиқ** — хасчалик.

Жамолинг васфини¹, эй ой², неча элдин
эшитгаймен,
Не кун бұлгай, висолингга мени дилхаста³
етгаймен!

Тараххум⁴ юзидин юзунгни кўрмакка буюрғайсен,
Хуш улким, оразингни⁵ кўргамен, сўзунг
эшитгаймен!

Итингдурмен, сочинг занжирини бўйнуьга
махкам қил —
Ки, водийи фирокинги⁶ ичра, кўрқарменки,
йитгаймен⁷.

Тараххум қилмасанг ё боқмай, истиғно⁸ била
ўтсанг,
Тазарруь⁹ қилгамен ё йиғлағаймен — ўзга
нетгаймен?!

Муяссар бўлмаса бошимни кўймоғлиғ аёғиға,
Бошимни олиб, эй Бобур, аёқ етганча кетгаймен!

¹ **В а с ф** — мактов.

² **О й** — севимли ёр.

³ **Д и л х а с т а** — дили вайрон.

⁴ **Т а р а х х у м** — раҳм, шафкат.

⁵ **О р а з** — юз, чехра.

⁶ **Ф и р о қ** — айрилиқ.

⁷ **Й и т г а й м а н** — йўқолиб кетаман.

⁸ **И с т и ғ н о** — нописандлик, писанд қилмаслик.

⁹ **Т а з а р р у ь** — ёлбормок.

Бу кеча кулбамға келди ул куёшим ёшурун,
Қарнларда¹ келмади харгиз мунингдек кечқурун.

Оғзидек тор² фурсати васли, вале³, хажри⁴ туни
Ул муанбар⁵ сочи янглиғ хам қоронғу, хам узун.

То хаёли оразинг⁶ тушти кўнгулга, эй куёш,
Бўлди кўнглум бир ёнар ўту сўнгақларим⁷ — ўтун.

Бўлди кўнглумда гирих⁸ ҳасрат ўти тор⁹ оғзидин,
Бор магар жисмим менинг тору¹⁰ кўнгул анда
тугун.

Олғали жонимни ҳижронға¹¹, ҳавола қилди ёр,
Қўйма ҳижронға, ажал, жонимни ол, Тенгри учун!

¹ Қ а р н — бир авлод умри муддати, аср.

² Т о р — қиска, оз.

³ В а л е — лекин.

⁴ Х а ж р — айрилик.

⁵ М у а н б а р — анбар хидли, тимқора.

⁶ О р а з — юз, чехра.

⁷ С ў н г а қ — суяк.

⁸ Г и р и х — чигил, тугун.

⁹ Т о р — кичик, ихчамгина.

¹⁰ Т о р — тола, ип толаси. Яна қаранг: айни шу ғазалга 2- ва 9-изохлар.

¹¹ Х и ж р о н — жудолик.

Сарвдек қадди фироқида¹² фиғонимдур¹³ баланд,
Гул киби рухсори¹⁴ хажрида ёшимдур лолагун¹⁵.

Ишқ ила девоналиғда бўлмишам соҳибкамол¹⁶,
Ишқ ахли, эмди Бобурни дегайсиз зуфунун¹⁷.

---

¹² **Фирок** — айрилик.

¹³ **Фиғон** — фарёд.

¹⁴ **Рухсор** — юз, чеҳра.

¹⁵ **Лолагун** — лола ранг, қизил; қирмизи.

¹⁶ **Соҳибкамол** — камолга етган.

¹⁷ **Зуфунун** — кўп хунарларга моҳир киши; билимдон.

Шохи гулу настаран* ёд берур бўйидин¹,
Атрни мушки² Хўтан** касб қилур¹ мўйидин¹.

Гул — юзидин мунфаил³, сарв — қаддидин хижил⁴,
Ранг олур муттасил⁷ лолаю гул рўйидин⁶.

Жонға қилур юз ситам⁹, кўнглума юз онча ҳам,
Кўз окизур жўйи¹⁰ ғам шўхи баложўйидин¹¹.

Равзаға¹² гар етгамен, онсиз ани нетгамен?
Мумкин эмас кетгамен ул қаро кўз кўйидин¹³.

Гарчи қилур юз қарам, васли этар мухтарам¹⁴,
Лек¹⁵, басе¹⁶, кўрқарам, Бобур, онинг хўйидин¹⁷.

¹ Б ў й — 1. Қад-комат. 2. Хид, ис.

² М у ш к — қора хушбўй модда.

³ К а с б қ и л у р — олади, ўрганеди.

⁴ М ў й — соч.

⁵ М у н ф а и л — хижолат.

⁶ Х и ж и л — уялиб қолган.

⁷ М у т т а с и л — доим.

⁸ Р ў й — юз, чехра.

⁹ С и т а м — зулм.

¹⁰ Ж ў й — арик.

¹¹ Б а л о ж ў й — фитначи; бадбахт.

¹² Р а в з а (т) — жаннат.

¹³ К ў й — манзил, макон.

¹⁴ М у х т а р а м — азиз, хурматли.

¹⁵ Л е к — лекин.

¹⁶ Б а с е — жуда.

¹⁷ Х ў й — феъл-атвор.

* Н а с т а р а н — оқ ёки нофармон хушбўй гул. Сирень.

** Х ў т а н — Марказий Осиёдаги чегараси ноаниқ, кўпроқ мажозий маънодаги бир вилоят номи. М у ш к и Х ў т а н — бўғу мугузидан олинадиган шифобахш доривор бўлгани учун хатто Сибирь ёки Тибетни ҳам англатади.

Қаёнға борсанг, итингмен, ўзумни еткурройин,
Етишмасам санга, бокиб дуо қилиб хуройин.

Юзум бўсағангга сурсам — не яхши айшдурур¹,
Иноят² эт, эшигингда бу айшни суройин.

Фироқинг³ ичра йиғидин нечук йиғай ўзни,
Ёшим бош урди жаҳонға, не навъ⁴ ёшуройин.

Неча тағофул⁵ этиб, менга бокмайин юрар ул,
Неча тазарруъ⁶ этиб, мен анга боқиб туройин.

Қуёшға зарра⁷ назар солмағай севунмакдин,
Қутулса ғам тунидин, кўрса ёна Бобур ойин⁸.

¹ **А й ш** — роҳат-фароғат.

² **И н о я т** — лутф, марҳамат.

³ **Ф и р о қ** — айрилик.

⁴ **Н е н а в ъ** — қандай қилиб?

⁵ **Т а ғ о ф у л** — билиб-билмасликка олиш.

⁶ **Т а з а р р у ъ** — ёлбориш.

⁷ **З а р р а** — ҳеч.

⁸ **О й** — севикли гўзал ёр.

Неча хусн ахлидин¹, махзун² кўнгул, озор
топқайсен?
Неча гулчехралардин бағринг ичра хор³ топқайсен?

Неча ишқу фироқу⁴ рахмсиз ағёр⁵ илгидин⁶
Ўзунгни хору⁷ жонни зору кўз хунбор⁸ топқайсен?

Неча макдур⁹ боринча анинг ройича¹⁰ борғайсен?
Неча борғон¹¹ сойи ўзунгни бемиқдор¹² топқайсен?

Танимға нечаким наззора қилсанг^{*}, доғ кўргайсен,
Кўнгулда ҳар нечаким истасанг, озор топқайсен.

Бу махвашларға¹³ кўнглунг бермағилким, асрай
олмаслар,
Кўнгулни асрағил, бўлғайки, бир дилдор
топқайсен.

¹ **Х у с н а х л и** — сулувлар, гўзаллар.

² **М а х з у н** — мунгли, ғамгин.

³ **Х о р** — тикан, озор.

⁴ **Ф и р о қ** — айрилиқ.

⁵ **А г ё р** — рақиб, ёт.

⁶ **И л г и** — кўли, даст.

⁷ **Х о р** — хўр.

⁸ **Х у н б о р** — қоясочар.

⁹ **М а к д у р** — мадор.

¹⁰ **Р о й** — раъй, ихтиёр.

¹¹ **С о й и** — сайин.

¹² **Б е м и қ д о р** — эътиборсиз, назардан қолган.

¹³ **М а х в а ш** — ойдай санам.

^{*} **Н а з з о р а қ и л с а н г** — назар ташласанг.

Хатинг¹ била юзунгу кокулунг сенинг, эй жон,
Бири — бинафша, бири — ёсуман², бири — райхон.

Такаллум³ айларида тилию тишию лаби,
Бири — ақику⁴ бири — инжую, бири — маржон.

Кўнгулни зору, мени хору, танни тор этган⁵
Бири — жафою, бири — ғурбату⁶, бири — ҳижрон⁷.

Тану кўнгул била кўз васлу нозу ҳусни учун
Бири — харобу, бири — волаю⁸, бири — хайрон.

Тамоми умрида Бобурға уч сўз айтибтур:
Бири — сўкунчу, бири — каттиқу, бири — ёлғон.

¹ **Х а т(т)** — лаб узра майин туклар.

² **Е с у м а н** — ёсмин, оқ гул.

³ **Т а к а л л у м** — сўзламок.

⁴ **А қ и қ** — лаъл; кизил қимматбаҳо тош.

⁵ **Т о р э т г а н** — сикқан.

⁶ **Ғ у р б а т** — ғариблик.

⁷ **Ҳ и ж р о н** — айрилик.

⁸ **В о л а** — шайдо.

Неча лаълингдин¹ менинг бағрим тўла қон қилғасен?

Хотиримни неча зулфунгдек² паришон³ қилғасен?

Неча еткургайсен эл бошини кўкка меҳр ила,
Неча мени жаврдин ер бирла яксон⁴ қилғасен?

Кўнглума дашному⁵ таънинг⁶ улча мақдур⁷ этгасен,
Жонима бедоду⁸ зулмунг улча имкон қилғасен.

Манга бормоқ мушкилу, келмак санга осондурур,
Ушбу мушкилни манга, ё Раб⁹, сен осон қилғасен.

Демагай аҳсант¹⁰ лафзин¹¹, Бобур, ул ёринг сенинг,
Нечаким Ҳассон¹² киби ўзни суҳандон¹³ қилғасен.

---

¹ **Лаъл** — “лаб” маъносида.

² **Зулф** — гажак.

³ **Паришон** — тарқоқ.

⁴ **Яксон** — бир хил, битта.

⁵ **Дашном** — дакки.

⁶ **Таън** — таъна.

⁷ **Мақдур** — иложи борича.

⁸ **Бедод** — адолатсизлик.

⁹ **Раб(б)** — Оллоҳ.

¹⁰ **Аҳсант(а)** — яхши!

¹¹ **Лафз** — сўз.

¹² **Ҳассон** — Муҳаммад пайғамбарга замондош таниқли араб шоири **Ҳассон ибн Собит** (563–672).

¹³ **Суҳан** — ширин сўз; сўзамол; билимдон.

Келди ул вақтки, бошимни олиб кетгаймен,
Олам ичра аёғим етганича йитгаймен¹.

Истарам ўзни азиз элга кўрунмасликтин,
Неча ўзумни улус² кўзида хор этгаймен?

Халқ юз жавр ила ишлар буюрур, кош³ элнинг
Не юзин кўргамену, не сўзин эшитгаймен!

Хар сори борса бу девона кўнгул, айб этма,
Ўйла девона эмаским, ани беркитгаймен.

Дема Бобурга, нетарсен, бош олиб кетмакни?
Тенгрининг хости⁴ мундоқ эса, мен нетгаймен?

---

¹ **Й и т г а й м е н** — йўқолиб кетаман.

² **У л у с** — эл, халқ.

³ **К о ш** — кошки.

⁴ **Х о с т** — истак, хоҳиш.

Бу гамда менки, ишим фикрини не навъ¹ этайин?
Не ерда сокин ўлай², не қилай, қаён кетайин?

Не дайрдин³ эшигим очилур, не масжидтин,
Неча эшикдин эшикка гадо киби етайин?

Жахон эли била гуфту шунуд⁴ қилмасмен,
Неча сўзумни дейин, неча қаттиқ эшитайин?

Замона ахлиға қотилдим-у,⁵ қота қолдим,
Ўзумни куч била⁶ бу данг⁷ элга не қотайин?

Дема не бўлди ишинг, фикр қилғил, эй Бобур,
Не бўлса, ул бўлур эркин⁸ ишим, не фикр этайин?

¹ **Не навъ** — қандай? Қандок?

² **Сокин ўлай** — тинчиб яшай.

³ **Дайр** — бутхона, черков.

⁴ **Гуфту шунуд** — айтиб эшитмоқ; мунозара, баҳс.

⁵ **Қотилмоқ** — қўшилмоқ.

⁶ **Куч била** — зўрлаб.

⁷ **Данг** — гаранг, онгсиз, идроксиз.

⁸ **Эркин** — экан.

Гайрга¹ неча вафо қилгайсен?
Жонима неча жафо қилгайсен?

Бехато² элга отиб ғамза³ ўқин,
Бизга етганда хато қилгайсен.

Кўрмагайсен аламу дард юзин,
Дардима, эйки, даво қилгайсен!

Тиларам сарви равонинг⁴ равишин⁵,
Тилагим, кош⁶, раво қилгайсен⁷.

Бобур, ул умр⁸ сени сўккан учун,
Умр боринча дуо қилгайсен.

¹ **Г а й р** — ёт, бегона.

² **Б е х а т о** — адашмай, хато қилмай, нуқсонсиз.

³ **Ғ а м з а** — кўз сузиш.

⁴ **С а р в и р а в о н** — мажозан: ёр қомати.

⁵ **Р а в и ш** — юриш, ҳаракат.

⁶ **К о ш** — кошки.

⁷ **Р а в о қ и л м о қ** — бажармоқ.

⁸ **У м р** — севикли ёр.

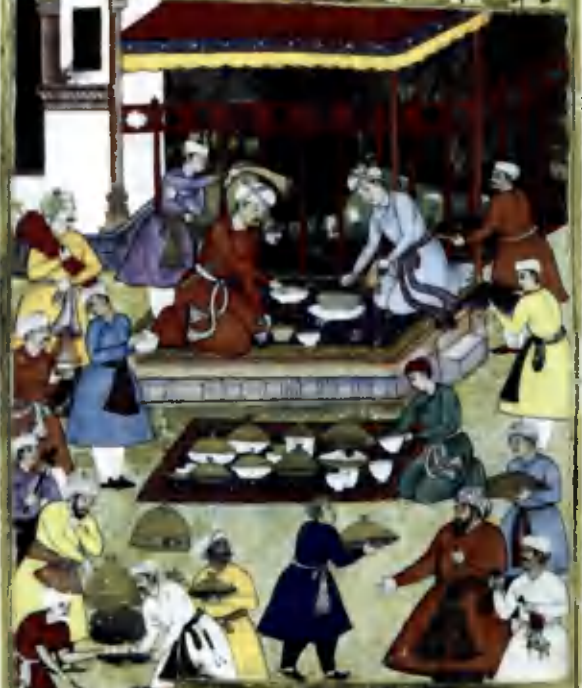
سر بگمان پادشاه و سلطان بی شک و مناصب بگم و آفاق بی شک
دیگر و خستگان سلطان و پادشاه بی شک و زانو سر بگمان
سلطان حسین پیر از جمع شده سر بگمان از خستگان و پیر از پادشاه

۱۰۲۰

میان غرب و جنوب در حوض و در وی است لاله افشودم
در قشای نارنجی است در قشای نارنجی است که در حوض تمام
سبز که زار است جای عین مرغینت در وقت زرد شدن
تا بنما بسیار خوب می نماید خلی مرغی طرح شده و در

در این حرکت نهانی چنانچه بعد از خواندن سلطان قمر از او در بره جنونی که

منزل خود بیکر انجام بود و در وقت شمشاد در کشیدند بعد از آن کشیدند بخانه

و درین شب جمعی بر آن غناب سماج بر چیده و کاکاکی استند

بچیده و کاکاکی استند و درین شب جمعی بر آن غناب سماج بر چیده و کاکاکی استند

Сендин нафасе¹ мурод топмон²,
Ишқингда кўнгулни шод топмон.

Ишқ аҳлиға³ илтифот кўрмон,
Хусн аҳлида эътикод топмон.

Қилсам санга ҳар неча тазаллум⁴,
Фарёду фифонки, дод⁵ топмон!

Фарёдки, дерга ишқ розин⁶,
Бир кишини эътимод⁷ топмон.

Қошинг ғами шарҳини ёзарға
Кўз корасидек мидод⁸ топмон.

Мен банда⁹ жуз¹⁰ инкиёд¹¹ билмон,
Сен шохда жуз инод¹² топмон.

¹ **Нафасе** — бир лаҳза.

² **Топмон** — топмайман, тополмайман.

³ **Ишқахли** — ошиқлар.

⁴ **Тазаллум** — зулмдан шикоят.

⁵ **Дод** — адолат.

⁶ **Роз** — кўнгил сири.

⁷ **Эътимод** — ишончли киши; ишонч.

⁸ **Мидод** — сиёҳ.

⁹ **Банда** — кул.

¹⁰ **Жуз** — ... дан ўзга.

¹¹ **Инкиёд** — бўйсунмоқ; итоат.

¹² **Инод** — қайсарлик; итоатсиялик.

Хуш улки, ёна¹ муборак юзунгни кўргаймен,
Юзум била қадаминг гардини супургаймен.

Демаки, жавр келур санга ёр кўрмактин,
Мени не кўрқутасен, хар не келса кўргаймен.

Гаҳи жафою гаҳи жавр этиб, юз эвруласен²,
Мен ул эмонки³, булар бирла юз эвургаймен⁴.

Неча фирок⁵ хумори* аро азоб чекай,
Қачон висол майидин даме⁶ усургаймен?⁷

Фирок ўтида овунсам чоғир⁸ била, не ажаб,
Магар бу сув била ул шуълани ўчургаймен.

Деминсенки: иттим, хайр, гулшанда кўргумдур,
Неча бу ваъда била, Бобуро, югургаймен.

¹ Ёна — яна.

² Эвруласан — товланасан.

³ Эмон — эмасман.

⁴ Эвургайман — ўгираман, бураман.

⁵ Фирок — айрилик.

⁶ Да ме — бирор лаҳза.

⁷ Усургайман — маст бўламан, кайф қиламан.

⁸ Чоғир — май.

* **Фирок хумори** — айнан: айрилик хумори; айни бирикма хали кенг талқин этилмаган. (*Масъул муҳаррир*).

Келки, сенсиз табакай¹ мақтули² хижрон бўлмаен?
Чорае қилким, сенинг оллингда курбон бўлмаен!

Эй хуш улким, турғасен келиб кўзум ўтрусида³,
Мен тикиб икки кўзум юзунгга, хайрон бўлмаен.

Неча сенсиз дарду ғам бўлғай менинг кўнглумда
жамъ⁴,
Неча зулфунг иштиёқидин парипон⁵ бўлмаен?

Кўюнг ичра гар сақар⁶ бўлса, мақар⁷ жаннатча бор,
Жаннат ўлса гар макон, сенсиз не имкон
бўлмаен?!*

¹ **Т а б а к а й** — қачонгача?

² **М а қ т у л** — қатл этилган, қатл этиладиган.

³ **Ў т р у** — рўпара.

⁴ **Ж а м ъ** — йиғилмоқ.

⁵ **П а р и ш о н** — тарқок; мунгли.

⁶ **С а қ а р (р)** — дўзах.

⁷ **М а қ а р (р)** — макон, манзил, қўналға.

* **С е н с и з н е и м к о н б ў л м а е н** — иборани “сенсиз не имкон булмаен” деб ҳам ўқиш мумкин. “Булмоқ” — ўғиз туркчасида “топмоқ” бўлиб, Бобур озарбойжон, турк, туркман тилларига хос бу феълни бошқа ўғиз сўз ва иборалари каби қўллаши табиий ади. “Булмоқ” Аҳмад Яссавий ва Алишер Навоий томонидан ҳам қўлланилган феълдир. (*Масбул муҳаррир*).

Баякногох¹ кўзумга учраб ўтру²,
Мени девона килдинг, эй пари рў³.

Жахонда ҳар кишига бор муроде⁴,
Менинг йўктур муродим сендин айру.

Магар уйқуда юзунг кўргай эрдим,
Вале⁵, хажрингда⁶ кўздин учти уйқу.

Ики сочинг била юзунг қуёшин
Кечалар ёд этармен тонга тегру^{*}.

Тараххум⁷ айлаким, бечора Бобур
Сенинг ишқингда бўлди зор асру⁸.

---

¹ **Б а я к н о г о х** — бирданига, ногахон, кўккисдан. Ушбу равиш кейинчалик “баногох”га шакл ўзгартирган. (*Масъул муҳаррир*).

² **Ў т р у** — юзма-юз, рўпара.

³ **Р ў** — юз, чеҳра.

⁴ **М у р о д** — мақсад, орзу.

⁵ **В а л е** — биров.

⁶ **Ҳ а ж р** — айрилиқ.

⁷ **Т а р а х х у м** — раҳм, шафқат.

⁸ **А с р у** — роса, жудаям.

^{*} **Т е г р у** — қадар, -гача.

Чархнинг* мен кўрмаган жавру жафоси колдиму?!
Хаста кўнглум чекмаган дарду балоси колдиму?!

Мени хор этти-ю, қилди муддаийни¹ парвариш,
Дахри² дунпарварнинг³ ўзга муддаоси колдиму?

Мени ўлтурди жафою жавр бирла ул қуёш⁴,
Эмди тиргузмак учун мехру вафоси колдиму?

Ошиқ ўлғач, кўрдум ўлумни ўзумга, эй рафик**,
Ўзга кўнглумнинг бу оламда ҳароси⁵ колдиму?!

Эй кўнгул, гар Бобур ул оламини истар, қилма айб,
Тенгри учун де, бу оламнинг сафоси колдиму?

¹ **Муддаий** — даъвогар; ошиқлик даъвогари.

² **Дахр** — дунё, жаҳон.

³ **Дунпарвар** — ёмонларни тарбиялайдиган.

⁴ **Қуёш** — мажозан: ёр.

⁵ **Ҳарос** — қўрқув.

⁶ **Сафо** — шодлик.

⁷ **Чарх** — дунё; олам; Қаҳқашон; Борлик.

** Кейинги байт шу тахлит ўқилишида маъно тўлиқ чиқмайди. Бизнингча, “Ошиқ ўлғач, кўрдум ўлумни ўзумга рафик”, ўқилиши мумкин. “Ошиқ бўлганимдан кейин ўлимни ўзимга дўст, ўртоқ ва йўлдош деб билдим” да маъно мавжуд. (*Масъул муҳаррир.*)

То олғали кўнглумни ул юз била ул гису¹,
Кундуз манга не ором, кеча менга не уйқу!

Хар ёнғаки азм² этсам, ёнимда борур меҳнат³,
Хар сорига юзлансам, ўтрумға⁴ келур қайғу.

Юз жавру ситам кўрган, минг меҳнату ғам кўрган,
Осойиши кам кўрган мендек яна бир борму?!

Ул юзи қуёш ҳажри, бу саъб⁵ бало дарди,
Кўнглумга урубдур ўт, холимни қилибдур су(в).

Хар нечаки муҳликдур⁶, дардингни дема элга —
Ким, йиғламоғинг, Бобур, бу элгадурур кулғу.

---

¹ Г и с у — соч ўрими.

² А з м — отланмоқ.

³ М е х н а т — азоб, машаққат.

⁴ Ў т р у — рўпара, юзма-юз.

⁵ С а ъ б — қаттик.

⁶ М у х л и к — ҳалок қилувчи.

Сочининг савдоси¹ тушти бошима бошдин² яна,
Тийра³ бўлди рўзгорим⁴ ул қаро қондин яна.

Мен худ⁵ ул тифли⁶ паривашга⁷ кўнгул бердим,
Хонумоним ногаҳон бузулмағай бошдин яна. вале⁸,

Юз ямонлиғ кўруб ондин, телба бўлдунг,
Яхшилиғни кўз тутарсен ул паривашдин яна. эй кўнгул,

Тош урар атфол⁹ мени, уйида фориг¹⁰ ул пари,
Телбалардек кичкирурмен ҳар замон тошдин¹¹ яна.

Оёғим етганча Бобурдек кетар эрдим, нетай,
Сочининг савдоси тушти бошима бошдин яна.

¹ **Савдо** — фикр, ташвиш, хаёл.

² **Бошдин** — қайта бошдан, қайтадан.

³ **Тийра** — қоронғи.

⁴ **Рўзгор** — ҳаёт.

⁵ **Худ** — ўзим; ўз; ҳам.

⁶ **Тифл** — ёш.

⁷ **Париваш** — парисимон.

⁸ **Вале** — аммо, лекин, бироқ.

⁹ **Атфол** — болалар.

¹⁰ **Фориг** — хотиржам, бамайлихотир.

¹¹ **Тош** — 1. Маълум қаттиқ жисм. 2. Ташқари.

Кўзумда муттасил¹ ул эгма қош керак бўлса,
Қошимда кўз ёруғи ул қуёш² керак бўлса.

Сужуд³ вақтида меҳроб бўлмасун ҳаргиз —
Ки, бош қўярда ўшал эгма қош керак бўлса.

Ҳабиб⁴ ишқида бошдин кеч, эй қўнгул, йўқ эса*,
Бу йўлга қўйма оёқ, санга бош керак бўлса.

Қўюб оёғига бош, сўрса лаълидин ҳар ким,
Бошига туфроқу оғзига тош, керак бўлса!

Сенинг била бори эл нохуш⁶ ўлса, эй Бобур,
Не бўлғуси санга ул ёри хуш керак бўлса?

¹ **М у т т а с и л** — хамиша, доим.

² **Қ у ё ш** — мажозан: сулув, гўзал қиз.

³ **С у ж у д** — сажда.

⁴ **Ҳ а б и б** — дўст, суюкли киши.

⁵ **Л аъ л** — мажозан: лаб.

⁶ **Н о х у ш** — мурасасиз, ёқтирмаслик; шод эмас.

* **Й ў қ э с а** — ҳозир ҳам ўзбек тилида фаол киритма: кўпроқ “йўқса”, “йўмаса” шаклида ишлатилади.

Ким кўрар хуршидни¹ — ул моҳ сиймо² бўлмаса?!
Ким сўрар шакарни — ул лаъли шакархо³
бўлмаса?!

Гул тикандур кўзларимга ул юзи гулдин йирок,
Сарв ўктур бағрима ул сарви боло⁴ бўлмаса.

Жаннат ул-маъвони⁵, эй зоҳид*, нетай мен зорким,
Истарам кўйидин⁶ ўзга манга маъво бўлмаса.

Тиймағил девона кўнглумники, расво бўлма деб,
Ошиқ ўлғайму эди ул телба, расво бўлмаса?!

Гар бошингни кессалар ишқида, эй Бобур, сенинг,
Ёрдин кўнглунг, керакким, ўзга қатъо⁷ бўлмаса.

---

¹ **Хуршид** — куёш.

² **Моҳ** — ой.

³ **Лаъли шакархо** — шакарчайнар лаб, ширинсўз лаб.

⁴ **Боло** — баланд, юксак. **Сарви боло** — бўйчан сарв (сулудан киноя).

⁵ **Маъво** — макон, манзил.

⁶ **Кўй** — манзил, макон.

⁷ **Қатъо** — мутлақо, қатъиян.

⁸ **Жаннат ул-маъво** — беҳишт сифатларидан бири. **Зоҳид** — ҳар қандай динда узлуксиз ибодатда бўлгузчи диндор. Тасаввуф таълимоти “зуҳд” ва “зоҳидлик”дан бошланган.

Жонима ўт солди ул рухсораи¹ зебо² яна,
Кўнглума ул зулф³ бўлди мояи⁴ савдо⁵ яна.

Кўрсатиб рухсору зулфин ул парипайкар⁶ манга,
Жону кўнглумни килибтур волаю⁷ шайдо яна.

Ёр кўйиндаги том, сенсен менга пушту⁸ паноҳ⁹,
Соия лутфунгни сол, чун санга келдим тояна.

Шодлиғнию фароватни кўюб, ошик бўлуб,
Мехнату ғамни килибмен ўзума пайдо яна.

Ёрга кулмен дегаҷ, Бобурни расво айлади,
Тенгри мендек бандасини¹⁰ килмасун расво яна.

---

¹ **Рухсора** — юз, чехра.

² **Зебо** — сулув, гўзал, чиройли.

³ **Зулф** — гажак.

⁴ **Моя** — манбаъ.

⁵ **Савдо** — шайдолик.

⁶ **Парипайкар** — пари сумбат, пари танли.

⁷ **Вола** — ўта мафтун.

⁸ **Пушт** — орқа.

⁹ **Паноҳ** — химоя.

¹⁰ **Банда** — кул.

Ўлум уйқусиға бориб, жаҳондин бўлдум осуда¹,
Мени истасангиз, эй дўстлар, кўргайсиз уйкуда.

Неким тақдир бўлса, ул бўлур таҳқиқ², билгайсиз,
Эрур жангу жадал³, ранжу⁴ риёзат⁵ — барча беҳуда.

Ўзунгни шод тутқил, ғам ема дунё учун зинҳор —
Ки, бир дам⁶ ғам емакка арзимас дунёи фарсуда⁷.

Замона аҳли ичра, эй кўнгул, оё топилгайму
Сенингдек дардпаймою⁸ менингдек дардпаймуда?⁹

Улусдин¹⁰ тинмадим умрумда ҳаргиз лаҳзае¹¹,
Магар ўлсам, бу олам аҳлидин бўлғаймен осуда. Бобур,

¹ **О с у д а** — тинчиган, хотиржам.

² **Т а ҳ қ и қ** — ҳақиқатни аниқлаш.

³ **Ж а д а л** — 1. Жанжал. 2. Тезкорлик.

⁴ **Р а н ж** — қийналиш, азоб.

⁵ **Р и ё з а т** — машаққат.

⁶ **Д а м** — лаҳза.

⁷ **Ф а р с у д а** — чирик, эски.

⁸ **Д а р д п а й м о** — дард чеккан.

⁹ **Д а р д п а й м у д а** — азобларни бондан кечирган.

¹⁰ **У л у с** — эл, халқ.

¹¹ **Л а ҳ з а е** — бирор лаҳза, бир лаҳза.

Хатинг¹ аро узоринг² сабза ичинда лола,
Ул чашми¹ пурхуморинг⁴ лоладаги ғазола⁵.

Барча парилар, эй жон, гирдингда⁶ зору хайрон,
Гўё эрур намоён⁷ ой теграсида⁸ ҳола⁹.

Меҳру вафони, эй ёр, кўп кўрди сендин авёр¹⁰,
Жавру жафони бисёр¹¹ қилдинг манга ҳавола¹².

Ҳажрингда, эй парирў¹³, кўзумдин учти уйку,
Ҳар кеча тонгға дегру¹⁴ ишимдур оху нола.

Юз сафҳасинда хатлар ёшдинки, ҳар тараф бор,
Ишқингда Бобур айлар бу навъ юз рисола.

¹ **Х а т (т)** — лаб узра майин туклар.

² **У з о р** — юз, чехра.

³ **Ч а ш м** — кўз.

⁴ **П у р х у м о р** — хумор-хумор, шахло.

⁵ **Ғ а з о л а** — лола гули ичидаги қорамтирлик.

⁶ **Г и р д** — атроф.

⁷ **Н а м о ё н** — кўриниб турган.

⁸ **Т е г р а** — теварак, атроф.

⁹ **Ҳ о л а** — Ой атрофидаги нурли гардиш; айлана.

¹⁰ **А в ё р** — рақиблар, ётлар. “Ғайр”нинг кўплиги.

¹¹ **Б и с ё р** — кўп.

¹² **Ҳ а в о л а** — қилмоқ, ўтказмоқ.

¹³ **П а р и р ў** — пари юзли.

¹⁴ **Д е г р у (тегру)** — кадар, -гача.

Хажр¹ ўлтурди мени, англасам эрди мунча,
Дўстлар, ёрдин айрилмас эдим ўлгунча.

Зоҳидо², дўзах ўтидин мени не кўрқутасен?
Хажр ўти қошинда³ кўрмасмен ани учқунча.

Ул куёш меҳрини бир зарра манга кўргузмас,
Кавкаби⁴ ашк тўкуб, бўлсам агар гардунча⁵.

Хуснда ортук агар бўлса юзи Лайлидин,
Мен тақи⁶ бормен анинг ишқида юз Мажнунча!^{*}

Риндлар⁷ оллида ҳайвон суйини⁸ кўп ўкасен^{*},
Эй Хизр^{*}, борму экин ул сув майи гулгунча?⁹

Бобуро, шеърингга гар солса кулок ул шоҳинг,
Бўлғусидур сўзунга кадр дурри макнунча!¹⁰

¹ **Хажр** — айрилик.

² **Зоҳидо** — эй зоҳид!

³ **Қошинда** — нисбатан, киёсан.

⁴ **Кавкаб** — юлдуз.

⁵ **Гардун** — фалак, осмон.

⁶ **Тақи** — ҳам.

⁷ **Ринд** — хушвақт, май ичувчи доно киши.

⁸ **Ҳайвон суйи** — обихаёт, тириклик суви.

⁹ **Гулгун** — гулранг, алвон тусли.

¹⁰ **Дурри макнун** — энг кимматбаҳо гавҳар.

^{*} **Лайли ва Мажнун** — таниқли бадийий образлар. **Хизр** — Куръонда билвосита зикр этилган пайғамбар. **Ўкасен** — тўғрироғи “ўгасен”, яъни “мақтайсан, мақтаб таърифлайсан”. Ўғиз туркларига хос феъл номи. (*Масъул муҳаррир*).

Қошию қаддию оғзин ул мох¹
Кўрсатмаса манга, найлайн², ох!

Тутгум сочини юзун кўрай деб,
Тун узуну мен ғариб гумрох³.

Қадди била икки зулфу овзи
Жонимға бало бўлубтур, Оллоҳ!

Хоҳ иста кўнгулни, хоҳ қавла^{*},
Чун сенсен бу кўнгулга дилхоҳ⁴.

Эл билмаса холатим, билур ёр,
Ҳолимдин эрур Худой огоҳ.

Кобул^{*} сори гар азимат⁵ этсанг,
Қурбон қилай ўзни санга, эй шох!

Бобур, яна ўтлуқ оҳ чектинг,
Куйдурмасун элни охи ногоҳ!⁶

¹ **М о х** — ой. Мажозан: севикли ёр.

² **Н а й л а й н** — нима қилай?

³ **Г у м р о х** — йўлини йўқотган, адашган йўловчи.

⁴ **Д и л х о х** — сеvimли, кўнгил тилагани.

⁵ **А з и м а т** — йўлга тушмоқ.

⁶ **О х и н о г о х** — беихтиёр оҳ тортиш.

* **Қ а в л а м о қ** — қувламоқ, қувиб солмоқ, хайдаб юбормоқ. Зарафшон водийси лаҳжасида ҳозир ҳам шу шаклда ишлатилади. **К о б у л** — Захириддин Мухаммад Бобур тақдиридаги муҳим шаҳар. Афғонистон пойтахти. Таржимаи ҳолга оид мисрадан Бобур айнан кимга мурожаат этаётгани бирданга англашилмайди. **Ш о х** — аёл ҳам, эркак ҳам бўлиши мумкин. (*Масъул муҳаррир*).

Хатинг¹ парвона* келтургач, тирилди ушбу девона,
Ани тиргузмак учун гўйе келтурди парвона*.

Куёптек юзунгу дурдек тишингнинг хажрида²,
Кўзумнинг ёшидур юз қатраю ҳар қатра — эй жон,
Дурдона³.

Қадинг кўрсатмадинг, бир тори⁴ сочингдин юбор
Иноят⁵ тўғри гар йўқтур, не бўлди бўлса тўлғона?
пинҳон,

Анинг усрук⁶ кўзидин борди чун диним уйи
Барбод⁷,
Мену, эй дўстлар, мундин нари май бирла
майхона*.

Жамолинг шамъи* хижронида Бобур ўртаниб
Қачон бошингдин эврулгай⁸ келиб
борди,
парвонадек* ёна?

¹ **Х а т** — мактуб.

² **Ҳ а ж р и д а** — айрилигида.

³ **Д у р д о н а** — гавҳар.

⁴ **Т о р и** — толаси.

⁵ **И н о я т** — лутф-марҳамат, илтифот.

⁶ **У с р у к** — маст, хумор, шахло.

⁷ **Б а р б о д** — елга кетди.

⁸ **Э в р у л г а й** — айланиб ўргилади.

* **П а р в о н а** — 1. "Парвоначи"нинг қисқарган шакли; сарой амалдори. 2. Фармон. 3. Зимистонда чироқ ёздуси теварагида айланувчи хашаротлар. **М а й х о н а** — ўз маъносида. **Ж а м о л и н г ш а м ъ и** — форс-тожикча "шамъи жамол"-нинг туркона шакли.

Бўлмадим умрумда бир дам хотири¹ хуррам² била,
Гар иликтин³ келса, бир дамни⁴ кечурманг
гам била.

Неча бўлғай ёр хижронию⁵ даврон⁶ меҳнати⁷,
Нақди умрум, охким, ўтти ғаму мотам била.

Зохир⁸ ўлғай ҳар нафас бир тун сочингнинг
хажрида
Ўтлук охим дуд⁹ янглиғ чикса печу хам¹⁰ била.

Эй кўнгул, токим кўрубмен ул паридин илтифот,
Ихтилот¹¹ этмак манга ёқмас бани Одам¹² била.

Қатъ¹³ этиб Бобур боридин чун санга келтурди юз,
Бок эмас¹⁴ якрўй¹⁵ бўлса жумлаи олам била.

¹ **Хотир** — кўнгил, таъб.

² **Хуррам** — шод.

³ **Илик** — қўл.

⁴ **Дам** — лаҳза, нафас.

⁵ **Хижрон** — айрилик.

⁶ **Даврон** — замон.

⁷ **Меҳнат** — азоб, машаққат.

⁸ **Зохир** — кўриниш.

⁹ **Дуд** — тутун.

¹⁰ **Печу хам** — буралиб-буралиб.

¹¹ **Ихтилот** — муомала, аралашув.

¹² **Бани Одам** — инсон фарзанди. Одам Ато насли.

¹³ **Қатъ** — узоқ, чекмоқ.

¹⁴ **Бок эмас** — ҳечқиси йўқ.

¹⁵ **Якрўй** — узил-кесил, бирёқлик.

Неча расво бўлмаен ишк ичра шайдолиғ била?
Ҳеч киши кўрмайдурур ошик бу расволиғ била.

Ҳар нечаким туттум ўзни порсолиғ¹ таврида²,
Бўлдум охир шухраи³ офок⁴ шайдолиғ била.

Менки ҳижронингда қон ютмоқ била муътодмен⁵,
Манга йўқтур ҳеч нисбат айшу саҳболиғ⁶ била.

Шайх шеърим манъ этар етмай баловат⁷ лутфиға,
Найлагай, ё Раб⁸, киши бу пири⁹ ноболиғ¹⁰ била?!¹

Бобури бедилни¹¹ ишқи телбаратса, не ажаб,
Чунки ҳаргиз рост¹² келмас ишк донолиғ била.

¹ **Порсолиғ** — пархезгорлик, такводорлик.

² **Тавр** — йўсин, одат, расм.

³ **Шухра(т)** — машхур.

⁴ **Офок** — дунё, жаҳон.

⁵ **Муътод** — одатланган.

⁶ **Саҳбо** — қизил май.

⁷ **Баловат** — маҳорат.

⁸ **Раб(б)** — Оллоҳ.

⁹ **Пир** — кекса.

¹⁰ **Ноболиғ** — камолга етмаган.

¹¹ **Бедил** — ошик, шайдо.

¹² **Рост** — тўғри.

Качон бўлгай мушарраф¹ бўлмаен, жоно,
жамолингга?
Кутулгаймен фирокингдин², етишгаймен
висолингга!

Кўз очқил боққаликим, бўлмишам бемор
ул кўздин,
Лаб очқил сўргаликим, ташна³ бўлмишмен
зулолингга .

Ул ойнинг юзи бирла тўш⁴ бўлуб,
даъвойи хусн эттинг,
Яқин⁵ бўлди бу кунким, эй қуёш,
еттинг заволингга⁶.

Кабутар, элтасен хаттим, не бўлгай гар
кабул этсанг,
Кўнгулни бовласам ул нома⁷ янглиғ парру
болингга⁸.

Белингдинким, хаёледур, йироқдурмен, мени ёд эт,
Умидим борки Бобурдин етишгаймен хаёлингга.

¹ **Мушарраф** — муяссар, эришмоқ.

² **Фирок** — жудолик, айрилик.

³ **Ташна** — чанқоқ.

⁴ **Тўш** — юзлашмоқ.

⁵ **Яқин** — аниқ, мукаррар.

⁶ **Завол** — ҳалокат.

⁷ **Нома** — мактуб.

⁸ **Бол** — қанот.

* **Зулол** — тиниқ салқин сув. Севикли ёр жамолидан киноя.

Сокий, эрур ишрат¹ чоги, афсурда² бўлма дай³била,
Ўттек чоғир⁴ келтур, доғи⁵ сухбат тутошур
май била.

Келтур шароби нобни⁶, омода қил асбобни,
Хуш тут шаби⁸ махтобни⁹, чун бордур ул ой била¹⁰.

Даврон ғамин барбод қил¹¹, ишрат уйин обод қил,
Жону кўнгулни шод қил овози чангу най била.

Мажлисда¹² бордур сар-басар¹³ май нашъасидин
шўру шар¹⁴,
Борини масту беҳабар қил жоми пайдарпай¹⁵ била.

Ҳамдард ёре қониким¹⁶, бир ғамгусоре¹⁷ қониким,
Абри баҳори¹⁸ қониким, Бобур киби йиғлай била.

¹ И ш р а т — кайф-сафо.

² А ф с у р д а — эзилган, сўлғин.

³ Д а й — қишнинг қаҳратон ойи.

⁴ Ч о ғ и р — май, мусаллас.

⁵ Д о ғ и — ҳамда, ва, ҳам.

⁶ Н о б — тоза.

⁷ О м о д а — тайёрламок, хозирламок.

⁸ Ш а б — кеча, тун.

⁹ М а х т о б — ойдин.

¹⁰ Б и л а — бирга, биргаликда.

¹¹ Б а р б о д қ и л — совур, елга бер.

¹² М а ж л и с — базм.

¹³ С а р - б а с а р — буткул, бошдан-оёқ.

¹⁴ Ш ў р у ш а р (р) — ғавво, тўполон; фитнес-фасод.

¹⁵ П а й д а р п а й — узлуксиз.

¹⁶ Қ о н и — қани?

¹⁷ Ғ а м г у с о р — ғамхўр.

¹⁸ А б р и б а ҳ о р — баҳорги булут.

Улки йиллар, ойлар ўткаргай ғаму мотам била,
Шоду хуррам бўлмағай Наврўз ила, байрам била.

Улки давроннинг¹ аёғидин² дамодам қон ютар,
Нашъа³ топмас, гар ичар ҳар давр жоми
Жам⁴ била.

Дема, эй ҳамдам, диёру ёр сўзинким, менинг
Улфатим йўқ олам аҳли бирла, бал⁵ олам била.

Сендин айру⁶ найлагаймен ийд ила Наврўзни,
Ою йил хуштур сенинг бирла агар бўлсам била⁷.

Тортиб афғон⁸, ох уруб хижронда⁹,
Бобур, йиғласанг,
Навха¹⁰ тузгай базми ғам аҳли бу зеру бам¹¹ била.

¹ Д а в р о н — замон.

² А ё р — қадах.

³ Н а ш ъ а — кайф.

⁴ Ж о м и Ж а м — Жамшид жоми.

⁵ Б а л — балки.

⁶ А й р у — айриликда.

⁷ Б и л а — бирга.

⁸ А ф ў н — фиғон, фарёд.

⁹ Х и ж р о н — айрилик.

¹⁰ Н а в х а — йиғи.

¹¹ З е р у б а м — мусикадаги паст ва баланд товуш.

Гурбатка¹ солди чарх² мени юз жафо била,
Ёд айла мен ғарибни гохи дуо била.

Бехад³ вафою мехр санга кўрсатиб эдим,
Сен хам соғинғасен⁴ мени мехру вафо била.

Чун қилди мени ул бути⁵ Чин⁶ зору мубтало,
Ишим менинг қолибтурур эмди Худо била.

Кўрмон фарахни⁷ бир дам агар андин айрумен,
Билмон аламини, бормен анинг бирла то била.

Ул сарвға⁸ карам қилибон еткур, эй сабо⁹,
Бобур ниёзини¹⁰ ер ўпуб хўб адо¹¹ била.

¹ **Гурбат** — ғариблик, бошқа юрда яшаш.

² **Чарх** — фалак.

³ **Бехад** — кўп, чексиз.

⁴ **Соғинғасен** — эслагин.

⁵ **Бут** — санам.

⁶ **Чин** — Хитой.

⁷ **Фарах** — шодлик.

⁸ **Сарв** — мажозан: сарвбўйлик қиз.

⁹ **Сабо** — тонг ели.

¹⁰ **Ниёз** — ўтинч, ялиниш.

¹¹ **Адо** — ифода, талаффуз.

Хуш улким, ёрдин катъ¹ айлабон тарки диёр этса,
Жахон кезмак ила бекайдлиғни² ихтиёр этса.

Анингдек бўлсаким, асло тафовут бўлмаса пайдо:
Агар бу дахри дун³ хор айласа, гар эътибор⁴ этса!

Жафодур жонға бўлмоғлиғ муқайяд⁵ олам аҳлиға,
Хуш ул озодаким⁶, элнинг аросидин канор⁷ этса!

Кишининг жониға душман, балодур бошиға бу эл,
Агар бошин туфайл⁸ айлаб ва гар жонин
нисор⁹ этса!

Диёру ёрдин Бобур жафою жавр кўп кўрди,
Хуш улким, ёрдин катъ айлабон тарки диёр этса*.

¹ **К а т ь** — кечмоқ, воз кечмоқ.

² **Б е к а й д л и ғ** — бошвоксизлик.

³ **Д а х р и д у н** — тубан дунё.

⁴ **Э ь т и б о р** — азиз, мухтарам.

⁵ **М у қ а й я д** — боғланиб қолиш.

⁶ **О з о д а** — эркин.

⁷ **К а н о р** — чет, чекка.

⁸ **Т у ф а й л** — восита.

⁹ **Н и с о р** — сочмоқ, чочмоқ.

* Ҳазал матлаъси биринчи ва мактаъси охирги мисраси айнан бир хил бўлиши Бобур шеърятада камдан-кам учрайдиган радди матлаъ (матлани такрорлаш) санъатидир. (*Масъул муҳаррир*).

Улки, манга ёри дилнавоз¹ кўрунди,
Жаврни кўрсатти: кўпу оз кўрунди.

Бўлди бошим паст пойбўсида² охир,
Гарчи бурун асру³ сарафроз⁴ кўрунди.

Сенинг учун улки, бош ўйнамади⁵ ҳеч,
Санга ажойибки, ишқбоз⁶ кўрунди.

Ишқ борида салоҳу⁷ тавбаю тақво —
Борчаси, таҳқиқ⁸ бил, мажоз кўрунди.

Душмани жон ўлди, не қилай, санга, Бобур,
Улки, манга ёри дилнавоз кўрунди*.

¹ Д и л н а в о з — кўнгил овловчи, ёкимли.

² П о й б ў с — айнан: оёқ ўпиш; таъзим

³ А с р у — жуда.

⁴ С а р а ф р о з — улуғвор.

⁵ Б о ш ў й н а м о қ — йўлида жон фидо қилмоқ.

⁶ И ш қ и б о з — ошиқ.

⁷ С а л о ҳ — тўғрилиқ.

⁸ Т а ҳ қ и қ — хақиқатан.

Не чаманда сарв бор ул қомати раъно киби,
Не гулистон ичра гул бор ул рухи¹ зебо² киби.

Не жафо таврида³ бор дунёда ул бемехрдек⁴,
Не вафо бобида⁵ бор оламда мен шайдо киби.

Донаи холи Масихосо⁶ лабининг устида,
Нотавон⁷ жонимга бўлди мояи⁸ савдо⁹ киби.

Айласам кўйида маъво¹⁰, найлайн жаннатником,
Бор манга ул ҳур кўйи жаннат ул-маъво* киби.

Базм аро, эй дўстлар, не майки, кон ичмакдурур,
Сокие, гар бўлмаса ул шўхи базморо¹¹ киби.

Минса абраш¹² ул қуёш, куймай нетайким, Бобуро,
Мени куйдурмакка едур маркаб¹³, ўтдур рокиби¹⁴.

¹ **Р у х** — юз, чехра.

² **З е б о** — сулув, гўзал.

³ **Т а в р** — йўсин.

⁴ **Б е м е х р** — меҳрсиз.

⁵ **Б о б и д а** — хусусида, соҳасида.

⁶ **М а с и х о с о** — Исо Масих каби.

⁷ **Н о т а в о н** — мадорсиз.

⁸ **М о я** — манбаъ.

⁹ **С а в д о** — телбалик, иштиёқ.

¹⁰ **М аъ в о** — мақол, маскан.

¹¹ **Б а з м о р о** — базм кўрки.

¹² **А б р а ш** — от (ҳайвон).

¹³ **М а р к а б** — улов.

¹⁴ **Р о к и б** — сувори.

* **Ж а н н а т** ул-маъво — беҳишт.

Қади шохи¹ гулдек нигорим қани?
Лаби ғунчадек гулъузорим² қани?

Не тонг³, юз нигор⁴ ўлса қон ёш била —
Ки, ул юзи гул ёш нигорим қани?

Қаро кечаларда кўзум ёрутур,
Ўшал шамъи шабҳои⁵ торим⁶ қани?

Ярим кечалар келур эрди бурун,
Бу тун келмади, ох, ёрим қани?

Деманг, тарки ишқини қил ихтиёр,
Бу ишда менинг ихтиёрим қани?

Фироқингда⁷ қўнглумни қон айласанг,
Санга бўлғай ул бекарорим қани?

---

¹ **Ш о х** — тул, ниҳол.

² **Г у л ъ у з о р** — гул юзли.

³ **Т о н г** — ажаб; **н е т о н г** — не ажаб, ажаб эмас.

⁴ **Н и г о р** — бўёк; **н и г о р ў л с а** — бўялса.

⁵ **Ш а б ҳ о** — кечалари.

⁶ **Т о р** — қоронғи.

⁷ **Ф и р о қ** — айрилик.

Шоми ҳижронин¹ манга ул бевафо кўрсатмагай,
Ҳажр² шоми асру³ мухликтур⁴, Худо кўрсатмагай!

Ваъда айлаб васл⁵, кўрсатгай неча жонимға хажр,
Неча кўнглумға жафо килғай, вафо кўрсатмагай.

Ул каро кўз хажрида тундек қарорди⁶ кундузум,
Ё Раб⁷, андоқ кунни ул кўзи каро кўрсатмагай!

Очмағай кўзини то сўкмакка оғзин очмағай,
Юзини кўрсатмагай то юз жафо кўрсатмагай.

Ишк истар бўлса, Мажнун* айлағай пайравлиғим⁸,
Йўлни не билгай киши то раҳнамо⁹ кўрсатмагай.

Учқудекдур жон куши ҳижронда Бобур оҳидин,
Кел, пари, таъжил¹⁰ ила жоним ҳаво кўрсатмагай*.

¹ **Ҳ и ж р о н** – айрилик.

² **Ҳ а ж р** – айрилик.

³ **А с р у** – жуда, роса.

⁴ **М у х л и к** – ҳалок этувчи.

⁵ **В а с л** – учрашув.

⁶ **Қ а р о р д и** – қорайди.

⁷ **Р а б (б)** – Оллоҳ.

⁸ **П а й р а в** – издош.

⁹ **Р а ҳ н а м о** – йўл кўрсатувчи, йўлбошчи.

¹⁰ **Т а ъ ж и л** – тез, шошилиш.

* **М а ж н у н** – ўрта асрларга ҳос бадиий образ. **Ҳ а в о кўрсатмагай** – мисрадан “жон кушим учиб кетмагай” маъноси англашилади.

Юз кўрсатиб, ўлтурурсен, эй ой,
Йўк сен киби худнамою¹ худрой².

Каддинг “алиф”у, қошинг эрур “ё”,
Десам, не ажаб, агар сени ой?

Хам лола юзунг қошида беранг³,
Хам сарв қадинг борида бепой⁴.

Ўқунг юрагимда жо килибтур⁵,
Тортиб яна, ўқни қилма бежой.

Сендин манга юз хазор⁶ ҳасрат,
Сендин манга борму ҳеч парвой?

Ул ёр агар ёшурса юз, оҳ,
Авёрга⁷ гар кўрунса — юз вой!

Кулмас манга субҳи⁸ васл, Бобур,
Хар нечаки шоми ҳажр⁹ йиғлой.

¹ **Х у д н а м о** — шухратпараст.

² **Х у д р о й** — ўжар, кайсар.

³ **Б е р а н г** — туссия.

⁴ **Б е п о й** — оёқсиз; юра олмайдиган.

⁵ **Ж о к и л и б д у р** — жойлашган.

⁶ **Х а з о р** — минг.

⁷ **А в ё р** — рақиб, ёт.

⁸ **С у б ҳ** — тонг, эрталаб.

⁹ **Х а ж р** — айрилик.

Гунчадек кўнглум менинг гулзор майли қилмағай,
Ғам била бутган¹ кўнгул гулгашт² ила очилмағай.

Ранга-ранга³ гулларингни, боғбон, арз⁴ этмаким,
Тах-батах⁵ қонлиғ кўнгул гул орузсин қилмағай.

Йўқтур улким, гул юзунгдин айру боқсам гул сари,
Ғунча янглиғ кўнглума юз хори⁶ ғам санчилмағай.

Оразу⁷ қаддингни таъриф⁸ этсалар юз йил, ҳануз,
Эй юзи гул, сарвқад, юздин бири айтилмағай.

Сендин айрилдим эса, бўлди насибим хори ғам,
Сендин, эй гул, эмди Бобур бир замон⁹ айрилмағай.

¹ **Б у т г а н** — униб-ўсган.

² **Г у л г а ш т** — гул сайри.

³ **Р а н г а-р а н г а** — ранг-баранг, ҳар хил рангдаги.

⁴ **А р з** — кўрсатмоқ.

⁵ **Т а х-б а т а х** — қатма-қат, қаватма-қават.

⁶ **Х о р** — тикан.

⁷ **О р а з** — юз, чехра.

⁸ **Т а ъ р и ф** — мактамоқ.

⁹ **З а м о н** — лаҳза.

Гахи софин¹, не бўлди, зорларни,
Унутмағил бурунғи ёрларни.

Сени кўрмай, йироқдин зор бўлдим,
Бирор ёд эт йироқдин зорларни.

Юзунгдин айру мен хор², эй азизим,
Киши гулдин айирмас хорларни³.

Кўзунг беморимен, мендин юмуб кўз.
Яна оғритмағил беморларни.

Санга бир йўл етар фикридадурмен,
Унутма бир йўли афгорларни⁴.

Санга кўнглумни олдурдум, жаҳонда
Кўрубмен гарчи кўп дилдорларни.

Сиҳи⁵ қадларға, Бобур, ошиқ ўлсанг,
Бурунрок кўзлагайсен дорларни.

---

¹ **С о ф и н** — эсла, эслаб кўй.

² **Х о р** — хўрланган.

³ **Х о р** — тикан.

⁴ **А ф г о р** — эзилган.

⁵ **С и х и** — тик, адл.

Зухд¹ кетти эса, карам² қилди,
Ишк келди-ю, мухтарам³ қилди.

Ул алиф бўйлуқ ойнинг ишки
Мени олам аро алам⁴ қилди.

Кўзию зулфу оғзи фурқатида⁵
Фалак охир мени адам⁶ қилди.

Кўнглум ўртанди ҳар дам охимдин,
Магар ул ел бу ўтни дам қилди?⁷

Қоши ёлар жафосидин бу чарх
Менинг отимға ўк рақам қилди⁸.

Чанги вамдин қутулмади Бобур,
Нечаким, нола зеру⁹ бам¹⁰ қилди.

¹ **Зухд** — тоат-ибодат, парhezгорлик.

² **Карам** — яхшилик.

³ **Мухтарам** — азиз, ҳурматли.

⁴ **Алам** — байроқ; машхур.

⁵ **Фурқат** — айрилиқ.

⁶ **Адам** — йўқ, йўқлик.

⁷ **Дам қилди** — пуфлади.

⁸ **Рақам қилди** — ёзди.

⁹ **Зер** — мусиқийда паст товуш (оҳанг)

¹⁰ **Бам** — мусиқийда баланд товуш (оҳанг).

Ё¹ қошинг янглиғ эгилган жисми зоримниму дей?

Ё² сочингдек тийра³ бўлгон рўзгоримниму дей?

Кундуз ўлса, тунгача айтайму бепоён⁴ ғамим,
Кеча бўлса, тонгға дегру⁵ холи зоримниму дей?

Хажри котил бирла кўнглум холатинму шарҳ этай,
Дарди мухлик⁶ ичра жони беқароримниму дей?

Телбаю мадхушу⁷ бехуд, дема, ким қилди сени,
Лаъли⁸ майгун⁹, сўзи мул¹⁰,

қўзи хуморимниму дей?

Бобур, ул ойнинг қуёшдек орази хижронид¹¹
Тонгға дегру ҳар кеча юлдуз саноримниму дей?

---

¹ Ё – 1. Камон. 2. Эски ёзувдаги ўрдаксимон “ё” харфи.

² Ё – ёки.

³ Тийра – қоронғи.

⁴ Бепоён – поёнсиз, сўнгсиз.

⁵ Дегру (тегру) – қадар.

⁶ Мухлик – ҳалокатли.

⁷ Мадхуш – беҳуш, хушсиз.

⁸ Лаъл – мажозан: лаб.

⁹ Майгун – майранг, алвон.

¹⁰ Мул – май.

¹¹ Хижрон – айрилик.

Кўрмагай эрдим жамоли оламоро¹, кошки,
Бўлмагай эрдим бори² оламға расво, кошки.

Ишқ боғининг ниҳоли — вам, бари³ —
хирмон⁴ эмиш,
Қилмагай эрдим бу гулшанни тамошо, кошки.

Қилмагай эрди кўнгул ишқин ҳавас, бал⁵, тилга ҳам
Кечмагай эрди анингдек лафз⁶ асло, кошки.

Қоши ёлар кўйида⁷ умри шариф⁸ этгунча сарф,
Қилгай эрдим масжиду меҳроб аро жо⁹, кошки.

Ихтиёр эт ўзга иш, Бобурки, ҳосил бўлмагай
Ишқу васлу айш ила ишратгин илло¹⁰, кошки.

¹ О л а м о р о — олам безаги.

² Б о р и — барча, ҳамма.

³ Б а р — ҳосил, самара.

⁴ Ҳ и р м о н — маҳрумлик, бенасиблик.

⁵ Б а л — балки.

⁶ Л а ф з — сўз.

⁷ К ў й — манзил.

⁸ Ш а р и ф — азиз.

⁹ Ж о — ўрин, манзил.

¹⁰ И л л о — ўзга, бошқа.

Ёз¹ бўлди-ю, бўлди яна жаннат киби ёзи²,
Хуш ул кишиким, айш ила ўтгай кишу ёзи.

Дутора³ уни айшу фароғатни берур ёд,
Мутрибқа⁴ кулок тутки, не дер нағмада⁵ сози?

Чун қиблам эрур ёр — қилай қошида сажда,
Носих⁶ сўзини найлай, эмас сўзи намози.

Бу телбаю мадхуш⁷ дилу жонға не хуштур,
Гаҳ қахру итоби⁸ била, гаҳ ишваю нози.

Тут муғтанам⁹ ул ёрни, Бобурки, жаҳонда
Маҳмуд¹⁰ ким эрди, не киши эрди Аёзи?¹¹

---

¹ Ё з — баҳор.

² Ё з и — дашт, чўл.

³ Д у т о р а — дутор.

⁴ М у т р и б — чолғучи.

⁵ Н а г м а — куй, оҳанг.

⁶ Н о с и х — насиҳатчи.

⁷ М а д х у ш — беҳуш.

⁸ И т о б — ғазаб.

⁹ М у г т а н а м — ғанимат.

¹⁰ М а х м у д — Султон Маҳмуд Ғазнавий, машхур подшоҳ.

¹¹ А ё з — Султон Маҳмуд Ғазнавийнинг вазири.

Деманг ўқини танимға балои жон келди,
Хаётсиз баданимға ўқи равон¹ келди.

Хаёт суйини қўйким, лабидин олдим ком²,
Бор, эй Хизрки, манга умри жовидон³ келди.

Сипехри⁴ қўйини⁵ қўк эврулур⁶ келиб ҳар кун,
Не ердурур буки, рифъаттин⁷ осмон келди.

Хуш улки, бир киши кўзум йўлида эрканда,
“Севинчи!” — деб югуруб етсаким: “Фалон⁸ келди!”

Фирок⁹ аро ўларимда етишти ул жонон,
Худоға шукр қилайким, ўлар замон келди.

Адам¹⁰ йўлиға қўнгул кирди ишқ доғи била,
Бу йўлдин ўтмади ҳар кимки, бенишон¹¹ келди.

Фароғат¹² истар эсанг, бўл жарида¹³, эй Бобур —
Ки, жону танға ғаму ғусса хонумон¹⁴ келди.

¹ **Равон** — жон; қон.

² **Ком** — исталган нарса.

³ **Жовидон** — мангулик, абадий.

⁴ **Сипехр** — осмон.

⁵ **Қўй** — манзил.

⁶ **Эврулур** — айланади.

⁷ **Рифъат** — юксаклик.

⁸ **Фалон** — фалончи.

⁹ **Фирок** — айрилик.

¹⁰ **Адам** — йўқлик.

¹¹ **Бенишон** — белгисиз, нишонсиз.

¹² **Фароғат** — эмин-эркинлик.

¹³ **Жарида** — бўйдоқ.

¹⁴ **Хонумон** — оила.

Бошда гар йўктур жалолат¹ гавҳаридин афсар²,
Ёнима басдур¹ мазаллат⁴ туфроғидин бистаре³.

Киргали кўксум аро кўнглум иши куймакдурур,
Мен нечук куймайки, кўксум ичра бордур ахгаре⁶.

Сабру хушу ақлу динимни олибтур, найлайин,
Сарвқадде, гулрухе⁷, райхонхате⁸, насринбаре⁹.

Кирпикидек ханжарин эл кўксига кўрган замон,
Кўзума ҳар киприкин, ё Рабки, қилғил ханжаре!

Абрашини¹⁰ елдуруб етгач йиқилдим, дўстлар,
Оҳким, умрум дарахтини йиқитти сарсаре¹¹.

Ганжи ҳуснида кўрунг зулфи била гулгунасин¹²,
Гўйе ўт солди ҳар ён ганж¹³ узра аждаре.

¹ **Жалолат** — буюклик, улуғлик.

² **Афсар** — тож.

³ **Бас** — кифоя, етарли.

⁴ **Мазаллат** — хорлик, хўрлик.

⁵ **Бистар** — тўшак.

⁶ **Ахгар** — чўғ, лаққа чўғ.

⁷ **Гулрух** — гул юзли.

⁸ **Хат(т)** — устки лабдаги майин туклар.

⁹ **Насринбар** — оқбадан.

¹⁰ **Абраш** — от (хайвон).

¹¹ **Сарсар** — қаттиқ шамол.

¹² **Ганж** — ҳазина.

¹³ **Гулгуна** — элик.

Ҳажр шомидин менинг кон ютмоғимни ёд этинг,
Чексангиз¹⁴ ул нозанин бирла сабуҳий¹⁵ соғаре¹⁶.

Ҳар нечуктур умрни, Бобур, хуш ўткармак керак —
Ким, бу беш кун умр ғамгин бўлғали килмас гари¹⁷.

---

¹⁴ **Чексангиз** — ичсангиз.

¹⁵ **Сабуҳий** — тонги майхўрлик.

¹⁶ **Соғар** — қадах.

¹⁷ **Килмас гари** — кираси эмас, арзимайди.

Бихамдиллахки¹, ул гулда² вафодин бор эмиш бўе³,
Жафо таркин қилур эрмиш яна турки жафожўе⁴.

Қадам ранжа қилиб, бошимға келгайму
дебон ул ой⁵,
Тутубмен пойи деворе, қилиб маскан сари кўе⁶.

Сочинг белингча-ю, белинг доғи сочинг
киби борик⁷,
Латофат ичра йўк фарки бу иккининг сари мўйе⁸.

Муяссар бўлса, билгилким, бори оламдин ортуқдур
Кабобею майи нобею⁹ махтобею¹⁰ махрўе¹¹.

Эшиттим, илтифот айлаб демишсен:
“Кимдурур Бобур?”
Фақире, номуроде¹², бесарупое¹³, дуогўе¹⁴.

¹ **Бихамдиллах** — Оллоҳга мактовлар бўлсин.

² **Гул** — бунда севимли ёр назарда тугилади.

³ **Бўй** — хид, ис; заррача.

⁴ **Турки жафожў** — жафокор гўзал.

⁵ **Ой** — махбуба.

⁶ **Сарикўй** — манзил боши.

⁷ **Борик** — ингичка.

⁸ **Саримўё** — қил учича.

⁹ **Ноб** — тоза, тиниқ.

¹⁰ **Махтоб** — ойдин.

¹¹ **Махрўй** — ой юзли.

¹² **Номурод** — бахтсиз.

¹³ **Бесарупое** — бир бечора, бир бояқиш.

¹⁴ **Дуогўе** — бир дуо қилувчи.

Туно кун бирла бу тун мажлиси¹ асру² хуш эди,
Мажлис аҳли бори дилхоҳу³ бори дилкаш эди.

Борининг сўзи эди хўбу⁴ латифу рангин⁵,
Не паришону⁶ не бемаънию не чирмаш⁷ эди.

Яхши май йўк эди-ю, нашъаи⁸ май яхши эди,
Нохуш⁹ эл йўк эди-ю, асру хавои хуш эди.

Бори аҳбоб¹⁰ эди хозир, бори асбоб эди жамъ¹¹,
Созу хонанда¹² била нуқлу¹³ майи беғаш¹⁴ эди.

Гоҳ пурханда¹⁵ эди эл, баса¹⁶ сархушлуктин,
Мастлиғдин яна гоҳ эл кўзи тўла ёш эди.

¹ **Мажлис** — базм.

² **Асру** — жуда.

³ **Дилхоҳ** — кўнгил тортадиган.

⁴ **Хўб** — яхши.

⁵ **Рангин** — ажойиб.

⁶ **Паришон** — хавойи.

⁷ **Чирмаш** — аччиқ-тизиқ.

⁸ **Нашъа** — кайф.

⁹ **Нохуш** — ёқимсиз.

¹⁰ **Аҳбоб** — дўстлар.

¹¹ **Жамъ** — тайёр, хозирланган.

¹² **Хонанда** — хофиз.

¹³ **Нуқл** — газак.

¹⁴ **Беғаш** — куйкасиэ.

¹⁵ **Пурханда** — кўп куладиган.

¹⁶ **Баса** — жуда.

Ёз¹ фасли, ёр васли, дўстларнинг суҳбати,
Шеър баҳси, ишк дарди, боданинг² кайфияти.

Ёз фаслида чоғир³ ичмакнинг ўзга холи бор,
Кимга бу напъа⁴ муяссар бўлса, бордур давлати.

Ишк дардини чекиб, ҳар кимки топса васли ёр,
Ул замон бўлғай унут юз йилги ҳижрон⁵ шиддати.

Дўстларнинг суҳбатида не хуш ўлғай баҳси шеър,
То билинғай ҳар кишининг табъи⁶ бирла ҳолати.

Ғар бу уч ишни мувофиқ топсанг ул уч вақт ила,
Мундин ортук бўлмағай, Бобур,
жаҳоннинг ишрати⁷.

---

¹ Ё з — баҳор.

² Б о д а — май.

³ Ч о ғ и р — май, мусаллас.

⁴ Н а п ъ а — кайф.

⁵ Ҳ и ж р о н — айрилик.

⁶ Т а б ъ и — истеъдоди.

⁷ И ш р а т — роҳат-фароғат.

Ул ахд ила паймон¹ қани, эй ёр, не бўлди?
Ул лутф² ила эхсон қани, эй ёр, не бўлди?

Кеттим мени хайрон эшигингдин, демадинг ҳеч:
Ул телбаи хайрон қани, эй ёр, не бўлди?

Юз кўрсатибон эл ичида лутф этар эрдинг,
Ул лутфи намоён³ қани, эй ёр, не бўлди?

Сенинг сари борди кўнгул истаб топаолмон⁴,
Сенинг сари борғон қани, эй ёр, не бўлди?

Жонимға даво сўзунг эди, сўзламадинг, оҳ,
Жон дардиға дармон қани, эй ёр, не бўлди?

Мундоқму эди аҳдки, Бобурни унуттунг,
Ул ахд ила паймон қани, эй ёр, не бўлди?

¹ П а й м о н — ваъда.

² Л у т ф — мурувват.

³ Н а м о ё н — очикчаси, намоийшкорона.

⁴ Т о п а о л м о н — тополмайман.

Шукриллллах¹, айш² юзланди-ю, мехнат³ қолмади,
Етти айёми висолу, шоми фурқат қолмади.

Юзланиб амну⁴ фароват, гуссаю ғам бўлди дафъ,
Айшу ишрат келди-ю, ранжу⁵ машаккат қолмади.

Мехнати хижронки⁶, ондин чок-чок⁷ эрди кўнгул,
Бўлди роҳатқа мубаддал⁸, ул жароҳат қолмади.

Муртафеъ⁹ бўлғонда хижрон, кел, тавакқуф¹⁰
қилмаким,
Интизорингни чекарга ўзга тоқат қолмади.

Васлингга еткурди даврон оқибат Бобурни, шукр,
Эмди* даврондин манга асло шикоят қолмади.

---

¹ Ш у к р и л л л а х — Оллоҳга шукур.

² А й ш — роҳат-фароват.

³ М е х н а т — машаккат.

⁴ А м н — дориломонлик.

⁵ Р а н ж — азоб.

⁶ Х и ж р о н — жудолик.

⁷ Ч о к - ч о к — парча-парча.

⁸ М у б а д д а л — алмашинган.

⁹ М у р т а ф е ъ — бартараф.

¹⁰ Т а в а қ қ у ф — тўхташ.

* Э м д и — энди.

Яна бир кўз гамидин¹ хаста кўрармен ўзни,
Яна бир зулфга вобаста² кўрармен ўзни.

Лабининг ҳасратида зор топармен жонни,
Кўзининг фуркатида³ хаста кўрармен ўзни.

Кўзидин ул қоши ё гарчи мени солди йироқ,
Лек⁴, ул ой⁵ қошида пайваста⁶ кўрармен ўзни.

Зулфи занжирига то бўлди кўнгул вобаста,
Шукр, Бобур киби вораста⁷ кўрармен ўзни.

---

¹ **Г а м** — иштиёк.

² **В о б а с т а** — боғлиқ, боғланган.

³ **Ф у р қ а т** — айрилик.

⁴ **Л е к** — лекин.

⁵ **О й** — маҳбуба.

⁶ **П а й в а с т а** — доим, ҳамisha.

⁷ **В о р а с т а** — қутулган.

Чаманда сарвни ўлтурғузубтурур юруши,
Қиёмате кўпорибтур от узра ўлтуруши.

Мени шикастани¹ қистаб, кўнгулни ғунча килур,
Кошини четмоғи² бирла тор оғзини буруши.

Сўруб ғамимни, таажжуб килиб, лабин тишлар³,
Не хуштурур менга ирнини⁴ тишлабон сўруши.

Турар рақиб чиройин турш килиб⁵ доим,
Тили чучук санамим, яхшидурму бу туруши?

Кўрар рақибни доим, хаёл этар⁶ мени ғайр,
Не айлагай анга Бобурки, ғайрдур кўруши.

¹ Ш и к а с т — синик, синикқан.

² Ч е т м о қ — чимирмоқ.

³ Л а б т и ш л а м о қ — хайронлик, таажжуб.

⁴ И р н — лаб.

⁵ Т у р ш к и л и б — бужмайтириб; ковок уюб.

⁶ Х а ё л э т а р — гумон килади.

Рубоийлар

Жоно¹, битигингки², бўлди марқум³ манга,
Меҳнат⁴ била ғамни қилди маъдум⁵ манга.
Кўргач ани гарчи шод беҳад бўлдум,
Мазмуни, вале⁶, бўлмади маълум манга.

Не ишрату айш⁷ учун майи ноб⁸ манга,
Не тоат учун гўшаи⁹ меҳроб манга,
Не фиск¹⁰ килурға бордур асбоб* манга,
Не зоҳид ўлурға¹¹ тоқату тоб* манга.

То бўлғали дилдор ўшал ой манга,
Ҳолимни билиб, қилмади парвой манга.
Мен асру* харобу ёр кўп мустағний¹²,
Эй, вой манга, вой манга, вой манга!

¹ **Жоно** — эй жонгинам!

² **Битик** — мактуб, хат.

³ **Марқум** — ёзилган.

⁴ **Меҳнат** — машаққат.

⁵ **Маъдум** — махв, йўқотилган.

⁶ **Вале** — лекин.

⁷ **Ишрату айш** — кайфу сафо.

⁸ **Ноб** — тоза, тиниқ.

⁹ **Гўша** — жой, бурчак.

¹⁰ **Фиск** — бузукчилик.

¹¹ **Ўлурға** — бўлишга.

¹² **Мустағний** — бепарво.

* **Асбоб** — “сабаб” сўзининг кўплик шакли: сабаблар, баҳоналар. **Тоқату тоб** — бардош ва чидам. **Асру** — жуда, роса.

Хуш улки, кўзум тушги сенинг кўзунга,
Бевосита ҳолимни десам ўзунга,
Бермай сўзума жавоб ачигланасен,
Қилдинг мени муҳтож чучук сўзунга.

Асру¹ кўп эмиш журъату химмат сизга,
Рўзий² қилвай Худой нусрат³ сизга.
Мардоналиғингизни бори эл билди,
Раҳмат сизга, ҳазор⁴ раҳмат сизга!

То қилди мени фирок⁵ аро ёд ҳабиб⁶,
Маҳжур⁷ кўнгулни айлади шод ҳабиб.
Гар васл муяссар ўлмаса, нетай, эй Бобур,
Фарёд ҳабибу, оху фарёд ҳабиб!

---

¹ А с р у — жуда.

² Р ў з и й — насиб.

³ Н у с р а т — зафар.

⁴ Ҳ а з о р — минг.

⁵ Ф и р о к — айрилик.

⁶ Ҳ а б и б — дўст.

⁷ М а х ж у р — айрилик азобидаги.

Эй қомати сарву лаблари обихаёт,
Будур тилагимки, — еткамен васлингга бот!¹
Ҳажрингда манга не сабр қолди, не сабот²,
Ё кел бу сориға, ё мени ўзунгга қот!³

Келди рамазону мен тақи⁴ бодапараст⁵,
Ийд ўлди-ю, зикри, май қилурмен пайваст⁶
Не рўзаю не намоз йиллар, ойлар;
Тун-кун маю маъжун⁷ била девоная маст.

Бўлдум мени ошуфтаи⁸ хайрон мардуд⁹,
Қилғил мададеки, бўлди имкон нобуд¹⁷
Дунё била укбода¹⁰ ружуъум¹¹ сангадур,
Эй икки жаҳонни шаҳи Султон Махмуд!^{*}

¹ **Бот** — тез, дархол.

² **Сабот** — чидам.

³ **Қот** — ёндоштир, қўшгин.

⁴ **Тақи** — яна, ҳамон.

⁵ **Бодапараст** — майга ўч.

⁶ **Пайваст** — доим.

⁷ **Маъжун** — кайф берувчи модда.

⁸ **Ошуфта** — паришон.

⁹ **Мардуд** — рад этилган.

¹⁰ **Нобуд** — йўқолган.

¹¹ **Укбо** — боқий дунё; охират.

¹² **Ружуъ** — интилиш, суяниш.

* Бобурнинг қариндоши.

Мутрибки¹, унини хар киши гўш қилур²,
Жон бирла кўнгулни зору мадхуш³ қилур.
Максуд недурки, элни ёд этганда,
Ул доирада бизни фаромуш⁴ қилур?

Душманники, бу дахр⁵ забардаст⁶ қилур,
Нахват⁷ майидин бир неча кун маст қилур.
Фам емаки, еткурса бошини кўкка,
Охир яна ер киби они паст қилур.

Кўзунг бори соғларни⁸ маст этгусидур,
Фамзанг⁹ бори мастларни паст этгусидур.
Кўп зоҳиду¹⁰ порсони¹¹ Бобур янгли
Лаълинг¹² ҳаваси бодапараст¹³ этгусидур.

¹ **М у т р и б** — муסיқачи, чолручи.

² **Г ў ш қ и л у р** — тинглайди.

³ **М а д х у ш** — бехуш.

⁴ **Ф а р о м у ш** — унутмоқ.

⁵ **Д а х р** — дунё.

⁶ **З а б а р д а с т** — кучли, қудратли.

⁷ **Н а х в а т** — кибр, ғурур.

⁸ **С оғ** — ҳушёр (маст эмас).

⁹ **Ф а м з а** — кўз сузиш.

¹⁰ **З о ҳ и д** — доимий тоат-ибодат қилувчи киши.

¹¹ **П о р с о** — парҳезкор, художўй.

¹² **Л аъ л и н г** — лабинг.

¹³ **Б о д а п а р а с т** — майга ўч.

Ишлар бори кўнгулдагидек бўлғусидур!
Инъому вазифа¹ — бори буйрулғусидур!
Ул ғаллаю маҳмалки², деб эрдинг, бердим,
Маҳмалға бўю ғалладин уй тўлғусидур!

Хар кимки вафо қилса, вафо топкусидур!
Хар кимки жафо қилса, жафо топкусидур!
Яхши киши кўрмагай ёмонлик ҳаргиз,
Хар кимки ёмон бўлса, жазо топкусидур!

Бу телба кўнгулки, ишқ анинг судидур³,
Аҳбобнинг⁴ ихтилот⁵ мақсудидур.
Ҳижрон⁶ чекиб, аҳбобни ҳар кимки кўрар,
Уш давлатию толеи масъудидур⁷.

---

¹ **В а з и ф а** — ойлик маош.

² **М а х м а л** — нарсалар, матолар.

³ **С у д** — фойда, наф.

⁴ **А ҳ б о б** — дўстлар.

⁵ **И х т и л о т** — аралашмоқ, мулокотда бўлмоқ.

⁶ **Ҳ и ж р о н** — айрилик.

⁷ **М а с ъ у д** — саодатли, бахтиёр.

Хижрон қафасида жон куши дам¹ қиладур,
Фурбат² бу азиз умрни кам қиладур.
Не навъ³ битай фи року⁴ гурбат шархин —
Ким, кўз ёши номанинг⁵ юзин нам қиладур.

Жисмимда иситма кунда маҳкам⁶ бўладур,
Кўздин учадур уйку чу ахшам⁷ бўладур.
Хар иккаласи ғамим била сабримдек,
Борғон сори⁸ бу ортадур, ул кам бўладур.

Ё Раб⁹, менда не яхши толеъ бордур —
Ким, бахти мутиёю¹⁰ ёри тобеъ бордур.
Маъзур¹¹ тут ар васлингга кечрок етсам,
Не чора қилай, озғина монё¹² бордур.

¹ Д а м — сиқилмоқ.

² Ф у р б а т — ғариблик.

³ Н е н а в ъ — қандай?

⁴ Ф и р о қ — жудалик.

⁵ Н о м а — мактуб.

⁶ М а ҳ к а м — қаттик.

⁷ А х ш а м — окшом.

⁸ С о р и — сайин.

⁹ Р а б (б) — Оллоҳ.

¹⁰ М у т и ъ — карашли, бўйсунувчи.

¹¹ М а ъ з у р — узрли, кечирилган.

¹² М о н ё — тўсик.

Хотирни баҳор фаслида ғашт¹ оладур,
Кўз нурина ранги лолаю дашт оладур.
Хуш улки, толаларда² юруб сайр этса,
Бу фаслдаким, латифу дилкаш толадур!

Эйким, куёш ул юзунг, ҳилол³ ул коштур!
Пўлоддурур кўнглунгу, бағринг тоштур!
Номамга⁴ агар яхши жавобинг йўқтур,
Сўкмак била ёд айласанг хам хуштур!

Ҳажри⁵ аро орому қарорим йўқтур,
Васлиға етарга ихтиёрим йўқтур.
Кимга очайин розки⁶, йўқ махрами роз⁷,
Ғам кимга дейинки, ғамгусорим⁸ йўқтур.

---

¹ **Ғашт** — сайр.

² **Тола** — дала.

³ **Ҳилол** — янги чиққан ой.

⁴ **Нома** — мактуб.

⁵ **Ҳажр** — айрилик.

⁶ **Роз** — сир.

⁷ **Махрами роз** — сирдош.

⁸ **Ғамгусор** — ғамхўр.

Улким, анга илм ичра ғолиб йўқтур,
Дерларки, бери келурға роғиб¹ йўқтур.
Дедимки, бу сўз рост эмастур, негаким,
Толибни тилар андаки, толиб йўқтур.

Туз, ох, Захириддин Муҳаммад Бобур,
Юз ох, Захириддин Муҳаммад Бобур!
Сарриштаи² айлидин кўнгулни зинҳор
Уз, ох, Захириддин Муҳаммад Бобур!

Қайғунгни чека-чека қорибтур Бобур,
Раҳм айлаки, ўзидин борибтур Бобур.
Норанж³ йиборди сенгаки, билгайсен,
Яъники, бу навъ⁴ сорғорибтур Бобур.

---

¹ **Р о г и б** — мойил.

² **С а р р и ш т а** — калаванинг учи.

³ **Н о р а н ж** — апельсин.

⁴ **Б у н а в ь** — шундай.

Бобур, неча бу даҳр¹ мени зор айлар,
Сабримни каму, ғамимни бисёр² айлар.
То даҳрдурур, будур анинг расмиким,
Ойриб кишини азизидин хор айлар³

Қиш бўлди-ю, бўлди борча тому тош⁴ қор,
Жамъияти бор кишига бордур хуш қор.
Бу қишда ёмон йўлу, паршон ҳолим,
Ё Раб⁵, мени яхшилиғ сори⁶ бошқор!

Арбоби ҳасад⁷ сўзига буттунг⁸ ўхшар,
Бегоналиғ атворини⁹ туттунг ўхшар.
Бир доғи¹⁰ соғинмадинг¹¹ бу фурсатта мени,
Мен хастанни, эй ёр, унуттунг ўхшар¹²

¹ **Даҳр** — дунё.

² **Бисёр** — кўп.

³ **Хор айлар** — хўрлайди.

⁴ **Тош** — ташқари.

⁵ **Раб(б)** — Оллоҳ.

⁶ **Сори** — томон.

⁷ **Арбоби ҳасад** — ҳасадчилар.

⁸ **Буттунг** — ишондинг.

⁹ **Атвор** — феъл-хўй.

¹⁰ **Бир доғи** — бирор марта ҳам.

¹¹ **Соғинмадинг** — эсламадинг.

¹² **Ўхшар** — ўхшайсан.

Васлингга кўнгул киёссиз толибтур¹,
Хажринг² аро ихтиёрсиз қолибтур.
Муштоқлиғим шарҳини дей олмасмен,
Дийдоринга иштиёк кўп қолибтур.

Эй боди сабо³, айла Хуросонга* гузар,
Мендин дегил ул ёри паришонга⁴ хабар.
Неча сафар ўз кўнглунг учун қилгайсен,
Эмди бизинг учун айла бу ёнга сафар.

Кўпдин бериким, ёру диёрим йўқтур,
Бир лаҳзаю бир нафас қарорим йўқтур.
Келдим бу сори ўз ихтиёрим бирла,
Лекин борушимда ихтиёрим йўқтур.

---

¹ **Т о л и б** — талабгор, хоҳловчи.

² **Х а ж р** — жудолик.

³ **Б о д и сабо** — гонг ели.

⁴ **П а р и ш о н** — хардамхаёл.

* **Х у р о с о н** — Амударёдан жақубдаги ўлка.

Қиш гарчи замони манкалу оташтур¹,
Лекин бу шито² Ҳиндта кўп дилкаштур.
Ҳангоми³ нишоту⁴ бодаи⁵ беғаштур⁶,
Май бўлмаса, маъжун⁷ дови⁸ бўлса хуштур.

Аҳбобки, базмида гулистон хастур,
Йўқ лек алар базмида бизга дастур⁹
Гар сизда хузур бирла жамъият бор,
Юз шукр, бу жамъ беҳузур¹⁰ армастур.

Юз шукр де, Бобурки, Карими Фаффор¹⁰,
Берди санга Синду Ҳинду* мулки бисёр¹¹
Иссиқлиғиға гар сенга йўқтур тоқат,
Совуқ юзини кўрай десанг, Фазни* бор¹².

¹ **О т а ш** — олов.

² **Ш и т о** — киш.

³ **Ҳ а н г о м** — пайт.

⁴ **Н и ш о т** — шодлик.

⁵ **Б о д а** — май.

⁶ **Б е ғ а ш** — қуйқасиз.

⁷ **М а ъ ж у н** — кайф берадиган модда.

⁸ **Д о в и** — ҳам.

⁹ **Д а с т у р** — руҳсат, изн.

¹⁰ **Б е ҳ у з у р** — хузур-халоватсиз.

¹¹ **К а р и м и Ф а ф ф о р** — сахий кечирувчи (Оллоҳ).

¹² **Б и с ё р** — кўп.

¹³ **Б о р** — 1 Боргин. 2 Мавжуд.

* **Синд, Ҳинд, Фазни** — Бобур тақдиридаги юртлар.

Кўнглумда ўту икки кўзумда судур,
Мен хастага раҳм қилки, ҳолим будур.
Ғам кундузию фирок¹ шоми янглиғ,
Тун-кун менга не қарору не уйқудур.

Бу ёғлиғким², “Боғи жаҳон”^{*} чорлиқдур,
Жон риштаси³ ҳар риштасиға боғлиқдур.
Тан тори юзум олтунидектур сенсиз,
Кўр ул иккидин намуна бу ёғлиқдур.

Жисмимда иситма тобидин оташдур⁴,
Жонимға балою ғусса бебаркашдур⁵
Кўп дард ила ғамдин манга нохушлуқ эди,
Сен сўрғали, эй хабиб⁶, кўнглум хушдур.

---

¹ **Фирок** — айрилиқ.

² **Ёғлиғ** — рўмол, дурра.

³ **Ришта** — ип, чилвир.

⁴ **Оташ** — ўт-олов.

⁵ **Бебаркаш** — ўлчовсиз.

⁶ **Хабиб** — дўст.

Девонима не рабту¹ не тартибдурур,
Не жадвалу² не лавху³ не тазхибдурур⁴
Гар санга йибордим ани, айб айламаким,
Девонингни тиларга такрибдурур⁵

Ахбоб⁶, йиғилмокни фароғат тутунгиз!
Жамъиятингиз борини давлат тутунгиз!
Чун гардиши⁷ чарх будурур, Тенгри учун,
Бир-бирни неча куни ганимат тутунгиз!

Хажринг⁸ гамидин оқибат ўлгум, қаро кўз,
Юз ғуссаю андух⁹ ила боргум¹⁰, қаро кўз.
Васлинг била қилмадинг иложин, Бобур,
Мушкилки, фироқингда¹¹ тирилгум, қаро кўз.

¹ **Р а б т** — боғланиш, изчиллик.

² **Ж а д в а л** — саҳифада матн учун тўртбурчак жой ажратиш.

³ **Л а в х** — саҳифа атрофини безаш.

⁴ **Т а з х и б** — зарҳалламоқ.

⁵ **Т а қ р и б** — баҳона, восита.

⁶ **А х б о б** — дўстлар.

⁷ **Г а р д и ш** — айланиш.

⁸ **Х а ж р** — айрилик.

⁹ **А н д у х** — ғам, хафалик.

¹⁰ **Б о р г у м** — кетаман.

¹¹ **Ф и р о к** — айрилик.

Озор ила неча гуфтугў¹ қилғайсиз?
Озурда² бўлурни жустужў³ қилғайсиз.
Мунчаки, кўнгулларга етишти озор,
Май бирла магарки шустушў⁴ қилғайсиз?

Ҳаммомки, то маскани жонона эмиш,
Анда парилар ҳусниға девона эмиш.
Ул худ паридур, борча мулозимлари ҳам,
Алқиссаки⁵, ҳаммом парихона эмиш!

Ҳусн аҳлиға зору мубтало кўз эрмиш,
Жоним бида кўнглумга бало кўз эрмиш.
Фаҳм айладим эмди, Бобуро, ишқ ичра
Кўзумни корортқон⁶ қаро кўз эрмиш.

---

¹ **Г у ф т у г ў** — сўзлашмоқ, гаплашмоқ.

² **О з у р д а** — озор чеккан.

³ **Ж у с т у ж ў** — изламоқ, кидирмоқ.

⁴ **Ш у с т у ш ў** — ювмоқ.

⁵ **А л қ и с с а** — ровийликдаги якунловчи киритма.

⁶ **К о р о р т қ о н** — қорайтирмоқ.

Хар ҳазки¹, халойиқ андин айрилмас эмиш,
Ул ҳам мазасию кадрини билмас эмиш.
Маъжуну² баситу³ бўзаю⁴ лутики⁵,
Бир журъа⁶ чоғир⁷ дурди⁸ ишин қилмас эмиш.

Бу хаста кўнгул эрди висолинг била хуш,
Жоним ҳам эрур сенинг жамолинг била хуш.
Ҳижрон⁹ ғами гарчи асру¹⁰ нохуштур, лек,
Фикринг била шодмен, хаёлинг била — хуш.

Чун борди Худой раҳматиға ул ёш,
Не фойда тўкмак ғами хижронида ёш.
Ул ёш ғами хижронида кўп ёш тўктунг,
Бир ёшинг учун Худой берсун юз ёш!

---

¹ **Х а з(з)** — хузур-халоват.

² **М а ъ ж у н** — кайф берувчи модда.

³ **Б а с и т** — кайф берувчи бир хил ичимлик.

⁴ **Б ў з а** — дон-дундан қилинадиган пивосимон ичимлик.

⁵ **Л у т** — ширин овқат.

⁶ **Ж у р ъ а** — қултум, ютум.

⁷ **Ч о ғ и р** — май.

⁸ **Д у р д** — қуйка, қолдиқ.

⁹ **Ҳ и ж р о н** — жудолик.

¹⁰ **А с р у** — жуда.

Ғар водийи хажринг¹ аро бўлдум ноқис²,
Айб айламаким, ходисаедур ходис³.
Қавми ажабе чоғирға⁴ қилди тарғиб,
Амри⁵ ажабе хажрға бўлди боис.

Эйким, бори шеър аҳлиға сен хон янглиғ!
Шеъринг бори шеърларга султон янглиғ!
Мазмуни анинг хатти саводи⁶ ичра,
Зулмат⁷ аросида оби хайвон⁸ янглиғ!

Не ёр вафо қилғуси охир, не ҳариф⁹,
Не сайфу¹⁰ шито¹¹ қолғуси боқий, не ҳариф¹²
Юз хайфки, зоеъ ўтадур умри азий,
Афсуски, ботил¹³ борадур умри шариф.

---

¹ **Хажр** — айрилик.

² **Ноқис** — нуқсонли.

³ **Ходис** — содир бўлган.

⁴ **Чоғир** — май.

⁵ **Амр** — иш.

⁶ **Савод** — қора (“аснад”дан). **Хатти саводи** — ёзув сиёҳи.

⁷ **Зулмат** — қоронғилик.

⁸ **Оби хайвон** — обиҳаёт.

⁹ **Ҳариф** — улфат.

¹⁰ **Сайф** — ёз мавсуми.

¹¹ **Шито** — қиш.

¹² **Ҳариф** — қарз.

¹³ **Ботил** — бекор, беҳуда.

Андин бериким, қасдим учун турди фирок¹,
Юз дарду аламни манга еткурди фирок.
Мени эшикингдин, нетайин, сурди фирок,
Қил чора, йўқ эрса, мени ўлтурди фирок.

Май таркини қилғали эрурмен ғамлиқ,
Бор тийра² кўнгулга ҳар замон дархамлиқ³
Ғам бирла фасурдалиқ⁴ ҳалок этти мени,
Май бирла эмиш шодлиғу хуррамлиқ⁵

Олудаи⁶ юз туман маосий⁷ бўлмоқ,
Юз ранжу туман⁸ азоб хоси⁹ бўлмоқ.
Қўп яхши экин аҳли хираднинг¹⁰ қошида —
Ким, офритибон атони осий¹¹ бўлмоқ.

---

¹ **Фирок** — жудалик.

² **Тийра** — қоронғи.

³ **Дархамлиқ** — паршонлиқ.

⁴ **Фасурдалиқ** — хорғинлиқ, эзилганлиқ.

⁵ **Хуррамлиқ** — хушвақтлик.

⁶ **Олуда** — булғанган.

⁷ **Маосий** — гуноҳлар.

⁸ **Туман** — ўн минг, беҳисоб.

⁹ **Хос** — мансублик.

¹⁰ **Аҳли хирад** — ақллилар, оқиллар.

¹¹ **Осий** — гуноҳкор.

Ким ёр анга илм, толиби илм¹ керак,
Ўргангали илм толиби илм керак!
Мен толиби илму толиби илме йўқ,
Мен бормен илм толиби — илм керак.

Юзунг била лабларинг эрур гулу мулдек²,
Балким, юзунг оллида³ эрур гул қулдек.
Бобур киби ишқдин дам урмайдур⁴ эдим,
Эй гул, мени ишқинг айлади булбулдек.

Бобурни бурун махрами асрор⁵ эттинг,
Васлингга бериб йўл, ўзунга ёр эттинг,
Охир бординг⁶, доғи⁷ они зор эттинг,
Хижрон⁸ алами бирла гирифтор⁹ эттинг.

---

¹ Толиби илм — илм талабгори.

² Мул — май.

³ Оллида — ёнида, олдида.

⁴ Дам урмоқ — гапирмоқ, изҳор қилмоқ.

⁵ Мархамии асрор — сирдош.

⁶ Бординг — кетдинг.

⁷ Доғи — ҳамда.

⁸ Хижрон — айрилик.

⁹ Гирифтор — мубтало.

Лутф эттинг-у, кўнгул била жон ўргаттинг,
Васлинг била, эй жону жаҳон, ўргаттинг.
Бу котла¹ ёмонроқ ўлса ҳолим сенсиз,
Айб айламагайсенки, ёмон ўргаттинг.

Хатинг² била кўнглакингки, ирсол³ эттинг,
Қайғу била меҳнатимни⁴ помол⁵ эттинг.
Ул хат била хотиримни⁶ хурсанд айлаб,
Бу кўнглак ила кўнгулни хушҳол эттинг.

Кўз шамъини ёрутқали маҳваш⁷ келдинг,
Сабр уйини куйдурғали оташ⁸ келдинг,
Қилдинг мени келганинг била миннатдор,
Раҳмат сенга, яхши келдингу хуш келдинг!

---

¹ **Котла** — дафъа.

² **Хат** — мактуб.

³ **Ирсол** — юбормоқ.

⁴ **Меҳнат** — машаққат.

⁵ **Помол** — оёқости, топталган.

⁶ **Хотирим** — таъбим.

⁷ **Маҳваш** — ойдай.

⁸ **Оташ** — олов.

Сенсиз неча ғам бирла малоле кўралинг,
Ҳажринг¹ неча бўлғуси, висоле кўралинг.
Ҳажрингда неча хаёл ила ўтқаралинг,
Лутф айла-ю, келгилки, жамоле кўралинг!

Эйким, ясабон юзунгни хуршид² эттинг,
Фурқат³ аламини жонга жовид⁴ эттинг.
Мен сени дедим, сен ўзгани қилдинг ёд,
Навмид⁵ ўлғил⁶, чун мени навмид эттинг.

Ётларни, керакки, ошно кам қилсанг,
Хар кимки вафо қилса, жафо кам қилсанг.
Навмид бўлур борча вафодорларинг,
Гар شوҳ назаринг бирла вафо кам қилсанг.

---

¹ **Ҳ а ж р** — айрилик.

² **Х у р ш и д** — куёш.

³ **Ф у р қ а т** — жудолик.

⁴ **Ж о в и д** — абадий.

⁵ **Н а в м и д** — ноумид, умидсиз.

⁶ **Ў л ғ и л** — бўлгин.

Хижрон¹ аро ёд этиб, мени шод эттинг,
Махжур² кўнгулни ғамдин озод эттинг.
Не лутф эди, дей, хури паризод эттинг,
Гўёки бузуқ Каъбани обод эттинг!

Хар ердаки гул бўлса, тикон бўлса, не тонг?³
Хар қандаки май дурди⁴ дон бўлса, не тонг?!
Шеъримда агар ҳазл, агар жид,⁵ кечурунг,
Яхши борида агар ёмон бўлса, не тонг?!

Хижрон ғамидин неча шикоят қилолинг,
Келгилки, висолдин ҳикоят қилолинг.
Тенгри ҳақи, бизни деб агар сен келсанг,
Кўнглунгдагидек лутфу иноят қилолинг.

---

¹ **Х и ж р о н** – айрилик.

² **М а х ж у р** – жудолик.

³ **Н е т о н г** – не ажаб?

⁴ **Д у р д** – қолдик, қуйқа.

⁵ **Ж и д (д)** – жиддий.

Келгилки, даме¹ ўлтурубон май ичолинг,
Дунё ғаму ранжидин замоне кечолинг.
Чун айшу нашот² лашкари саф тузди,
Эй меҳнату русса хайли³, сизлар, сижолинг!⁴

Кўрдунг, доғи кўзунгга гирифтор⁵ эттинг,
Сўрдунг, доғи сўзунгга гирифтор эттинг.
Бу табъу камолинг била ўз бошинг учун,
Бошдин мени ўзунгга гирифтор эттинг.

Эй ёр, хазин кўнглумни ёд айламадинг,
Меҳрингни кам айладинг — зиёд айламадинг.
Ё менда гунаҳ бордур, унуттунг ё сен.
Оё, не жихатдурурки⁶, ёд айламадинг?

---

¹ Д а м е — бир лаҳза.

² Н а ш о т — хурсандчилик.

³ Х а й л и — тўдаси.

⁴ С и ж о л и н г — жўнанг.

⁵ Г и р и ф т о р — мубтало.

⁶ Ж и х а т — боис.

Ё қаҳру ғазаб бирла мени туфроқ қил!
Ё баҳри¹ иноятингда² мустағрак¹ қил!
Ё Раб⁴, сенгадур юзум — қаро, гар оқ қил,
Ҳар навъ сенинг ризонг⁵ эрур, андоқ қил!

Ноз уйқусидин бирор замон ойилғил!⁶
Гулдек кулуб, эй ғунчадаҳан⁷, очилғил!
Кўнглумни иликкладинг⁸ чолиб чанг⁹, эй ёр,
Чангингдадурур кўнгул — навозиш¹⁰ қилғил!

Доим соғиниб, кўнгулни ол, хуш қолғил!
Раҳмат назарини менга сол, хуш қолғил!
Нохуш эди буки, мен ёмон бордим, лек,
Сен лолаъузор¹¹, яхши қол, хуш қолғил!

¹ Баҳр — денгиз.

² Иноят — лутф-марҳамат.

³ Мустағрак — фарқ.

⁴ Раб(б) — Оллоҳ.

⁵ Ризонг — розилигинг, истагин.

⁶ Ойилғил — уйғонгин.

⁷ Даҳан — ориз.

⁸ Иликкладинг — асир этдинг.

⁹ Чанг — 1 Муסיкий асбоб. 2 Қўл.

¹⁰ Навозиш — 1 Чалмоқ. 2 Алқамок.

¹¹ Лолаъузор — лола юзли.

Эй ел, бориб ахбобка¹ номимни дегил!
Хар ким мени билса, бу паёмимни² дегил!
Мендин демагил гар унутулгон бўлсам,
Хар кимки мени сўрса, саломимни дегил!

Наққош, менинг ҳолима тадбир этгил,
Бир ёғлиғ³ аро кашида⁴ тахрир⁵ этгил.
Ул сафхада мен хаёл қилгон янглиғ,
Ул ёрға мушкилимни тақрир⁶ қилғил.

То қилғали зикр табъ⁷ номини кўнгул,
Вирд⁸ айлади табъ аҳли каломини⁹ кўнгул.
То хажр ғаму меҳнати таскин топқай,
Истайдурур ахбоб паёмини кўнгул.

---

¹ **А х б о б** — дўстлар.

² **П а ё м** — дарак, хабар.

³ **Ё г л и ғ** — рўмол, дурра.

⁴ **К а ш и д а** — рўмолга нақш солиш.

⁵ **Т а х р и р** — чизмоқ.

⁶ **Т а қ р и р** — айтмоқ, ифодаламоқ.

⁷ **Т а б ъ** — қобилият, истеъдод.

⁸ **В и р д** — муттасил такрорламоқ.

⁹ **К а л о м** — сўз, гап.

Ғавғода май иртикоб¹ қилмоқ мушкил,
Жонға куч ила азоб қилмоқ мушкил,
Бўлмай доғи маст хоб² қилмоқ мушкил,
Аҳбобдин ижтиноб³ қилмоқ мушкил.

Эй ёр, сенинг васлингга етмак мушкил,
Фархунда⁴ ҳадисингни⁵ эшитмак мушкил,
Ишқингни доғи бир тараф⁶ этмак мушкил,
Бошни олибон бир сори кетмак мушкил.

То водийи ҳажрингда⁷ қилибмен манзил,
Сурат била гарчи айрумен мен бедил⁸,
Валлахки⁹, эй ёр, сенинг ёдингдин
Бир лаҳзаю бир замон эмасмен гофил.

---

¹ **И р т и к о б** – бирор нарса билан машғул бўлиш.

² **Х о б** – уйқу.

³ **И ж т и н о б** – ўзини йироқ тутмоқ.

⁴ **Ф а р х у н д а** – қутлуғ, табаррук.

⁵ **Ҳ а д и с** – сўз, гап.

⁶ **Б и р т а р а ф** – бир ёқли, узил-кесил.

⁷ **Ҳ а ж р** – айрилиқ.

⁸ **Б е д и л** – ошиқ, мафтун.

⁹ **В а л л а х к и** – Худо ҳақи.

Жониға етишти тузу¹ тоғ бирла кўнгул,
Дардини тугатмас иситмоғ бирла кўнгул.
Фурбатда² оёқ бирла бадан етмасдек,
Юз шукрки, тинчдур қулоғ бирла кўнгул.

Яксон³ караминг қошида мудбиру⁴ муқбил⁵,
Осон сенинг оллингда жамиъи мушкил.
Ё лутфу иноят онча қилким, кўтарай,
Ё қахру ғазабни тоқатим борича қил.

Юз ҳамд⁶ ангаким, ҳамдин анинг аҳли мақол⁷
Юз йил десалар тугатмаги амри⁸ маҳол.
Васфида хирад⁹ ожиз эрур, нотиқа¹⁰ — лол,
Не навъ сифат қилай они — “жалла Жалол”¹¹

¹ Тузу — дашт.

² Фурбатда — ғарибликда.

³ Яксон — бир хил, бирдай.

⁴ Мудбир — бадбахт.

⁵ Муқбил — бахтли.

⁶ Ҳамд — мактов.

⁷ Аҳли мақол — адиблар, олимлар, суҳандонлар.

⁸ Амр — иш.

⁹ Хирад — ақл.

¹⁰ Нотиқа — нутқ.

¹¹ Жалла Жалол — қудрати улғу.

Аъзою жаворихингни¹ ҳозир қилғил,
Жон бирла кўнгул ҳозиру нозир² қилғил.
Хар лаҳза бир андишаю бир фикрни қўй,
Андишаю фикрингни борин бир қилғил.

Кўзунгдин эрур, назора қил, хасталиғим,
Қошингдин эрур ғам била пайвасталиғим³
Бошимни олиб кетгай эдим юз қотла⁴,
Бўлмаса эди сочингға дилбасталиғим⁵

Сенинг била менки, ошнолиғ қилдим,
Ишқингни ҳазин⁶ жонға балолиғ қилдим.
Кўрмай-билмай мени вафосиз дебсен,
Мен сента не навъ⁷ бевафолиғ қилдим?

---

¹ **Жаворих** — бадан аъзолари.
² **Нозир** — қараб турган.
³ **Пайваста** — муттасил.
⁴ **Қотла** — маротаба.
⁵ **Дилбаста** — қўнгли бовлик.
⁶ **Хазин** — мунгли.
⁷ **Не навъ** — қандай?

Кўнглум тилаги висол эмиштук¹, билдим,
Ул васл доғи² маҳол эмиштук, билдим.
Ҳар қандаки бўлса меҳрибондур, дер эдим,
Ул доғи валат³ хаёл эмиштук, билдим.

Зулфиға кўнгул кўюб, паришон бўлдум,
Кўз олдурубон юзига, ҳайрон бўлдум.
Чин дей сенга, Бобуроки, ошиқлиғда,
Ҳар неки қилиб эдим, пушаймон бўлдум.

Ҳуснунг сифатини эшитиб зор ўлдум,
Кўрмай сени ишқингга гирифтор⁴ ўлдум.
Сўрғилки, фаминг фироқи⁵ беҳол этти,
Кўргилки, кўзунг ҳажрида⁶ бемор ўлдум.

---

¹ Эмиштук — экан.

² Доғи — ҳам.

³ Валат — хато.

⁴ Гирифтор — мубтало.

⁵ Фирок — айрилик.

⁶ Хажр — жудолик.

Хижронда¹, сабо, етти фалакка охим,
Гар ул сори борсанг, будурур дилхоҳим².
Ким, арзи дуо ниёз³ ила қилгайсен,
Гар сўрса мен хастани Гулрух⁴, Мохим⁵.

Йиллар тилаб, ишни қобу⁶ сахлаб турдум,
Юз жаҳд⁷ била ишни мунга еткурдум.
Мардона бўл, эмди яхшидур иш келиши,
Тенгрига сени, элни сенга топшурдум.

Гар Рухдам⁸ этса эрди оҳанги нағам⁹,
Мажлисда¹⁰ не ҳузн¹¹ колур эрди, не ғам.
То борғали Рухдам бизинг мажлисдин,
Мажлис элига не рух колди-ю не дам.

---

¹ **Х и ж р о н** — айрилик.

² **Д и л х о х** — қўнгли тилаган.

³ **Н и ё з** — ёлбормоқ.

⁴ **Г у л р у х, М о х и м** — Бобурнинг завжалари.

⁵ **Қ о б у** — қўзламоқ; нишон.

⁶ **Ж а ҳ д** — тирн.

⁷ **Р у х д а м** — Бобур саройи ҳофизи.

⁸ **О х а н г и н а ғ а м** — ашула айтиш.

⁹ **М а ж л и с** — базм.

¹⁰ **Ҳ у з н** — мунг, хафалик, ғамгинлик.

Ўт солди кўнгулга ранжу бетоблиғим,
Сув қилди бу хаста жонни беоблиғим¹
Бу иккаласи агарчи бор муҳлику² саъб³,
Лек ўлтурадур тонггача бехоблиғим⁴.

Эй гул, не учун қошингда мен хор ўлдум?
Юз мехнату⁵ андух⁶ била ёр ўлдум!
Васлинг била бисёр⁷ севиндум аввал,
Ҳажринг⁸ била оқибат гирифтор⁹ ўлдум.

Юз номаи¹⁰ иштиёқ таҳрир¹¹ эттим,
Юз навъ била васлингга тадбир эттим.
Маъзур тут, эй қуёшки, толеъ йўқидин
Васлингга етар маҳалда тақсир¹² эттим.

---

¹ **Б е о б л и ғ** — 1 Куруклик. 2 Чанқоклик.

² **М у ҳ л и к** — ҳалокатли.

³ **С а ъ б** — ўта мушкил.

⁴ **Б е х о б л и ғ** — уйқусизлик.

⁵ **М е х н а т** — машаққат.

⁶ **А н д у х** — ғам.

⁷ **Б и с ё р** — кўп.

⁸ **Ҳ а ж р** — жудолик.

⁹ **Г и р и ф т о р** — мубтало.

¹⁰ **Н о м а** — мактуб.

¹¹ **Т а ҳ р и р** — ёзмоқ.

¹² **Т а қ с и р** — хато, нуқсон.

Ёр ёғлиғидин¹ кўнгулни хурсанд эттим,
Рухум қушини тори² била банд эттим,
Кўнглумни не навъ³ узай ўшал ёғлиғдин,
Жон риптасини⁴ ториға пайванд эттим.

Бемехр⁵ деса эл сени, мен бутмас эдим⁶,
Ҳаргиз бу сифатни сенга ёвутмас⁷ эдим.
Ноҳақ оғриб, мени унуттунг охир,
Валлоҳки⁸, сендин бу тамаъ⁹ тутмас эдим.

Ислом учун овораи ёзи¹⁰ бўлдум,
Куффору¹¹ хунуд¹² харбсози¹³ бўлдум.
Жазм¹⁴ айлаб эдим ўзни шаҳид бўлмокка,
Алминнатулиллоҳки,¹⁵ ғозий¹⁶ бўлдум.

¹ Ёғлиғ — рўмол, дурра.

² Тори — толаси, ипи.

³ Не навъ — қандай?

⁴ Рипта — ип.

⁵ Бемехр — меҳрсиз.

⁶ Бутмас эдим — ишонмасдим.

⁷ Ёвутмок — яқинлаштирмак.

⁸ Валлоҳки — Худо хақи!

⁹ Тамаъ — умид.

¹⁰ Ёзи — дашт, чўл.

¹¹ Куффор — кофирлар.

¹² Хунуд — хиндлар.

¹³ Харбсоз — жанг қилувчи.

¹⁴ Ал-миннатулиллоҳ — Оллоҳга шукурки.

¹⁵ Ғозий — дин йўлидаги жанг музаффари, ғолиби.

Хар кунда юзунгни кўрмак эрур хавасим,
Хар кеча сочинг хаёлидур ҳамнафасим.
Исо дамидин руҳ берур жисмимга,
Сенинг соридин паём¹ келтурса насим²

Қотингда³ агар гуноҳ гоҳе қилдим,
Юз қотла⁴ надомат⁵ била оҳе қилдим,
Қилдим ёмону асру⁶ табоҳе⁷ қилдим,
Лутфунг била сен кечур — гуноҳе қилдим.

Аҳбоб⁸ унутмаса керак аҳди қадим⁹,
Еткурса керак хабар гаҳи пайки¹⁰ насим.
Бобур, чу умид ила қилур арзи ниёз¹¹,
Шоядки, қабул айлагай табъи салим¹²

¹ **Паём** — дарак, хабар.

² **Насим** — шабада, ел.

³ **Қотингда** — ҳузурингда, ёнингда.

⁴ **Қотла** — маротаба.

⁵ **Надомат** — пушаймон.

⁶ **Асру** — жуда.

⁷ **Табоҳ** — хароб, бузук.

⁸ **Аҳбоб** — дўстлар.

⁹ **Қадим** — аввалги, илк.

¹⁰ **Пайк** — хабарчи, элчи.

¹¹ **Ниёз** — илтижо.

¹² **Салим** — соғлом.

Бу олам аро ажаб аламлар кўрдум,
Олам элидин турфа ситамлар кўрдум,
Хар ким бу “Вакоеъ”ни¹ ўкур, билгайким,
Не ранжу² не мехнату³ не ғамлар кўрдум.

Юз шукр қилайки, ёна ошиқ бўлдум,
Оламға бўлуб фасона⁴, ошиқ бўлдум.
Яхши сўзунгу васфи жамолинг эшитиб,
Кўрмай сени ғойибона ошиқ бўлдум.

Ҳаммомки, қилдим, кўрунгизким, айём,
Ўхшатти анинг бори иши манга тамом.
Кўз ёшию кўнгул ўти бирла мендин
Гулчехралар истабон юруйдур ҳаммом.

---

¹ “В а к о е ъ” — воқеалар. “Бобурнома”нинг асл номи.

² Р а н ж — азоб.

³ М е х н а т — машаққат.

⁴ А ф з у н — ортик.

Ул юзи куёшки, бордур ойдин афзун¹,
Хусн ичра ул ой оллида хуршид забун²
То бир кун ул ойдин навозиш топкай,
Кўк доира бўлди-ю, жаложил³ ою кун.

Ишқинг йўлида фироқ⁴ ила нетгаймен?
Бир йўл кўрсатки, васлинга етгаймен!
Васлинг манга гар муяссар ўлмас бўлса,
Бошимни олиб бир сориға кетгаймен!

Васфингни неча улусдин⁵ эшитгаймен,
Не навъ⁶ қилиб висолинга етгаймен?
Гар васл муяссар ўлмаса нетгаймен?
Бошимни олиб қай сориға кетгаймен?

---

¹ **З а б у н** — бечораҳол.

² **Н а в о з и ш** — алқамоқ.

³ **Ж а л о ж и л** — дойра шилдироқлари.

⁴ **Ф и р о қ** — айрилик.

⁵ **У л у с** — халқ.

⁶ **Н е н а в ъ** — қандай?

Ул хатки, мен анда сени ёд этгаймен,
Кўз оқида, кошки, савод¹ этгаймен.
Кирпиклардин анга калам² рост қилиб,
Кўз қорасидин анга мидод³ этгаймен.

Бир гўшаи боғ ўлса-ю, сен бўлсанг-у мен,
Май қуйсоқ икимиз қадах ичра бир хен⁴.
Ондин сўнгра аёқ⁴ иликка⁵ олибон,
Сен тутсанг-у мен ичсам, мен тутсам-у сен.

Бекайдмену⁶ хароби сийм⁷ эрмасмен,
Хам мол йиғиштирур лаим⁸ эрмасмен.
Кобулда иқомат⁹ этти Бобур дерсиз,
Андок демангизларки, муқим¹⁰ эрмасмен.

---

¹ **С а в о д** этмоқ — ёзмоқ.

² **М и д о д** — сиёҳ.

³ **Х е н** — муддат.

⁴ **А ё қ** — қадах.

⁵ **И л и к** — қўл.

⁶ **Б е к а й д** — бошвоқсиз; эркин.

⁷ **Х а р о б и с и й м** — кумуш учун ўлиб-тириладиган.

⁸ **Л а и м** — очофат, очкўз.

⁹ **И қ о м а т** — яшамок, бирор жойда яшаш.

¹⁰ **М у қ и м** — турғун.

Мехринг недурур — бурун чу бор, жавр — кейин,
Бефоида ишқинг гамини неча ейин?
Ҳолимни неча десам, демассен мени ёр,
Сен демасанг “Эй ёр!” мени, мен не дейин?!

Хажрингда¹ не қон қолдики, ютмайдурмен?
Кўз ёшини бир лаҳза қурутмайдурмен.
Дийдорингнинг ҳаққини, эй юзи қуёш,
Тенгри ҳақи, бир зарра унутмайдурмен.

Сен гулсену мен ҳақир² булбулдурмен,
Сен шуъласен, ул шуълаға мен кулдурмен.
Нисбат йўқтур, деб ижтиноб³ айламаким,
Шаҳмен элга, вале⁴ сенга кулдурмен!

---

¹ **Хажр** — айрилик.

² **Ҳақир** — шўрлик, бечора.

³ **Ижтиноб** — тортинмоқ.

⁴ **Вале** — биров.

Хатимни кўруб, сўзумни чун билгайсен,
Келмакта бизга ел киби елгайсен.
Ихлосингни билиб йибордим қосид¹,
Раҳмат сенга, зинҳорки, бот² келгайсен!

Ул бордики³, ишрат орзу қилгайсен,
Ишрат тиламакликта фулу⁴ қилгайсен.
Чун айшу фароғ мумкин эрмас зинҳор,
Бобур, гаму меҳнат била хў⁵ қилгайсен.

Аҳбобга⁶ ҳар хатки, савод этгайсен⁷,
Бизни доғи⁸ ул битикда⁹ ёд этгайсен.
Мақсудки, қосиди агар келса бу ён,
Бир нома¹⁰ била кўнгулни шод этгайсен.

---

¹ **Қосид** — хабар элтувчи, даракчи.

² **Бот** — дарҳол, тез.

³ **Борди** — кетди.

⁴ **Фулу** — ғалва.

⁵ **Хў** — одатланмоқ.

⁶ **Аҳбоб** — дўстлар.

⁷ **Савод этмоқ** — ёзмоқ.

⁸ **Доғи** — ҳам.

⁹ **Битик** — мактуб.

¹⁰ **Нома** — мактуб.

Хижронда¹ соғиниб, мени шод этгайсен,
Мен хастани мухлис эътиқод этгайсен.
Бу хатни анинг учун битидим мунда,
Кўргач бу хатимни мени ёд этгайсен.

Неча менга жавр муттасил² қилгайсен?
Меҳринг йўқу неча мунфаил³ қилгайсен?
Жаврингни кўруб, меҳрни кўрмай кеттим,
Гар кўрсаму кўрмасам бихил⁴ қилгайсен.

Раҳмингни кўнгул тилар — анго қилгайсен,
Заҳмингни кўнгулга бехато қилгайсен.
Тил ики алиф кўксума, наъл⁵ ўртадаким,
Кўнгулум тиларин ҳаққин адо қилгайсен.

---

¹ **Х и ж р о н** — айрилик.

² **М у т т а с и л** — узлуксиз.

³ **М у н ф а и л** — хижолат.

⁴ **Б и ҳ и л** — кечирмоқ.

⁵ **Н а ъ л** — янги ойсимон тамға.

Хуш улки, келиб ёнимда ўлтургайсен,
Ё бир нафас оллимда келиб тургайсен.
Оғзингга ўпар сўзин битий олмасмен¹,
Борғон кишидин оғиз сўзин сўрғойсен.

Давлат била шоду шодмон бўлғойсен,
Шавкат била машҳури жаҳон бўлғойсен.
Кўнглунгдагидек дахр² аро ком суруб³,
Бу дахр боринча Комрон⁴ бўлғойсен.

Эйки, олам шахлари шоҳи сенсен!
Бевосита манзури Илоҳи сенсен!
Сен борсен, кимга элтай, эй шоҳ, паноҳ,
Чун борча жаҳон эли паноҳи сенсен!

---

¹ **Б и т и й олмасмен** — ёзолмайман.

² **Дахр** — дунё.

³ **К о м суриб** — бахтли бўлиб.

⁴ **К о м р о н** — 1 Бобур ўрдининг исми. 2 Бахтиёр.

Зинҳорки, дўстлукни унутмағойсен,
Тукқонлиғдин¹ кўнгулни совутмағойсен.
Ётлар била душман тарафин гар тутсанг,
Тукқонлиғу дўстлуғ тамаъ² тутмағойсен!

Эйки, ёролиғ³ жисмима мархам⁴ сенсен,
Мажруҳ⁵ кўнгулға ништар ҳам сенсен.
Ғаҳ шоду ғаҳи ғамгин⁶ эсам, айб этма —
Ким, боиси шодмонлиғу ғам сенсен.

Жонимда менинг ҳаёти жоним сенсен,
Жисмимда менинг руҳи равоним⁷ сенсен.
Бобурни сенингдек ўзга йўқ ёри азизи,
Алқиссаки⁸, умри жовидоним⁹ сенсен.

---

¹ **Тукқонлиғ** — туғишганлик, қариндошлик.

² **Тамаъ** — умид.

³ **Ёролиғ** — яралик, жароҳатли.

⁴ **Мархам** — малҳам, дори.

⁵ **Мажруҳ** — жароҳатли.

⁶ **Ғамгин** — ғамли.

⁷ **Руҳи равон** — жон.

⁸ **Алқисса** — хуллас.

⁹ **Жовидон** — мангулик.

Эйким, манга мужда¹ бердинг ул жонондин,
Қилдинг мени озод фами хижрондин²
Бу муждани не навъ³ сифат қилгаймен,
Гўёки, хабар бердинг ўлукка жондин.

Даврон⁴ мени ўткарди⁵ сару сомондин⁶,
Ойирди мени бир йўли хонумондин⁷
Гаҳ бошима тож, гаҳ балойи таъна,
Неларки, бошимга келмади даврондин?!

Сўз сўргали лаъли⁸ нуктадонинг⁹ топмон¹⁰,
Юз суртгали ул остонинг топмон.
Беному нишонлиғ истасам, не тонгким¹¹,
Номингни эшитдим-у, нишонинг топмон.

¹ Мужда — хушхабар.

² Хижрон — айрилик.

³ Не навъ — қандай?

⁴ Даврон — замон.

⁵ Уткарди — бу ерда: махрум қилди.

⁶ Сару сомон — давлатмандлик ва саломатлик.

⁷ Хонумон — уй-жой (жихоз, оила аъзолари билан).

⁸ Лаъл — лаб маъносида.

⁹ Нуктадон — маъноли сўзлар айтувчи.

¹⁰ Топмон — тополмайман.

¹¹ Не тонг — не ажаб?

Ахбоб¹ йигинидин неча қолғоймен,
Ўзумни нетиб ул ароға солғоймен?²
Борсам дағи анда мехмон қасратидин³,
Маълум эмаски, ер топа олғоймен.

Эл суҳбатиники, орзу қилмишмен,
Не хушлуғ ила бу гуфтуғ⁴ қилмишмен.
Ишрат била айшни не иш қилғоймен,
Менким, ғаму мехнат била хў⁵ қилмишмен.

То тарки маноҳию⁶ шароб этмишмен,
Нафсимға Худой учун азоб этмишмен.
Тавба эшиги ҳануз очук эрди,
Бу тавбада бир нима⁶ шитоб этмишмен.

---

¹ **А х б о б** — дўстлар.

² **К а с р а т** — кўп, кўпчилик.

³ **Г у ф т у г ў** — сўзлашув.

⁴ **Х ў** — одат.

⁵ **М а н о ҳ и** — манъ қилинган нарсалар.

⁶ **Б и р н и м а** — бироз.

Май таркини қилғали паришондурмен,
Билмон¹ килур ишимнию хайрондурмен.
Эл барча пушаймон бўлур-у, тавба килур,
Мен тавба қилибмен-у, пушаймондурмен.

Ишқинг мени қилди асру² шайдо, нетайин?
Олам элига айлади расво, нетайин?
Жонимни фидо қилиб санга, андин сўнг,
Дерменки, сени жон этай, аммо, нетайин?

Васлингни тилаб неча, сабодин³ билайин,
Келгилки, қуюндек бошингга эврулайин⁴
Гар келмасанг, истасанг мени хидматингга⁵,
Бошимни қадам қилиб, қадамга келайин.

---

¹ **Билмон** – билмайман.

² **Асру** – жуда.

³ **Сабо** – тонг ели.

⁴ **Эврулайин** – айланай.

⁵ **Хидмат** – хизмат.

Ишқ ишини боштин яна бунёд этайин,
Ишқинг вами бирла хотирим шод этайин.
Дебсенки, унутма мени хижрон¹ аро, вой,
Сени унутуб, не кишини ёд этайин?!

Ёринг сенинг илоҳий “Таборақ”^{*} бўлсун!
Душманларингга туъма² палорақ³ бўлсун!
Мулкунгда фароғат била хонликлар қил,
Мулкунг била хонлигинг муборақ бўлсун!

Бесабрмену бесару сомондурмен⁴,
Бир ғамзададурмену⁵ паришондурмен.
Не диннинг ишин қилдим-у, не дунёнинг,
Ё Раб⁶, нетай, ўз ишимга ҳайрондурмен.

---

¹ **Х и ж р о н** – айрилик.

² **Т у ъ м а** – овқат.

³ **П а л о р а қ** – қилич.

⁴ **Б е с а р у с о м о н** – бечорахол.

⁵ **Ғ а м з а д а** – ғам адойи тамом қилган.

⁶ **Р а б (б)** – Оллоҳ.

^{*} **Т а б о р а қ** – Қуръон сураси номи.

Ул шўхки, билдурди вафодорлигин,
Тарк айлади гўёки ситамкорлигин¹
Лутф айлади — ёрликқа фармон берди,
Аъдо² била ёрдур, нетай ёрлигин?!

Сенинг била сўз муқаррар андоқ қилайин,
Оламда сени мўътабар³ андоқ қилайин.
Тенгри ҳақи, бу хидмат агар сен қилсанг,
Хар навъки, кўнглунг тилар — андоқ қилайин.

Нисён⁴ қаламин неча менга сургайсан,
Вақт ўлдики, ҳажр номасин⁵ бургайсен.
Будур тилагим — хатимни чун кўргайсен,
Албатта, ўзунгни манга еткургайсен!

---

¹ **С и т а м к о р л и г** — золимлик.

² **Аъдо** — ёв.

³ **М ўъ т а б а р** — обрўли.

⁴ **Н и с ё н** — унутмоқ.

⁵ **Н о м а** — мактуб.

Ё Раб¹, манга тунд бўлди шоҳим, билмон,
Кўз ёшидин ўзга узрхоҳим² билмон.
Бир ҳам назар этмас, зътиқодимни билур,
Хар лаҳза итоб³ этар, гуноҳим билмон.

Кечрак келасен, бу хастадин тўйдунгму?
Дил сафҳасидин харфи вафо йуйдунгму?⁵
Номусу уёт керак, уй⁶, от сахлдурур⁷,
Юз қўй учун ул эшикка юз қўйдунгму?

Фам хонаси сори гузар⁸, эй жон, қилма!
Ишрат уйини кулбаи аҳзон¹⁰ қилма!
Зулфунг киби кўнглумни паришон айлаб,
Лаълинг¹¹ киби бағримни тўла қон қилма!

¹ Р а б (б) — Оллоҳ.

² У з р х о ҳ — узр сўраш.

³ И т о б — ғазаб.

⁴ Б и л м о н — билмайман.

⁵ Й у й д у н г м у — ювдингми?

⁶ У й — қорамол.

⁷ С а х л — осон топилади.

⁸ Г у з а р — ўтмоқ, бормоқ.

⁹ И ш р а т — шодлик.

¹⁰ К у л б а и а ҳ з о н — ғамхона.

¹¹ Л а ъ л — лаб.

Хар зулфтин, эй кўнгул, паришон бўлма,
Хар юзга ҳам асру¹ зору ҳайрон бўлма.
Мен сенга демонки, тарки ишк эт, лекин,
Андок килким, сўнгра пушаймон бўлма!

Мунча мени зор, эй юзи хуршид², этма,
Фуркат³ аламини менга жовид⁴ этма.
Тенгридин агар сенинг умидинг бордур,
Тенгри учун, эй ой, мени навмид⁵ этма.

Давлатка етиб, меҳнат элин унутма!
Бу беш кун учун ўзунгни асру⁶ тутма!
Борғонни, кел эмди, ёд қилмай, эй дўст,
Бориш-келишингни лутф⁷ этиб, ўксутма!⁸

¹ А с р у – роса, жудаям.

² Х у р ш и д – куёш.

³ Ф у р к а т – жудолик, айрилик.

⁴ Ж о в и д – абадий, доимий.

⁵ Н а в м и д – ноумид, умидсиз.

⁶ А с р у – жуда мағрур.

⁷ Л у т ф – илтифот.

⁸ Ў к с у т м а – камайтирма, озайтирма.

Хижрон¹ аро ёд этиб мени шод айла,
Махжур² кўнглумни ғамдин озод айла³
Бу хатни анинг учун битидим мунда,
Кўрган сойи⁴ хатимни мени ёд айла!

Кўз равшан эди сенинг жамолинг бирла,
Кўнгул хуш эди сенинг висолинг бирла.
Бас⁵ тийраю⁶ нохуш этти ҳажринг бизни,
Энди қилалинг хў⁷ хаёлинг бирла.

Рухум яратиб эдинг латофат⁸ бирла,
Қилдинг анга танни ҳамрах офат бирла.
Рухумни чу тан уйига келтурдунг пок,
Мундин нори элтма касофат⁹ бирла.

---

¹ **Х и ж р о н** — айрилик, жудолик.

² **М а х ж у р** — айриликда қолган.

³ **О з о д а й л а** — кутқаргин.

⁴ **С о й и** — сайин.

⁵ **Б а с** — жуда, воят.

⁶ **Т и й р а** — ғамли.

⁷ **Х ў** — одатланмоқ, кўникмоқ.

⁸ **Л а т о ф а т** — латифлик.

⁹ **К а с о ф а т** — гуноҳкорлик, осийлик.

Сен анда фароғу¹ айшу ишрат бирла,
Мен мунда хароб² ранжу³ мехнат⁴ бирла.
Асрармен ўзум бирла сени накш қилиб,
Хурсанд бўлурмен ушбу сурат бирла.

Нетгай киши бу фалак нифоқи⁵ бирла,
Этгай бу фалак оту сўроқи бирла.
Гаҳ тиргузадур висол айёмидин,
Гаҳ ўлтурадур шоми фироқи⁶ бирла.

Рафторию⁷ каддиға равоним⁸ садқа,
Бир боқишиға икки жаҳоним садқа.
Оғзию белиға буду нобудум⁹ сарф,
Кўзию лабиға жисму жоним садқа.

---

¹ **Ф а р о ғ а т** — хотиржамлик, роҳат-фароғат.

² **Х а р о б** — зор; озғин.

³ **Р а н ж** — қийналиш, азоб.

⁴ **М е х н а т** — азоб-машаққат.

⁵ **Н и ф о қ** — макр, келишмовчилик.

⁶ **Ф и р о қ** — айрилик, жудолик.

⁷ **Р а ф т о р** — юриш.

⁸ **Р а в о н** — жон; қон.

⁹ **Б у д у н о б у д** — бору йўқ.

Бобур мутаважжих¹ ўлса Лангар^{*} сорига,
Килмас назаре бихишту² кавсар³ сорига.
Сендин тилагумдур мадад, эй шох Ғиёс^{*},
Ҳар вақтки, азм⁴ айласам ҳар сорига.

Азм⁵ айла, сабо⁶, ет гули хандонимға,
Не гулки, қуёшдек мохи⁷ тобонимға⁸.
Етгил доғи иштиёқ ила Бобурдин,
Зинҳор дегил салом тукқонимға!⁹

Келдим санга юз умид бирла, эй моҳ,
Лекин, бордим юзунгни кўрмай, юз оҳ,
Ҳамсуҳбату ҳамрахни нетай бу йўлда?
Дардинг менга ҳамсуҳбату ишқинг ҳамроҳ!¹⁰

¹ **М у т а в а ж ж и х** — жўнамоқ, йўлга тушмоқ.

² **Б и х и ш т** — жаннат.

³ **К а в с а р** — жаннатдаги ҳовуз.

⁴ **А з м** — йўл олмоқ, жўнамоқ.

⁵ **А з м** — жўнамоқ, бормоқ.

⁶ **С а б о** — тонгги ел, сарин ел.

⁷ **М о х** — ой.

⁸ **Т о б о н** — порлоқ.

⁹ **Т у қ қ о н** — туғишган, қариндош.

¹⁰ **Ҳ а м р о ҳ** — йўлдош.

* **Л а н г а р** — Хуросондан Ҳиндистонга борадиган йўлдаги “Лангари Мир Ғиёс” васф этилган. **Ш о х Ғиёс** — Афғонистондаги Ғурийлар сулоласи вакили Султон Ғиёсиддин Ғурий. (*Масъул муҳаррир*).

Не хеш¹ мени хушлар-у, не бегона,
Не ғайр² ризо мендину, не жонона.
Ҳар нечаки яхшилиқта қилсам афсун³,
Халқ ичра ёмонлиғ била мен афсона⁴

Бу даҳр⁵ аро гар эхтимоли бўлса,
Мендек сенга ёри лоуболи⁶ бўлса.
Ул ёр бaсе⁷ нозику, йўқ менда адаб,
Мендин, не ажаб, агар малoли бўлса.

Ёр улдурким, шеърға майли бўлса,
Нетгай киши шеър ғайр⁸ хайли⁹ бўлса?!
Ағёрнинг¹⁰ озорини ҳар ҳол била
Чеккаймен, агар ёр туфайли бўлса.

¹ **Хеш** — қариндош.

² **Ғайр** — ўзга, бегона, ёт.

³ **Афсун** — сўз, гап, панд-насихат.

⁴ **Афсона** — гап-сўз; машхур, таниғлик.

⁵ **Даҳр** — олам, дунё.

⁶ **Лоубол** — бепарво, лоқайд.

⁷ **Бaсе** — жуда, ўта.

⁸ **Ғайр** — ёт, бегона.

⁹ **Хайл** — гуруҳ, давра.

¹⁰ **Ағёр** — бегона, ёт.

Дунё бориси манга мусаххар¹ бўлса,
Уқбода² доғи³ Худой ёвар⁴ бўлса.
Будур тилагим икки жаҳонда Хақдин,
Хар не тиласам, бори муяссар бўлса!

Бобур била Мир* иттифоки бўлса,
Йўқтур ғам агар жаҳон нифоқи⁵ бўлса.
Будур тилагимки, шоҳ даргохида
Мен банда⁶ учун хамиша боқий бўлса!

Кўнглунгга нечаки, сайр матлуб⁷ ўлса,
Аҳбобни⁸ сўрмоқ доғи марғуб⁹ ўлса.
Гар ҳажринг имтидоди¹⁰ мундин ортар,
Қолмас манга сабр — сабри Айюб* ўлса.

¹ **М у с а х х а р** — эгалланган.

² **У қ б о** — у дунё, боқий дунё.

³ **Д о в и** — ҳам.

⁴ **Ё в а р** — мададкор, хомий.

⁵ **Н и ф о қ** — келишмовчилик.

⁶ **Б а н д а** — қул.

⁷ **М а т л у б** — исталган, талаб этилган.

⁸ **А х б о б** — дўстлар, кадрдонлар.

⁹ **М а р ғ у б** — ёқимли, дилкаш.

¹⁰ **И м т и д о д** — муддат, узайиш.

* **М и р** — Бобурнинг сафдоши Хожа Калон. **А й ю б** — Қуръонда бевосита зикр этилган, Шарқ мумтоз адабиётида сабрбардош тимсолига айланган пайғамбар. (*Масъул муҳаррир*).

Неча бу фалак солғуси ғурбатқа¹ мени,
Ҳар лаҳза тугонгусиз машаққатқа мени.
Не чора қилай, нетайки, Тенгри гўё,
Мехнатни² менга яратти, мехнатқа — мени.

Бедард хабиб³ билмади дардимни,
Туфрокча кўрмади рухи⁴ зардимни⁵
Мендин неча кўнглида ғубори бўлғай,
Кеттим муна⁶, эмди топмағай гардимни.

Кўнгли тилаган муродиға етса киши,
Ё борча муродларни тарк этса киши.
Бу икки муяссар ўлмаса оламда,
Бошини олиб бир сориға кетса киши.

---

¹ **Ғ у р б а т** — ғариблик, ватандан йироқларда яшаш.

² **М е х н а т** — азоб-машаққат.

³ **Ҳ а б и б** — дўст, кадрдон.

⁴ **Р у х** — юз, чеҳра, бет.

⁵ **З а р д** — сариқ, заҳил.

⁶ **М у н а** — мана.

Ёд этмас эмиш кишини ғурбатта киши,
Шод этмас эмиш кўнгулни меҳнатта киши.
Кўнглум бу ғариблиқда шод ўлмади, ох,
Ғурбатта севунмас эмиш, албатта, киши.

Хуш улки, баҳор фасли бу дунёда,
Бўлғай тараб¹ асбоби бори омода².
Ғар бўлмаса асбоб, этолинг дангона³,
Мендин газаку таом, сендин — бода⁴.

Аҳбобқа қилсанг гузар⁵, эй ел, ногоҳ,
Ул жамъни⁶ бу сўзумдин этгил огоҳ.
Сиз кўргандек эсон-саломаттурмиз,
Сиз доғи⁷ эсон бўлғосиз, иншооллоҳ!⁸

---

¹ **Т а р а б** — шодлик, хурсандчилик.

² **О м о д а** — тайёр, тайёрланган.

³ **Д а н г о н а** — халфана.

⁴ **Б о д а** — май.

⁵ **Г у з а р** — ўтмоқ, бормоқ.

⁶ **Ж а м ъ** — гуруҳ, давра.

⁷ **Д оғ и** — ҳам.

⁸ **И н ш о о л л о ҳ** — Худо хоҳласа.

Жон вола¹ эрур лаъли² шакарборингга³,
Кўнглум ҳам эрур хароб⁴ рухсорингга⁵
Гуфторинг⁶ эрур бошдин-аёқ борчаси хўб⁷,
Мен банда⁸ бўлай боштин-аёқ борингга.

Эй, ой юзунг оллида қуёш шарманда,
Ширин сўзу яхши хулқунгга мен банда,
Ҳижронда неча нома⁹ била сўзлашалинг,
Ё сен бери кел, ё борайин мен анда.

Оворалиф¹⁰ асру хонумондин яхши,
Бир гўша манга икки жаҳондин яхши.
Овора бўлурни яхши эрмас демагил,
Бўлсам агар овора, не ондин яхши?!

¹ **Вола** — мафтун, махлиё.

² **Лаъл** — лаб.

³ **Шакарбор** — шакарсочар, ширинсўз.

⁴ **Хароб** — зор, интиқ.

⁵ **Рухсор** — юз, чехра, бет.

⁶ **Гуфтор** — сўз, нутқ.

⁷ **Хўб** — яхши, нафис.

⁸ **Банда** — қул.

⁹ **Нома** — хат, мактуб.

¹⁰ **Оворалиф** — дайдилиқ, сайёҳлик.

Ҳар сўзники дермен санга, лоф ўлмағуси,
Бемаънию харзаю¹ газоф² ўлмағуси.
Ул ишта агар мухолафат³ айларсен,
Тенгри хақи, бу сўзда хилоф ўлмағуси.

Эй ёр, жафо расми чикормок не эди?!
Ё меҳр гиёҳини кўнғормок⁴ не эди?
Бир меҳр, яна лутф, яна жавр недур?
Бир бординг-у, келдинг, яна бормок⁵ не эди?

Гар меҳр била бу чарх⁶ зврулса⁷ эди,
Жонлардин анинг жавфи⁸ керак тўлса эди.
Бобур киби жонға меҳр боғлар эрдим,
Гар ушбу жаҳонда Меҳржон⁹ бўлса эди.

---

¹ **Харза** — бемаъни.

² **Газоф** — бехуда.

³ **Мухолафат** — мухолифлик.

⁴ **Кўнғормок** — юлиб ташламоқ.

⁵ **Бормок** — кетмоқ.

⁶ **Чарх** — фалак, олам.

⁷ **Зврулса** — айланса.

⁸ **Жавф** — бағир, қўйин.

⁹ **Меҳржон** — Бобурнинг кизи.

Холимға, керак, хабиб¹ эврулса² эди,
Ишрат қадахи хабибдин тўлса эди.
Хуш вақттурур ёз, вале³ нохушмен,
Хушвақт бўлур эдим, чоғир⁴ бўлса эди.

Жон аҳди бор, эй нигор, етмасму эди?
Ул аҳд била қарор етмасму эди?
Эмди доғи⁵ васл интизорин берасан,
Мунча маҳал⁶ интизор етмасму эди?

Гурбат⁷ тузи⁸ ёпқон рухи⁹ зардимниму¹⁰ дей?
Ё хажр чиқарғон охи сардимниму¹¹ дей?
Холинг недурур? Билурмусен дардимни?
Холингни сўрайму, йўкса, дардимниму дей?!

¹ **Х а б и б** — дўст.

² **Э в р у л с а** — айланиб-ўргилса.

³ **В а л е** — лекин.

⁴ **Ч оғ и р** — май.

⁵ **Д оғ и** — хам.

⁶ **М а ҳ а л** — вақт, пайт.

⁷ **Г у р б а т** — ғариблик, ёт юрда яшаш.

⁸ **Т у з** — чанг, гард.

⁹ **Р у х** — юз, чехра.

¹⁰ **З а р д** — сариқ.

¹¹ **С а р д** — совук.

Ишванг била гамзангнию¹ нозингниму дей?
Жаврунг била сўзунгу гудозингниму² дей?
Сўзунг, килифинг, навозишингму³ айтай?
Овозу усулингнию созингниму дей?

Кўзум уйи юзидин мусаввар⁴ бўлди,
Бу важх⁵ била кўнгул мунаввар⁶ бўлди.
Юз шукрки, Бобур киби ошикликда,
Хар неки тилаб эдим — муяссар бўлди.

Хаттингни кўруб, кўнгулга хайрат бўлди,
Шеъринг эшитиб, жонға масаррат⁷ бўлди.
Бу неча маҳал тавофул⁸ эттинг, демагил,
Толеъ йўк эдики, мунча рафлат бўлди.

¹ **Г а м з а** — кўз сузиш.

² **Г у д о з** — куйдириш.

³ **Н а в о з и ш** — эркалаш.

⁴ **М у с а в в а р** — расм солинган.

⁵ **В а ж х** — сабаб, боис.

⁶ **М у н а в в а р** — ёруғ.

⁷ **М а с а р р а т** — шодлик.

⁸ **Т а в о ф у л** — рафлатда қолиш.

Эй пайк¹, бориб сано² била куллук, де!
Ер ўп, доғи³ кўп⁴, адо била куллук, де!
Гар ёр мени хастани сўрса зинҳор,
Мендин юкунуб⁵, дуо била куллук, де!

Номанги⁶, тириклигим нишони⁷ эрди,
Хар сатри ҳаёти жовидони⁸ эрди.
Хар лафзида⁹ ошкор юз харфи вафо,
Хар харфда юз меҳр ниҳони¹⁰ эрди.

Ишқингда кўнгул харобдур¹¹, мен не қилай?
Ҳажрингда¹² кўзум пуробдур¹³, мен не қилай?
Жисмим аро печу тобдур¹⁴, мен не қилай?
Жонимда кўп изтиробдур, мен не қилай?

¹ П а й к — элчи, хабар элтувчи.

² С а н о — мадх, мактов.

³ Д о ғ и — ҳамда.

⁴ К ў п — тургин.

⁵ Ю к у н м о қ — эгилиб таъзим қилмоқ.

⁶ Н о м а — мактуб.

⁷ Н и ш о н — белги.

⁸ Ж о в и д о н — абадий.

⁹ Л а ф з — сўз.

¹⁰ Н и ҳ о н — яширин.

¹¹ Х а р о б — адои тамом бўлган.

¹² Ҳ а ж р — айрилик.

¹³ П у р о б — сурсув.

¹⁴ П е ч у т о б — тўлғаниш.

Шоҳим, санга маълум эмастур, не қилай?
Оҳим санга маълум эмастур, не қилай?
Мен юзу кошинг дермен-у, сен — бадру¹ хилол²,
Моҳим, санга маълум эмастур, не қилай?

Бошимни туфайл³ ул саромадка⁴ қилай,
Жонимни фидо ўшал сихи⁵ кадка қилай.
Бу хаста кўнгул била хамида⁶ кадни
Кўзи била зулфиға анинг садка қилай.

Етсам санга, қулдугумни чўк⁷ арз қилай,
Сен етсанг-у, мен десамки, йўқ, арз қилай.
Кўптур сўзуму маҳрам⁸ эмас ҳеч киши,
Рухсат эса, тобуғунгда-ўқ⁹ арз қилай.

---

¹ Б а д р — тўлин ой.

² Х и л о л — янги ой.

³ Т у ф а й л — садка, баришламек.

⁴ С а р о м а д — мумтоз.

⁵ С и х и — тик, адил.

⁶ Х а м и д а — букик.

⁷ Ч ў к — кўп.

⁸ М а х р а м — сирдош.

⁹ Т о б у г у н д а - ў қ — қаршингдаёк, олдингдаёк.

Ҳажрингда¹ бу тун кўнгулда қайғу эрди,
Васлингға етишмадим — жиҳат² бу эрди:
Оҳим тутуни бирла кўзумнинг ёшидин
Йўл балчик эди, кеча қаронғу эрди!

Ҳажрингда, агарчи жонға бедод³ эрди,
Сенсиз манга юз фиғону фарёд эрди.
Фикрингдин эрди, валек⁴, хурсандлиғим,
Зикринг била бу хаста кўнгул шод эрди.

Хотирға хутур⁵ этти бу сўз ёнгла⁶, ахи⁷,
Айтай сенга, сен қулоқ солиб онгла, ахи.
Умрунгни бу кун хуш кечир аҳбоб⁸ илаким,
Топилмагусидур ушбу кун тонгла⁹, ахи.

---

¹ **Ҳ а ж р** — айрилик.

² **Ж и х а т** — сабаб.

³ **Б е д о д** — зулм.

⁴ **В а л е к** — лекин.

⁵ **Х у т у р** — дахл, келиш.

⁶ **Ё н г л а** — яқиндагина.

⁷ **А х и** — ахир.

⁸ **А х б о б** — дўстлар.

⁹ **Т о н г л а** — эрта, эрта эрталаб.

Эшитса киши бу шўру шеван¹, не дегай?
Доим бу тарийк² ичкуни³ кўрган не дегай?
Душман сўзига кирма, эпит дўст сўзин,
Эшитмаса сўзни дўст, душман не дегай?

Хижрон⁴ аро неча нома⁵ тахрир⁶ қилай,
Хома⁷ тили бирла ҳол тақрир⁸ қилай.
Хуш улким, сўзум санга десам воситасиз,
Сен андаю мен мунда — не тадбир қилай?

Менинг тилагим будурки, то зинда⁹ бўлай,
Ҳар қанда эсанг, банда¹⁰ доғи¹¹ анда бўлай.
Не хулқ эди, ёна кўнглум олдинг сўз ила,
Ширин сўзу яхши хулқунгга банда бўлай!

---

¹ Ш ў р у ш е в а н — ғавро-тўполон.

² Т а р и й к — йўсин.

³ И ч к у — ичимлик.

⁴ Ҳ и ж р о н — айрилиқ.

⁵ Н о м а — хат, мактуб.

⁶ Т а х р и р — ёзмақ.

⁷ Х о м а — қалам, ёзғич.

⁸ Т а қ р и р — баён этмоқ.

⁹ З и н д а — тирик.

¹⁰ Б а н д а — қул, мен.

¹¹ Д о ғ и — ҳам.

Хуснунгни сенинг кимки таақкул¹ қилғай,
Сендин бошқа нечук тажаммул² қилғай?
Бу табъу³, бу ихтилотким⁴, сендадурур,
Не менки, бори олам элин кул қилғай.

Ашъорингким⁵, шеър оти то бўлғай,
Табъ аҳли⁶ анга волау⁷ шайдо бўлғай.
Хар лафзи⁸ дурру⁹ баҳри маоний¹⁰ анда,
Ким кўрди дуреки, анда дарё бўлғай.

Арбоби ҳасадки¹¹, дунёдин дур¹² ўлғай,
Истар севаридин киши маҳжур¹³ ўлғай.
Доим кўрайин юзунг ало¹⁴ рағми¹⁵ ҳасуд¹⁶,
Хар ким кўра олмаса, кўзи кўр ўлғай.

¹ **Та а қ ку л** — ақлни ишлатмок.

² **Та ж а м му л** — безаниш, пардозланиш; дабдаба.

³ **Та б ъ** — қобилият, истеъдод.

⁴ **И х т и л о т** — муносабат.

⁵ **А ш ъ о р** — шеърлар.

⁶ **Та б ъ а ҳ л и** — шоирлар.

⁷ **Во ла** — мафтун.

⁸ **Ла ф з** — сўз.

⁹ **Д у р р** — гавхар.

¹⁰ **Ба ҳ р и ма о н и й** — маънолар денгизи.

¹¹ **А р б о б и ҳ а с а д** — ҳасадчилар.

¹² **Д у р** — йирок.

¹³ **Ма ҳ ж у р** — жудо, йирок.

¹⁵ **Рағ м** — қасдига, ақсига.

¹⁴ **А ло** — эй.

¹⁶ **Ха с у д** — ҳасадчи.

Носих¹ сўзи санга неча мардуд² ўлгай.
Яхшию ямон кошингда нобуд³ ўлгай.
Бор, эмди маош⁴ бир навъ этким,
Ҳақ розию олам эли хушнуд⁵ ўлгай.

Юз жаҳд⁶ ила етмай санга, эй ой, нетай?
Ҳажринг⁷ аламида неча йиғлой, нетай?
Йўқ санга вафою раҳму парвой⁸, нетай?
Эй вой, нетай? Вой, нетай? Вой, нетай?

Мен неча жафою жаврунга сабр этай?
Бир зарра вафою меҳр йўқ сенда, нетай?
Чун бошим аёғингга қўярға ярамас,
Бошимни олиб аёқ етганча кетай!

---

¹ Н о с и х — насихатчи.

² М а р д у д — рад этилган, номаъқул.

³ Н о б у д — мавжуд эмас.

⁴ М а о ш — тирикчилик.

⁵ Х у ш н у д — шод.

⁶ Ж а ҳ д — тиришмоқ.

⁷ Ҳ а ж р — айрилик.

⁸ П а р в о й — парво, эътибор.

Ахбоб¹, фироқингиз² била эл нетгай?
Сизларга киши не чора айлаб етгай?
Жамъиятингизни жамъ тутқай Тенгри,
Бобурни доғи³ бу жамъда жамъ этгай.

Қосидки⁴ йибординг, айлади шод мени,
Доим бу йўсунлук айлагил ёд мени.
Озодингга кул бўлайки, хатинг кетуруб,
Ҳажринг ғамидин айлади озод мени.

Ҳар ким деса бурно⁵ ё агар ёнгла⁶ мени,
Ўзунгга мусоҳибу⁷ муҳиб⁸ англа мени.
Бу кун мени ёд этиб, унутма тонгла⁹,
Зинҳорки, кўз тут ушбу кун тонгла мени.

---

¹ А х б о б — дўстлар.

² Ф и р о қ — айрилик.

³ Д о ғ и — ҳам.

⁴ Қ о с и д — элчи, хабарчи.

⁵ Б у р н о — бурун, илгари.

⁶ Ё н г л а — янгигина, хозиргина.

⁷ М у с о ҳ и б — суҳбатдош.

⁸ М у ҳ и б (б) — сеvimли.

⁹ Т о н г л а — эртага.

Шеъринг эшитур фикрини Бобур қилди,
Не фикри хушу яхши тасаввур қилди.
Кўзини ёруқ айлади саводи¹ бирла,
Мазмуни била кулоқни пурдур² қилди.

Ҳижрон³ ғамидин заиф жоним сўлди,
Фурбат⁴ алами бирла ичим қон бўлди.
Юз шукрки, мунча йилғи ғам бирла алам
Роҳат била ишратка⁵ мубаддал⁶ ўлди.

Толеъ йўқи жонимға балолиғ бўлди,
Ҳар ишники, айладим — хатолиғ бўлди.
Ўз ерни кўйиб, Ҳинд⁷ сори юзландим,
Ё Раб, нетайин, не юз қаролиғ бўлди?!

---

¹ С а в о д — ёзув қораси, сиёҳи.

² П у р д у р — гавҳарга тўла.

³ Ҳ и ж р о н — айрилиқ.

⁴ Ф у р б а т — ғариблиқ.

⁵ И ш р а т — кайф-сафо.

⁶ М у б а д д а л — бир нарсени иккинчи нарсага айланиб қолиши.

⁷ Ҳ и н д — Ҳиндистон.

Хуснунги сенинг шухраи¹ офок² ўлди,
Жон бирла кўнгул васлингга мушток³ ўлди.
Ҳажринг⁴ аро интизор ҳадин ошти,
Кел ё мени иста — тоқатим тоқ ўлди.

Идрокинггу табъу⁵ ҳушунга банда⁶ бўлай,
Овозу усулу жўшунга банда бўлай.
Таксим⁷ килурда нақшларга абёт⁸,
Таъриб⁹ била ўқушунга банда бўлай.

Бу чехраи зардимдин¹⁰ уёлсанг, нетгай?
Раҳмат¹¹ назарини манга солсанг, нетгай?
Бир ишва¹² била кўнгул бериб Бобурга,
Бир бўса била кўнгулни олсанг, нетгай?

¹ **Ш у х р а (т)** — машхур.

² **О ф о к** — олам.

³ **М у ш т о к** — зориқмоқ.

⁴ **Ҳ а ж р** — айрилик.

⁵ **Т а б ъ** — қобилият, истеъдод.

⁶ **Б а н д а** — қул.

⁷ **Т а к с и м** — бўлиш.

⁸ **А б ё т** — байтлар.

⁹ **Т а ъ р и б** — арабча ифода билан (ўқиш).

¹⁰ **З а р д** — сарик.

¹¹ **Р а ҳ м а т** — шафқат.

¹² **И ш в а** — аёлнинг мафтун этувчи хатти-харакат.

Гар сидк¹ била бировки, ошик бўлгай,
Маъшук висоли анга лойиқ бўлгай.
Пир оллида топқуси муродин бешак²,
Хар кимки, агар муриди содик³ бўлгай.

Ишқинг, нетай, ихтиёрсиз қилди мени,
Сабримни олиб, қарорсиз қилди мени.
Олам эли ичра орсиз қилди мени,
Зухд⁴ аҳлиға эътиборсиз қилди мени.

Хар вақтки, кўргасен менинг сўзумни,
Сўзумни ўқуб, соғинғасен ўзумни.
Васлинг била кўнглумни Худой айлаб шод,
Хуршиддек⁵ ёрутти юзунг била кўзумни.

---

¹ Сидк — чинакам.

² Бешак — шубҳасиз.

³ Содик — ҳақиқий.

⁴ Зухд — такводорлик.

⁵ Хуршид — қуёш.

Ёр кўб бемехрдур, толеъ басе ноиътаמיד¹,
Ваҳки, кун-кундин бўлурмен ўз-ўзимдин ноумид.
Васли² борғондек кўнгулдин, борди илгимдин³ кўнгул,
Не менга андин хабардур, не анга мундин навид⁴

Келки, бормай, сени кўрмай юз туман⁵ армон била,
Мақдамингда⁶ нақди умрум сарф айлай жон била.
Неча истарсен менинг дардимга дармон, эй табиб,
Ишқ дарди яхши бўлвайму экин дармон била?

Неча меҳрсизликни ҳижрон⁷ йўлига борғай?
Ким бу йўлдин, эй кўнгул, ул қуёшни қайтарғай?
Ҳеч эшитмайин сўзни, ғамга солдилар ўзни,
Ё кўнгулдни, ё кўзни, — қайси бирисин қарғай?

---

¹ Ноиътаמיד — ишончсиз.

² Васл — висол.

³ Илгим — қўлим.

⁴ Навид — хушхабар.

⁵ Туман — ўн минг.

⁶ Мақдам — келиш, ташриф буюриш.

⁷ Ҳижрон — айрилик.

Маснавийлар

Сабо¹, ул гул харимиға² гузар қил,
Менинг ҳолимдин ул гулга³ хабар қил.

Саломим еткур ул ороми жонға,
Яна мундоқ⁴ дегил ул дилситонға:⁵

“Юзунгни кўрсатиб, кўнглумни олдинг,
Олиб кўнглумни, кўздин мени солдинг⁶.”

Дегил дилдорлиғ мундоқ бўлурму?
Тарийқи⁷ ёрлиғ мундоқ бўлурму?

Сени мундоқ тасаввур қилмас эрдим,
Бу янглиғ раҳмсиз ҳам билмас эрдим.

Сени деб барча оламдин кечибмен,
Рафиқу ёру ҳамдамдин кечибмен.

Замоне қилмадим сендин фароғат⁸,
Вале⁹, бордур сенга мендин фароғат¹⁰

¹ Сабо — тоғ ели.

² Харим — манзил, жой.

³ Гул — мажозан: киз.

⁴ Мундоқ — бундай.

⁵ Дилситон — дилни махлиё этувчи.

⁶ Солдинг — нари улоқтирдинг.

⁷ Тарийқ — расм, одат, йўсин; йўл.

⁸ Фароғат — ҳузур-халоват.

⁹ Вале — бироқ.

¹⁰ Фароғат — йироқлик, безорлик.

Мени аввал ўзунгга ҳамдам эттинг,
Ёна¹ билмон нега номахрам² эттинг.

Сўзунгким, Хизр суйидин³ нишондур,
Вале, ул сув киби мендин нишондур⁴

Не, яъни мунча биздин сўз ёшурмоқ,
Жафо ойинини хаддин ошурмоқ?

Бировнингким, бировдин кўнгли қолур,
Киши юз сўз била кўнгулни олур.

Ажабким, мендин, эй дилдор, тўйдунг,
Менинг кўнглумни бир сўз бирла қўйдунг.

Узатма мунча ҳам, Бобур, сўзунгни.
Бу сўзлар бирла хор этма⁵ ўзунгни.

Агарчи қўп сўзунг бор, мухтасар⁶ қил,
Ул ойға сўзнинг аслидин хабар қил.

Гар ул сўзким, ёшурдунг, айтмассен,
Бу янглиғ одатингдин қайтмассен.

¹ Ёна — яна.

² Номахрам — ёт, бегона.

³ Хизр суйи — обихаёт. Хизр — Қуръонда билвосита зикр этилган пайгамбар.

⁴ Нишон — яширин.

⁵ Ойин — расм, йўсин, одат; қонун-қоида.

⁶ Хор этма — хўрлама.

⁷ Мухтасар — қисқа.

Сенинг севмаслигингни жазм¹ этармен,
Бош олиб ўзга бир сори кетармен.

Агар ботрок² йибормассен жавобим,
Бу хатдин ортук ўлур печу тобим³

Эй пайки сабо⁴, котимға⁵ келгил!
Эшит бу сўзумни, дови⁶ билгил!

Елдек етиб ул қуёш⁷ қошиға,
Қуюн киби эврүлүб⁸ бошиға,

Юз хасрату иштиёқ бирла,
Юз минг алами фирок⁹ бирла,

Мендин тобуғида¹⁰ бўйла¹¹ арз эт,
Бу хидматни ўзунгга фарз¹² эт:

“К-эй подшаҳи вилояти хусн!
Шонингда¹³ келибтур ояти хусн!

¹ **Ж а з м** — йўймок, сезмок.

² **Б о т р о к** — тезрок.

³ **П е ч у т о б и м** — тўлганишим.

⁴ **П а й к и с а б о** — тонг ели даракчиси.

⁵ **К о т** — олди, ёни.

⁶ **Д о в и** — ҳам, ҳамда.

⁷ **Қ у ё ш** — мажозан: маҳбуба, ёр.

⁸ **Э в р у л м о қ** — айланмок.

⁹ **Ф и р о қ** — айрилиқ.

¹⁰ **Т о б у ғ и** — олди, ёни.

¹¹ **Б ў й л а** — бундай.

¹² **Ф а р з** — парт, зарур.

¹³ **Ш о н** — шаън.

Сен хусн сарири¹ подшоҳи!
Мен ишқ фақири додхоҳи!²

Хажру³ гаминг этти зулму бедод⁴,
Эй жону жаҳон, фиғону фарёд!

Ойрилғали, эй нигор, сендин,
Ойрилди хушу қарор мендин.

Кўзумда, агарчи, йўқ жамолинг,
Кўнглумдадурур, вале⁵, хаёлинг.

Фикрим будурурки, сенга етсам!
Зикрим будурур — сўзунг эшитсам!

Бормади⁶ кўнгулдин ул сочу юз,
Ёд эттим аларни кеча-кундуз.

Чун йўқ қошинга етарга хаддим⁷,
Қошинг гамидан эгилди қаддим.

Зулфунг гириҳиға⁸ бастадурмен⁹,
Кўзунг хавасида хастадурмен.

¹ **С а р и р** — тахт.

² **Д о д х о х** — арз этувчи.

³ **Х а ж р** — айрилик.

⁴ **Б е д о д** — зулм, шафқатсизлик.

⁵ **В а л е** — бироқ.

⁶ **Б о р м а д и** — кетмади.

⁷ **Х а д** — илож, чора.

⁸ **Г и р и х** — жингалак.

⁹ **Б а с т а** — борланган.

То оқ юзунг йирок тушти,
Икки кўзум ичра оқ тушти.

Оғзинг ғамидинки, тангдилмен¹,
Ўлмай юрурам, не сангдилмен!²

Лутф этки, хароб бўлди холим,
Раҳм айлаки, қолмади мажолим³

Хуш улки, юзунгни ёна⁴ кўрсам,
Хайрон бокибон юзунгга турсам.

Ўпсам аёнинг кўюб юзумни,
Суртуб анга ҳар замон кўзумни.

Бўйнунгга қўлум ҳамойил⁵ этсам,
Сарвингни⁶ ўзумга мойил этсам.

Ғах илкима⁷ ғабғабингни⁸ олсам,
Ғах оғзима ул лабингни олсам.

Кўзумни кўтармасам кўзунгдин,
Юзумни кўтармасам юзунгдин.

¹ **Тангдил** — юраги сикилган, зик.

² **Сангдил** — тошбағир.

³ **Мажол** — мадор.

⁴ **Ёна** — яна.

⁵ **Ҳамойил** — қўлни бўйинга ҳалка қилиш.

⁶ **Сарв** — ёр қомати маъносида.

⁷ **Илким** — қўлим.

⁸ **Ғабғаб** — бақбақа, ияк.

Гах өззимға тилингни олсам,
Гах өззингға тилимни солсам.

Ҳосилки¹, агар қошингға етсам,
Кўнглум тилаганча ишрат этсам.

Юзунг яна кўрсам эрди, эй жон,
Ўлсам дағи² колмас эрди армон.

Юз мунча хаёллар қилурмен,
Ёдинг била ҳоллар қилурмен.

Мен ушбу хаёллар била шод,
Сен мени қилурсен ўзгача ёд.

Маҳжур³ кўнгулни шод қилмай,
Яхши сўз бирла ёд қилмай.

Ёлғон сўз ила итоб⁴ этарсен,
Юз қаҳр била хитоб этарсен.

Гар ёлғони бўлса зоҳир⁵, эй дўст!
Шарманда бўларсен охир, эй дўст!

Эй ёр, сен айлама тасаввур —
Ким, кўнглини ўзга қилди Бобур.

¹ **Ҳ о с и л** — хуллас.

² **Д а ғ и (доғи)** — ҳам.

³ **М а ҳ ж у р** — жудоликдаги.

⁴ **И т о б** — вазаб.

⁵ **З о х и р** — ошкора.

Юз хурсифат кошимға келса,
Юз тиги¹ жафо бошимға келса.

Кўнглумда хануз ўшал вафодур!
Бошимда дағи² ўшал хаводур!³

Фикрим ўшалу, хаёл ўшалдур!
Дардим улу зор хол ўшалдур!

Гар мунда тараддуд этса ойим,
Бу сўзда гувох эрур Худойим.

Хол ул эдиким, хикоят этгим,
Гах шукру, гахи шикоят эттим.

Хар неки кўнгулда эрди — дедим,
Эмди сендин будур умидим:

Хар ишта шитоб⁴ қилмағайсен!
Бу тавр⁵ итоб⁶ қилмағайсен!

Қолғон кўнглумни олғасен бот⁷,
Олғон назарингни солғасен бот.

¹ **Т и г** — ханжар.

² **Д а г и** — хам.

³ **Х а в о** — ҳавас.

⁴ **Ш и т о б** — тезлик, шошқалоқлик.

⁵ **Б у т а в р** — бундай.

⁶ **И т о б** — ғазаб.

⁷ **Б о т** — тез, дархол.

Гар яхшию гар ямон килурсен,
Дедим санга, эмди сен билурсен.

То дахр¹ дурур, саломат ўлғил!
Хушлук била то киёмат ўлғил!

Хушвақтлиғинг мудом бўлсун!
Давлат санга мустадом² бўлсун!"

Хотиримни тилар эсанг, кел, қўп!
Бу сўзумни эшитгил, эй ел, қўп!

Ул парининг ҳаримиға³ гузар эт!⁴
Мени девона ҳолидин хабар эт!

Дегил аввал анга саломимни,
Яна арз айла бу паёмимни⁵ —

Ким: “Санга номалар⁶ равон қилдим⁷,
Ҳолатимни борин баён қилдим.

Сени дедим умид ила, эй ёр —
Ким, олиб қўнглум ўлғасен дилдор.

---

¹ Д а х р — дунё, жаҳон.

² М у с т а д о м — хамиша.

³ Ҳ а р и м — хос маскан.

⁴ Г у з а р э т — ўтгин, боргин.

⁵ П а ё м — хабар, дарак.

⁶ Н о м а — хат, мактуб.

⁷ Р а в о н қ и л д и м — жўнатдим.

Йўқким, кўнглумга жавр қилғайсен,
Ёрлиғни бу тавр қилғайсен!

Кам эмас эрди ёр оламда,
Хар тараф ёр бор оламда.

Боридин сени ихтиёр эттим¹,
Жонни ишқингда беқарор эттим.

Гарчи, кўп фурқатингда² қон ютгум,
Лек, доим висола кўз тутгум.

Билмадимким, фироқ³ кўргаймен,
Мехнати⁴ иштиёк кўргаймен.

Номалар ёздим изтироб била,
Сарфароз⁵ этмадинг жавоб била.

Мунча чоғлиқ ниёз⁶ зоҳир этиб,
Мунча сўзу гудоз⁷ зоҳир этиб.

Бўлмади, эй нигор, нозинг кам,
Не қилай, элдин эхтирозинг⁸ кам.

¹ **И х т и ё р** эттим — танладим.

² **Ф у р қ а т** — айрилик.

³ **Ф и р о қ** — жудолик.

⁴ **М е х н а т** — машаққат.

⁵ **С а р ф а р о з** — сийлов; сийланган, бахтли.

⁶ **Н и ё з** — ёлборит.

⁷ **С ў з у г у д о з** — куйиб-ёниш.

⁸ **Э х т и р о з** — тортинмок.

Ғаму дарду алам била тўлдум,
Охир ул-амр¹ ноумид ўлдум.

Ноумид ўлуб, ўлтуруб эрдим,
Мутахайир² бўлуб, туруб эрдим —

Ким, яна нома³ бирла ёд эттинг,
Қайғулуқ хотиримни шод эттинг!

Қўюбон бошқа, бекарор ўлдум,
Яна боштин умидвор ўлдум*.

Лутфлар айладинг, вале⁴, не суд?⁵
Эмдиким, васл ишидурур нобуд⁶

Эй жафожўй⁷, мундоғинг бор эмиш,
Кўнглунг, эй ёр, мунча юмшор эмиш.

Не бало, бердинг интизор манга,
Кўп жафо қилдинг, эй нигор, манга.

¹ **О х и р у л - а м р** — пировардида.

² **М у т а х а й и р** — хайрон, хайрагда.

³ **Н о м а** — хат, мактуб.

⁴ **В а л е** — лекин.

⁵ **С у д** — фойда.

⁶ **Н о б у д** — йўқ.

⁷ **Ж а ф о ж ў й** — зулмкор.

Бу қулунг санга чун керак эрди,
Бу иноят¹ бўрун керак эрди.

Эмдиким, ваъдага вафо қилдинг,
Мени ўзунгга ошно қилдинг.

Хеч билмонки², чинмудур бу сўзунг,
Яхшиликқа яқинмудур³ бу сўзунг?

Ё бу ҳам ишваю фирибмудур?
Дўстлукта булар хасибмудур?⁴

Ёрлиғни, агар, қилур бўлсанг,
Ёрлиғ таврини⁵ билур бўлсанг.

Ахду қавлунг⁶ дурусту маҳкам қил!
Ваъда чун айладинг, вафо ҳам қил!

---

¹ **И н о я т** — лутфу марҳамат.

* Маснавийдаги ушбу байтда “бош” сўзини ишлатишда ўзига хос сўз ўйинидан фойдаланилган. Айни маҳалда мактубни “бошқа” (бош остига) қўйиб, “бекарор” (безоята) бўлиш, “боштин” (янгидан) умидвор бўлиш Заҳириддин Муҳаммад Бобур тақдиридаги сир тутилиши кўзланган ишқий муносабатлардан бирини тараннум этади. (*Масъул муҳаррир*).

² **Б и л м о н** — билмайман.

³ **Я қ и н** — аниқ.

⁴ **Х а с и б** — ҳисоб.

⁵ **Т а в р** — усул, йўсин.

⁶ **Қ а в л** — сўз, гап.

Чун бу дам васл иши йирокдурур,
Кўнглумиз хастаи фирокдурур¹

Хар қачон васл иши ёвуқлашса²,
Фаму хижрон черики* таркашса.

Ёнмоғил³ айтқон ҳадисингдин!⁴
Тонмағил айтқон ҳадисингдин!

Шодмон қил мени висол била,
Ихтилот⁵ эт бу хастахол била.

Банда⁶ Бобурни мухтарам⁷ қилғил,
Махрам эт васлинга, карам⁸ қилғил!

Санга кўнглумдагин дедим, эй ёр,
Эмди сендин жавоб умидим бор.

Хат жавобиға йўлда бўлди кўзум,
Вассалом, эмди хатм бўлди⁹ сўзум”.

¹ **Фирок** — айрилиқ.

² **Ёвуқлашса** — яқинлашса.

³ **Ёнмоғил** — қайтмагин.

⁴ **Ҳадис** — сўз, гап.

⁵ **Ихтилот** — муомала, аралашув.

⁶ **Банда** — қул.

⁷ **Мухтарам** — азиз, ҳурматли.

⁸ **Карам** — марҳамат, олижаноблик.

^{*} **Черик** — қўшин, лашкар.

⁹ **Хатм бўлди** — тугади.

Эй сабо¹, елмакни кўйгил, ҳазм² қил!
Сарвинозим кўйи³ сори азм қил!⁴

Ел киби ет сарвинозим қошиға!
Ҳам қуюндек эврул⁵ онинг бошиға!

Бош кўюб ерга, ниёзим⁶ арз қил!
Сўрса холим сарвинозим, арз қил!

Ойтгил ул ҳусн мулки⁷ хониға,
Демайин хон, балки жонлар жониға:

“Кўрмайин юзунгни бемор ўлмишам,
Ғойибона⁸ ошиқи зор ўлмишам.

Ҳеч билмонким, билурсен, эй нигор —
Ким, неча йилдур чекармен интизор.

Бир доғи ёд этмадинг бу неча йил,
Хотирим шод этмадинг бу неча йил.

¹ **С а б о** — тонг ели.

² **Х а з м** — ҳушёрлик.

³ **К ў й и** — манзили.

⁴ **А з м қ и л** — боргин.

⁵ **Э в р у л** — айлан.

⁶ **Н и ё з** — ёлбормок.

⁷ **М у л к и** — мамлақати.

⁸ **Ғ о й и б о н а** — кўрмай туриб.

Бахрае кўрмай висолингдин даме¹,
Холи йўқ эрдим хаёлингдин даме.

Фикринг эрди дўстдору² ҳамдамим,
Ёдинг эрди ғамгусору³ махрамим.

Зарра⁴, эй ой, қилмадинг парво манга,
Не бало кўрсаттинг истиғно⁵ манга!

Қилмадинг бир зарра истиғнони кам,
Бу на истиғнодурур, эй жонакам?⁶

Сен бу янглиг⁷ маст хуснунг жомидин,
Мен мунингдек айру васлинг комидин.

Нечаким, қилдим вафо, кўрдум жафо,
Нечаким, кўрдум жафо, қилдум вафо.

Ёвушуб эрдимки, навмид⁸ ўлғамен,
Ишқдин бегона жовид⁹ ўлғамен.

¹ Д а м е — бирор лахза.

² Д ў с т д о р — севимли.

³ Ғ а м г у с о р — ғамхўр.

⁴ В а с с а л о м — одатий хитоб.

⁵ З а р р а — заррача, кеч.

⁶ И с т и ғ н о — эътибор бермаслик.

⁷ Ж о н а к а м — жонгинам.

⁸ Б у я н г л и г — бундай.

⁹ Н а в м и д — ноумид.

⁹ Ж о в и д — мангулик.

Ишк роху¹ расмини унуткамен.
Зухд тавру² шевасини³ туткамен —

Ким, баякногоҳ⁴ келди қосиде⁵,
Ёрдин огоҳ келди қосиде.

Васлидин бир мужда⁶ берди ул манга.
Жондин ортуқ мужда эрди ул манга.

Васфини нечук қилай бу мужданинг,
Чинини қандин* билай бу мужданинг?

Бўлса чин бир нома⁷ келмасму эди,
Бир насими лутф елмасму эди?

Кўйгил, эй қосид⁸, булар ёлғондурур,
Меҳру хусн аҳли, бу не имкондурур?!

Мен кўрубмен хублар⁹ жаврини кўб,
Мен билурмен хублар таврини¹⁰ хўб.

¹ Р а х (роҳ) — йўл, йўсин.

² Т а в р — йўсин.

³ Ш е в а — одат, расм.

⁴ Б а я к н о г а ҳ — тўсатдан.

⁵ Қ о с и д — хабарчи.

⁶ М у ж д а — хушхабар.

⁷ Н о м а — хат-мактуб.

* Қ а н д и н — қайдан?

⁸ Қ о с и д — хабарчи.

⁹ Х у б л а р — гўзаллар.

¹⁰ Т а в р и — қилири, одати.

Гар сўзунг чиндур, яна билмак керак,
Ёрдин бир хат олиб келмак керак.

Етгил аввал хидматиға ёрнинг,
Бўйла арз эт ҳазратиға¹ ёрнинг:

“Яхши пайғомингни² еткурди расул³,
Лутфу икромингни еткурди расул.

Гарчи қилдинг лутф, эй дилбар, манга,
Келмади лекин булар бовар⁴ манга.

Хажр⁵ ўтиға неча ёнсун бу кўнгул,
Андоқ айтгилким, инонсун бу кўнгул.

Гар вафо қилмоқ хаёлинг бордурур.
Кўй жафониким, кўнгул музтардурур⁶

Бир иноятнома⁷ бирла ёд қил!
Қил иноят⁸, хотиримни шод қил!

Ё мени қошингға еткур, қил карам⁹,
Ё қошимға кел, кўзумга бос қадам.

¹ **Хазрати** — қабули.

² **Пайғом** — хабар, дарак.

³ **Расул** — хабарчи.

⁴ **Бовар** — ишонч.

⁵ **Хажр** — айрилик.

⁶ **Музтар** — ночор.

⁷ **Иноятнома** — йўқлов хати.

⁸ **Иноят** — илтифот.

⁹ **Карам** — илтифот, олижаноблик.

Хар неким кўнглунга келса, эй пари,
Ул иноятномада¹ ёзғил бари.

Гар сенинг васлинг умиди бўлмаса,
Васлинга етмак навиди² бўлмаса,

Ўзга бўлмас ўзни билмаклик манга!
Балки мушқилдур тирилмаклик манга!

Васл ила фарсуда³ жисмим зинда⁴ қил!
Лутф ила Бобурни боштин банда⁵ қил!

Хат жавобиға чекармен интизор,
Бот⁶ жавобини йиборгил, эй нигор!

Хар не кўнглумда эди — дедим тамом,
Хатм⁷ бўлди сўзум, эмди вассалом!”

Бир кеча хотирим мушавваш⁸ эди,
Кўзда сув, кўнглум ичра оташ⁹ эди.

¹ **Иноятнома** — илтифотнома, йўқлов хати.

² **Навид** — хушxabар.

³ **Фарсуда** — эзилган.

⁴ **Зинда** — тирик.

⁵ **Банда** — кул, асир.

⁶ **Бот** — тез, дархол.

⁷ **Хатм** — тамом, ниҳоя.

⁸ **Мушавваш** — паришон.

⁹ **Оташ** — олов.

Даҳр¹ ишидин фиғон² қилур эрдим,
Хотиримни ямон қилур эрдим.

Ҳар замон даҳрни хитоб қилиб,
Ўлтуруб, гаҳ қўпуб³, шитоб қилиб.

Дер эдим: “Эй вафоси йўк золим,
Зулмдин етти ўлгали ҳолим!

Зулмдин ўзга ишни билмайсен,
Мени мискинга⁴ раҳм қилмайсен.

Ғар мен ўлтургулукмен — ўлтургил!
Йўк эса, сўргулук эсам — сўргил!

Ҳар нечук тавр⁵ қил, бу жавр этма!
Ҳар нечук жавр қил, бу тавр⁶ этма!

Йўк эди ҳеч ишим сенинг бирла,
Ненг бор, эй даҳри дун⁷, менинг бирла?

---

¹ Д а ҳ р — дунё.

² Ф и ғ о н — фарёд, дод.

³ Қ ў п у б — туриб.

⁴ М и с к и н — бечора, бояқиш.

⁵ Т а в р — йўсин.

⁶ Б у т а в р — бундай.

⁷ Д а ҳ р и д у н — тубан дунё.

Кунжи узлатта¹ рў² қилиб эрдим,
Ғаму меҳнатта³ хў⁴ қилиб эрдим.

Эй хуш улким, жамии ҳамдамдин,
Дема ҳамдамки, жумла⁵ оламдин,

Фориғ⁶ эрдим, қаноатим бор эди,
Қонё⁷ эрдим, фароғатим⁸ бор эди.

Гўшае⁹ ихтиёр қилғон эдим,
Ғафлат уйқусидин ойилғон¹⁰ эдим.

Яна юз ишваю фириб била,
Ҳеч билмонки, не ҳасиб¹¹ била.

Давлат ўтрисиға¹² мени солдинг,
Ғафлат уйқусиға мени солдинг.

¹ **К у н ж и у з л а т** — танҳолик гўшаси.

² **Р ў** — юз, чехра.

³ **М е х н а т** — машаққат.

⁴ **Х ў** — одатланган.

⁵ **Ж у м л а** — барча.

⁶ **Ф о р и ғ** — тинч, хотиржам.

⁷ **Қ о н ё** — қаноатли.

⁸ **Ф а р о ғ а т** — хотиржамлик.

⁹ **Г ў ш а е** — бир гўша, бир чекка жой.

¹⁰ **О й и л ғ о н** — уйғонган.

¹¹ **Ҳ а с и б** — ҳисоб.

¹² **Ў т р у** — олди, рўпараси.

Бори аҳбобни¹ қилиб масрур²,
Бори аъдони³ айладинг макхур⁴.

Ота тахтида фориғ⁵ ўлтурдум,
Бал⁶, отам кўрмагани мен кўрдум.

Олти ой ичра олти тахт олдим,
Етти иқлима⁷, балки, кўз солдим.

Дедим, эмди муродима еттим,
Билмадимки, ғалат⁸ хаёл эттим.

Ишрату айш⁹ вақти етган чоғ,
Меҳнату ғусса оти йитган¹⁰ чоғ,

Яна маҳруми хонумон¹¹ қилдинг,
Яна оввораи жаҳон қилдинг.

Дарду ғамни манга анис¹² эттинг,
Меҳнату ранжни жалис¹³ эттинг.

¹ **А х б о б** — дўстлар.

² **М а с р у р** — шод.

³ **А ъ д о** — душманлар.

⁴ **М а к х у р** — мағлуб, шикаст кўрган.

⁵ **Ф о р и ғ** — хотиржам.

⁶ **Б а л** — балки.

⁷ **И қ л и м** — китъасимон жуғрофий тушунча, минтақа.

⁸ **Ғ а л а т** — хато.

⁹ **И ш р а т у а й ш** — роҳат-фароғат.

¹⁰ **Й и т г а н** — йўқолиб кетган.

¹¹ **Х о н у м о н** — уй-жой.

¹² **А н и с** — меҳрибон.

¹³ **Ж а л и с** — ҳамдам, ҳамсухбат.

Айш ила ишратимдин айрилдим,
Давлату иззатимдин айрилдим.

Давлату тахту иззу¹ жоҳ² қани?
Ҳамдаму ҳамнишинлар³, оҳ, қани?

Борди ул айшу комронлиғлар⁴,
Эмди ким кўрса ҳолатим — йиғлар.

Кўрсатиб давлат, эмгакин⁵ на эди?
Ерга урдунг, кўтармагинг на эди?

Бу нечук зулмдур — ниҳояти⁶ йўқ?
Бу на янглиғ ситамки⁷ — ғояти⁸ йўқ?

Даҳрга⁹ не вафодуру не раҳм,
Даҳр кўп бевафодуру бераҳм.

Йўктурур меҳри ҳеч кишига анинг,
Эътимод¹⁰ этма ҳеч ишига анинг.

¹ **И з з** — иззат-хурмат.

² **Ж о ҳ** — амал, мартаба.

³ **Ҳ а м н и ш и н** — ҳамдам.

⁴ **К о м р о н л и ғ** — даври даврон суриш.

⁵ **Э м г а к** — машаққат.

⁶ **Н и ҳ о я т** — сўнг, охир.

⁷ **С и т а м** — зулм.

⁸ **Ғ о я т** — чегараси.

⁹ **Д а ҳ р** — дунё.

¹⁰ **Э ъ т и м о д** — ишонч.

Гох куфр аҳлини мусаллат¹ этар,
Аҳли диннинг ишини мунҳат² этар.

Гох бир қулни подшоҳ қилур,
Шоҳни банда³ гоҳ-гоҳ қилур.

Гоҳ жоҳилни сарбаланд⁴ айлар,
Гоҳ оқилни пойбанд⁵ айлар.

Жону кўнглида жуз⁶ жаҳолат йўқ,
Ҳеч ишида анинг адолат йўқ.

Не вафо қилганини билса бўлур,
Не жафосиға сабр қилса бўлур.

Не қилай, не кишидин истай дод?⁷
Кимга даҳр илгидин⁸ қилай фарёд?

Даҳри дундин⁹ шикоятим кўптур,
Даҳр элидин¹⁰ ҳикоятим кўптур!”

¹ **М у с а л л а т** — мағлуб.

² **М у н ҳ а т** — пастлаштирмақ.

³ **Б а н д а** — қул.

⁴ **С а р б а л а н д** — ғолиб, донгдор.

⁵ **П о й б а н д** — оёғи бовлиқ, маҳбус.

⁶ **Ж у з** — бошқа, ...дан ўзга.

⁷ **Д о д** — инсоф, адолат.

⁸ **Д а ҳ р и л г и д и н** — дунё дастидан.

⁹ **Д а ҳ р и д у н** — тубан дунё.

¹⁰ **Д а ҳ р э л и** — халқ.

Ушбу ҳолатта нотавон¹ кўнглум,
Ғуссадин топмоғон омон кўнглум.

Ўз катиқ ҳолатиға йиғлар эди,
Кўз катиқ ҳолатиға йиғлар эди.

Келди бошимға субҳидам² охир,
Меҳрдин урди субҳ³ дам охир.

Мени “ўз” деди меҳрибонлиғдин,
Неча сўз деди меҳрибонлиғдин.

Манга сўзларки, тонг бу тун қотти⁴,
Жонима ўқлар эрди, тонг отди.

Субҳи содиқлиғи чу зоҳир эди,
Нафаси субҳнинг муассир⁵ эди:

“К-эй фалоний, бу не разолаттур?
Не жаҳолаттуру не ҳолаттур?”

Неча дунё ғамидин айтмаклик,
Кўп сўз онинг учун эшитмаклик.

Арзимас ғам емакка бу дунё,
Бал⁶, отин ҳам демакка бу дунё.

¹ **Нотавон** – мадорсиз, шўрлик.

² **Субҳидам** – тонготар.

³ **Субҳ** – тонг.

⁴ **Қотти** – айтди.

⁵ **Муассир** – таъсирчан.

⁶ **Бал** – балки.

Тамаъ¹ узгил бу эски дунёдин,
Хотирингдин чиқар бу дун² ёдин.

Давлат учун кўнгулни зор этма!
Иззат учун ўзунгни хор этма!

Кўз очиб-боккуча сафо³ йўк анга,
Кўз юмуб-очкуча бако⁴ йўк анга.

Даҳрдин⁵ кимга бўлма мултамаси⁶,
Беш⁷ эмас орзу била ҳаваси.

Нафснинг касбидур ҳавою ҳавас,
Рух оллидадур булар ярамас.

Нафс душмандурур, яқин⁸ билгил,
Дўстум, бу сўзумни чин билгил.

Душманедур, агарчи, ўтру⁹ эмас,
Лек, бир лаҳза сендин айру эмас.

¹ **Тамаъ** — умид.

² **Дун** — паст, ярамас.

³ **Сафо** — мусаффолик; бахт-саодат; роҳат-фароғат.

⁴ **Бако** — доимий.

⁵ **Даҳр** — дунё.

⁶ **Мултамас** — илтимос; бунда: илтимос қилгувчи.

⁷ **Беш** — қўп, ортик.

⁸ **Яқин** — аниқ.

⁹ **Ўтру** — юзма-юз.

Гарчи зохирда тўғридектур нафс,
Жисминг уйида ўғридектур нафс.

Бурноғилар¹ сўзин назар қилғил,
Уйнинг ўғрисидин хазар қилғил.

Нафс тавсанини² ром қил ўзунга,
Кодир ўл харна сўз десанг сўзунга.

Неча нафс илкида³ забун⁴ бўлмоқ,
Сухраи⁵ зумраи⁶ жунун⁷ бўлмоқ.

Не десанг нафснинг ризоси⁸ била,
Неки қилсанг анинг хавоси била,

Фиск⁹ қилмоқдин ўзга фикринг йўқ,
Фаҳш¹⁰ демақдин ўзга зикринг йўқ.

¹ **Б у р н о ғ и л а р** — қадимгилар.

² **Т а в с а н** — асов, чарс от.

³ **И л г и** — қўли, даст.

⁴ **З а б у н** — ожиз.

⁵ **С у х р а** — масхара.

⁶ **З у м р а** — гуруҳ.

⁷ **Ж у н у н** — телба.

⁸ **Р и з о** — рози.

⁹ **Ф и с к** — бузукчилик.

¹⁰ **Ф а ҳ ш** — бузукчилик.

Ўйла разлу¹ лаванд² ўлубсенким,
Халқ аро ришханд³ ўлубсенким.

Ҳар замон бир лаванди масхарае⁴,
Маъсият⁵ дудидин⁶ юзи қарае.

Ўзни ёндоштуруб ўзунг бирла,
Сўзни чирмаштуруб сўзунг бирла.

Они ўзунгга сен билиб ҳамдам,
Они сўзунгга сен қилиб маҳрам⁷

Қилғасиз халқни туман ғийбат,
Дегасиз отингизни хушсуҳбат.

Ҳар ямон бор — ёр қилғайсиз,
Ҳар ямонлиғки бор — қилғайсиз.

Ногаҳон бир жавон⁸ гузор айлаб,
Оллида ўзни беқарор айлаб.)

Ҳар йигитким, кўрунса ҳол қилиб,
Кейнида юз туман хаёл қилиб.

¹ **Р а з л** — разиллик.

² **Л а в а н д** — бебош.

³ **Р и ш х а н д** — кулки.

⁴ **М а с х а р а е** —

⁵ **М аъ с и я т** — гуноҳ.

⁶ **Д у д** — тутун.

⁷ **М а х р а м** — сирдош.

⁸ **Ж а в о н** — ёш, ўспирин.

Бу не умру бу не балолиғдур?
Бу не тавру¹ не юз қаролиғдур?

Йўқтурур ҳеч эътимид² санга,
Тенгридин йўқмудур умид санга?

Лодалиғ³ бирла умрум ўтти, нетай?
Қай сориға бу умр бирла кетай?

Умр ғафлатга ўткариб борасен,
Эй йигит, воқиф ўл, қариб борасен.

Ҳақ таоло нега яротти сени?
Одамийлар сонига қотти сени —

Ким, ўзунг бирла фикр қилғайсен,
Ғафлат уйқусидин ойилғайсен⁵

Билгасен жаҳд ила бори сифатин,
Қилғасен дарк⁶ Тенгри маърифатин.

Рост қилғайсен эътиқодингни,
Билгасен мабдаъю⁷ маодингни⁸

¹ **Тавр** — йўсин, қилиқ.

² **Эътимид** — ишонч.

³ **Лодалиғ** — аҳмоқлик.

⁴ **Қотти** — қўшди.

⁵ **Ойилғайсен** — уйғонасан.

⁶ **Дарк** — идрок, фаҳм-фаросат.

⁷ **Мабдаъ** — ибтидо, бошланиш.

⁸ **Маод** — охири, сўнги.

Жисмингга заъф¹ эса, жоним садқа!
Жонингга икки жаҳоним садқа!

Кўзунгга бу тани бемор фидо,
Белингга бу бадани зор фидо!

Сенсизин жисм била жонни нетай?
Дард сендин эса дармонни нетай?

Манга сенсен бу жаҳондин мақсуд,
Не жаҳон, жисм ила жондин мақсуд.

Қоматинг янглиғ узун ёш топкил!
Умр хуснунг киби дилкаш топкил!

Қосидинг² келди — сафо³ келтурди,
Хабари меҳру вафо келтурди.

Номани⁴ манга равон айлабсен,
Жони йўқ жисмима жон айлабсен.

Кўрубон номани ўздин бордим,
Ўқубон сўзини сўздин бордим.

---

¹ **З а ъ ф** — хасталик.

² **Қ о с и д** — хабарчи.

³ **С а ф о** — шодлик.

⁴ **Н о м а** — хат, мактуб.

Кўргач-ўк¹ кўзума суртуб ўптум,
Ўқиғач-ўк² бошима кўюб кўптум³

Борча мазмуни анинг хуб эрди,
Бори лафзи⁴ дағи марғуб⁵ эрди.

Ёрда меҳру вафо бор эрмиш,
Лиллаҳил-ҳамд⁶, вафодор эрмиш.

Туну кун фикру хаёлим будурур,
Ою йил тавруму⁷ холим будурур.

Ҳажрнинг⁸ кулбасидин кетгаймен,
Васл кошонасиға⁹ етгаймен.

Васлингга Тенгри мени еткурса,
Лутф этиб, манга сени еткурса.

Етгач-ўк¹⁰ эвралайин¹¹ бошингдин!
Гойиб ўлмай нафасе кошингдин!

¹ К ў р г а ч - ў к — кўрган захотиёк.

² Ў қ и г а ч - ў к — ўқиған захотиёк.

³ К ў п т у м — ўрнимдан турдим.

⁴ Л а ф з — сўз.

⁵ М а р в у б — ёқимли.

⁶ Л и л л а ҳ и л - ҳ а м д — Оллоҳга мактовлар бўлсин!

⁷ Т а в р — йўсин.

⁸ Ҳ а ж р — айрилик.

⁹ К о ш о н а — кулба, хона.

¹⁰ Е т г а ч - ў к — етган захоти.

¹¹ Э в р у л а й и н — айланай.

Мен демасменки, дудоғини¹ ўпай,
Гар илик² берса, аёғини ўпай.

Бир замон холи эмон³ фикрингдин,
Бир нафас гофил эмон зикрингдин⁴

Гар десам жисм ила жондин сенсен,
Фаразим⁵ икки жаҳондин сенсен.

Ой юзунг йўқда қаро кун бўлсун!
Еру кўк остину устун бўлсун!

Хар не кўнглумда эди мен дедим,
Эмди сендин будурур уммедим:

Меҳрнинг расмини унутмағосен,
Бевафолиқ йўлини тутмағосен.

Бурноғидек⁶ мени ёд этгайсен,
Хотири хастанни шод этгайсен!

Файри⁷ ихлосу дуо бирла салом,
Не дейин ўзга, сўзум бўлди тамом!

---

¹ Д у д о ғ — лаб.

² И л и к — имкон, илож.

³ Э м о н — эмасман.

⁴ З и к р — эсламоқ, номини айтмоқ.

⁵ Ф а р а з — мақсад.

⁶ Б у р н о ғ и д е к — аввалгидек.

⁷ Ф а й р — бошка.

Хотирим сақлар эсанг, кел, кўпгил!
Бу сўзумни эшит, эй ел, кўпгил!¹

Аҳли дил оллида суръат била ет!
Санга ҳар неки десам, сен арз эт!

Мушкилим оллида тақрир этгил,
Холатим шарҳини бир-бир этгил.

Дегасен муътақиду² маъмулум³,
Равишу тавру⁴ сулуку⁵ йўлум.

Бордур андоқки, аён айлабмен,
Мен “Мубаййин”да⁶ баён айлабмен.

Бир анинг бирла иш очилмас эмиш,
Дарди дил чорасини қилмас эмиш.

Нетайин, не килайин дардим учун?
Чора кимдин тилайин дардим учун?

Чора дардимға магар пир этгай,
Чорасиз ишима тадбир этгай.

¹ **Кўпгил** — тургин, кўзгал, эс!

² **Муътақид** — ихлосли, эътиқодли.

³ **Маъмул** — ораубоп.

⁴ **Тавр** — йўсин.

⁵ **Сулук** — тариқат.

⁶ **“Мубаййин”** — Бобур асари.

Найлайин муршиду¹, нетай иршод?²
Қобилият қанию истеъдод?

Мустаъид³ бўл-у, қил ўзни қобил⁴,
Файзлар то санга бўлғай восил⁵

Сенда не саъю⁶ ўзингда не қабул,
Не ишинг яхши, не сўзунг мақбул.

Не оёқким, талабида юругай,
Не кўнгулким, хавасида чуругай⁷

Не анинг ишини қилмоққа илик⁸,
Не анинг кунҳини⁹ билмакка билик¹⁰

Шаҳвату нафс гирифторисен,
Дад¹¹ била дев намудорисен¹²

Шаҳвату нафс қавий¹³ душмандур,
Минг сенингдекни забун¹⁴ қилғандур.

¹ **М у р ш и д** — пир.

² **И р ш о д** — тўғри йўл кўрсатиш.

³ **М у с т а ъ и д** — тайёр; хозирланган.

⁴ **Қ о б и л** — қобилиятли.

⁵ **В о с и л** — муяссар.

⁶ **С а ъ й** — ҳаракат.

⁷ **Ч у р у г а й** — жўшади.

⁸ **И л и к** — қўл.

⁹ **К у н х** — моҳият.

¹⁰ **Б и л и к** — билим.

¹¹ **Д а д** — йиртқич; йиртқич хайвон.

¹² **Н а м у д о р** — намунаси.

¹³ **К а в и й** — қучли.

¹⁴ **З а б у н** — ожиз.

Лаззати егулуку ичкулугунг,
Хушийи кайфияту ичкулугунг.

Мазаи ашрибаю¹ хаззи² яхоб³,
Холату нашъаи⁴ маъжуну⁵ шароб.

Хурвашлар⁶ била ҳамдаст⁷ ўлмоқ,
Майкаш⁸ эл бирла ичиб маст ўлмоқ.

Нашъаи субху сабухий⁹ нашъа,
Майкаш эл куввати рухи нашъа.

Тунд¹⁰ рахшингни¹¹ миниб елдурубон,
Элга ўзни танитиб — билдурубон.

Хукмунг ўлмоқ бори элга жорий¹²,
Сўзунг ўлмоқ бори ерда корий¹³

Тобеъинг мулки Хуросон* бўлмоқ,
Хинду Чин* олмоғинг осон бўлмоқ.

¹ **А ш р и б а** — шарбатлар, ичимликлар.

² **Х а з(з)** — хузур.

³ **Я х о б** — муз суви.

⁴ **Н а ш ъ а** — кайф.

⁵ **М а ъ ж у н** — кайф берувчи модда.

⁶ **Х у р в а ш** — хурсимон.

⁷ **Х а м д а с т** — қўл тутушмоқ, қўлдош.

⁸ **М а й к а ш** — майхўр.

⁹ **С а б у х и й** — тонгги майхўрлик.

¹⁰ **Т у н д** — асов.

¹¹ **Р а х ш** — от (хайвон).

¹² **Ж о р и й** — юргизиладиган.

¹³ **К о р и й** — ўтадиган.

Куллуку хидматинг этмак йилу ой,
Насли Жўжию уруғи Чигатой*.

Борча ишга бўлубон дастрасинг¹,
Келиб илкингга², неким, бор хавасинг.

Бори фонию³ бори ҳечтурур,
Сени дунё боридин кечтурур.

Билмишам ҳар неки, қилдинг таҳрир⁴,
Фаҳм қилдим ғаразингни⁵ бир-бир.

Бу демактин, бу битиктин⁶ не суд⁷,
Талабеким, керак улдур нобуд⁸.

Тенгри қилгайму экин турфа сабаб,
Ҳосил ўлғайму экин ушбу талаб?

Тенгри тавфики⁹ магар ёр ўлғай,
То киши Ҳақни талабгор ўлғай.

¹ Д а с т р а с — имкон.

² И л к и н г — қўлинг.

³ Ф о н и й — ўткинчи.

⁴ Т а ҳ р и р — ёзилган.

⁵ Ғ а р а з — мақсад.

⁶ Осиёдаги минтақалар ва мамлакатлар, Чингизхон авлодлари.

⁷ Б и т и к — мактуб.

⁸ С у д — фойда.

⁹ Н о б у д — йўқ, мавжуд эмас.

¹⁰ Т а в ф и қ — мадад.

Тенгри тавфики де-ю, тек турайин,
Не қилай, чорани кимдин сўрайин?

Тут кулоқким, будурур таҳкики¹,
Тенгрининг бўлмагуча тавфики,

Мумкин эрмас бўла олмок ҳеч иш,
Нега керак санга мунча печиш!²

Кирдигоро³, манга тавфиқе бер!
Юрумакка рахи⁴ таҳқиқе бер!

Умр вафлат била ўткормишмен,
Нафс буйруғи била бормишмен.

Нафс ёғисини⁵ мағлуб этгил!
Ишларимни борини хуб этгил!

Бори ҳаздин⁶ мени осон ўткар!
Ишларимни менинг осон буткар!

Гўшу⁷ хушумни сўзунг сори қил,
Жону кўнглумни ўзунг сори қил!

---

¹ **Таҳқиқ** — ҳақиқат.

² **Печиш** — уринавермок.

³ **Кирдигоро** — эй Оллоҳ!

⁴ **Рах** — йўл.

⁵ **Ёғи(й)** — душман.

⁶ **Хаз(а)** — хузур-ҳаловат.

⁷ **Гўш** — кулок.

Фамларинг бирла овут кўнглумни!
Маърифат бирла ёрут кўнглумни!

Қўйма Бобурни бу ҳолат бирла!
Они ўлтурма батолат¹ бирла!

Бир кишини анга вамхор этгил!
Ҳимматин бадрақо² ёр этгил!

Токи дардиға даво еткургай,
Тортибон они сенго еткургай.

Неча исён³ била олудалифинг,
Неча хирмон⁴ аро осудалифинг?

Неча нафсингға бўлурсан тобеъ,
Неча умрунгни қилурсан зоеъ?

Нияти ғазв⁵ илаким юрубсен,
Ўлмакингни ўзунгга кўрубсен.

Кимки ўлмак ўзига жазм этар⁶,
Ушбу холатта билурсенки нетар.

¹ **Б а т о л а т** — бадбахтлик.

² **Б а д р а қ а** — йўл бошловчи.

³ **И с ё н** — шарият буйруқларини бажармаслик.

⁴ **Х и р м о н** — йироқлик; маҳрумлик (Худодан).

⁵ **Ғ а з в** — дин йўлида ғазот (жанги).

⁶ **Ж а з м э т м о қ** — аҳд қилмоқ.

Дур¹ этар барча маноҳидин² ўзин,
Аритур жумла гуноҳидин ўзин.

Хуш килиб ўзни бу кечмакликдин,
Тавба қилдим чоғир³ ичмакликдин.

Олтуну нукра⁴ сурохию⁵ аёғ⁶,
Мажлис⁷ олоти⁸ тамомин ул чоғ

Ҳозир айлаб, борини синдурдум,
Тарк этиб майни, кўнгул тиндурдум.

---

¹ Д у р — узок.

² М а н о ҳ и — манъ этилган нарсалар.

³ Ч о ғ и р — май.

⁴ Н у қ р а — кумуш.

⁵ С у р о ҳ и — шита.

⁶ А ё ғ — қадах.

⁷ М а ж л и с — базм.

⁸ О л о т — асбоб-ускуна.

Туюқлар

Васлдин сўз дерга йўқ ёро¹ манга,
Хажр² аро раҳм айлагил, ёро³, манга.
Ўқунг этти кўп ёмон ёро⁴ манга,
Мархами⁵ лутфунг била ёро⁶ манга.

Улки, ҳар кўзи ғазоли⁷ Чин⁸ дурур,
Қошида пайваста⁹ онинг чин¹⁰ дурур.
Чунки кўп ёлғон айтти ул манга,
Ғар десам ёлғончи они чин дурур.

Мени беҳол айлаган ёр ойдурур —
Ким, онинг Ҳасли менга ёройдурур.
Ғар висоли бўлмаса, кетар ерим
Ё Хуросон, ё Хито, ё Ройдурур*.

¹ Ёро — хол; қувват.

² Хажр — айрилик.

³ Ёро — ёй ёр!

⁴ Ёро — яра, жароҳат.

⁵ Мархам — малҳам.

⁶ Ёро — ярагин.

⁷ Ғазол — кийик.

⁸ Чин — Хитой.

⁹ Пайваста — доим.

¹⁰ Чин — қош чимирилиши.

* Хуросон — Амударёдан жанубдаги кенг минтақа. Хито(й) — қадимий мамлакат. Рой — Эрон мамлакатидаги қадимий Рай шаҳри, ҳозирги Техрон ўтмишдоши.

Ишқ аҳли ишқ дардини танинг,
Кўп ёмондур, дарди ишкидин танинг.
Ҳар неча кўзум оч эрса, кўз тўёр
Гар очилса сиймдек¹ нозик танинг.

Меҳрким², кўкка қилур оҳанг³ тонг,
Оллида бўлса, эмас беранг⁴ тонг.
Холию икки лабидек бўлмағай,
Ҳинду ар⁵ келтурса шаккар тонг-тонг⁶.

Кел, қилай жонни нисоринг⁷, о, ёрим,
Нақди жонни борму сендин оёрим?⁸
Бўса берсанг гар тамом оғзинг била,
Кунжи⁹ оғзингдин олойин оёрим.

---

¹ С и й м — кумуш.

² М е х р — қуёш.

³ О х а н г — юрмоқ, кўтарилмоқ.

⁴ Б е р а н г — туссия.

⁵ А р — агар.

⁶ Т о н г - т о н г — халта-халта, қоп-қоп.

⁷ Н и с о р — сочқи.

⁸ О ё р и м — аяйдиганим.

⁹ К у н ж — бурчак; мийик.

Сен киби бир дилрабони билманам¹,
Ошиқи содикки² дерлар, бил, манам³,
Қил тасаввур кўз ёшимни бир тенгиз,
Ўзга ошиқ ашки⁴ янглиғ билма нам.

То чикарди хат⁵ узори покидин⁶,
Гул юзи озурда бўлди покидин⁷.
Истар эрди эл бурун⁸ юз меҳр ила,
Эмди ул юз меҳри кетти покидин⁹.

То кўнгул бердим ўшал қойсориға¹⁰,
Борғонини билмадим қой сориға.
Дўстлар, ёрға мени соғиндурунг¹¹,
Солсангиз ногаҳ кулоқ қойсориға.

¹ **Билманам** — билмайман.

² **Содик** — хақиқий.

³ **Манам** — менман.

⁴ **Ашк** — кўз ёши.

⁵ **Хат(т)** — устки лабдаги туклар.

⁶ **Пок** — тоза.

⁷ **Пок** — устара.

⁸ **Бурун** — илгари.

⁹ **Покидин** — мутлақо, буткул.

¹⁰ **Қойсор** — қайсар, ўзбошимча.

¹¹ **Соғиндурунг** — эслатинг.

Шах, супурай остонинг юз ила,
Тийманакдин¹ неча урай юз ила,
Икки юзлук муддаийдин² не ғамим,
Ғар ишим тушса алардин юзила?!

Не бало бийиктурур³ давлат тоғи,
Кўхи⁴ ғамни не билур давлаттоғи?⁵
Ҳиммате тут, доғи⁶ давлат истагил,
Ҳимматинг бўлса, бўлур давлат тоғи⁷.

Жонға солди даҳр⁸ ғурбат⁹ норини¹⁰,
Кўз ёшим бўлди мўғулнинг норини*.
Бу арода мен дегандек бўлмаса,
Кўзлай Иссиғкўлу* андин норини¹¹.

¹ **Тийманак** – супурги.

² **Муддаий** – булхавас, даъвогар.

³ **Бийик** – юксак.

⁴ **Кўх** – тоғ.

⁵ **Давлат тоғи** – давлат эгаси.

⁶ **Доғи** – ҳамда.

⁷ **Тоғи** – ҳам, тағин.

⁸ **Даҳр** – дунё.

⁹ **Ғурбат** – ғариблик.

¹⁰ **Норин** – олови.

¹¹ **Норин** – нари.

* **Норин** – Ўрта Осиёда бирмунча тарқалган мўғул таоми.
Иссиғкўл – машхур кўл.

Қилмаса ул ой¹ менга назар, не тонг?²
Тенгри толеъ чун манга ёротмади³.
Ўқи ёрар эди кўнглум дардини,
Нетайин, кўнглум учун ёр отмади.

Қаддимни фироқ⁴ меҳнати⁵ ё қилди⁶,
Кўнглум ғаму андух⁷ ўтиға ёқилди.
Ҳолимни сабоға⁸ айтиб эрдим, эй гул,
Билмон⁹, санга шарҳ¹⁰ қилмади ё қилди?!

¹ Ой — маҳбуба, ёр.

² Не тонг — не ажаб, ажаб эмас.

³ Ёротмади — яратмади.

⁴ Фироқ — айрилик.

⁵ Меҳнат — машаққат.

⁶ Ё қилди — қамондай буқди.

⁷ Андух — қайғу, алам.

⁸ Сабо — тонг ели.

⁹ Билмон — билмайман.

¹⁰ Шарҳ — изох.

Байтлар

Холимни санга айтиб, ҳажр¹ ўтиға ўртондим²,
Эй ёр, ямон қилдим, хар неки дедим — ёндим³.

Санбўса сенинг кўнглунг гар истаса, андок қил,
Санбўса керак бўлса, сан бўса иноят қил⁴.

Басе⁵, фирокида⁶ ичсам чоғир⁷, йивим келадур,
Манга чоғирни кетурмангки, аччивим келадур.

Тутмагил, эй гул, равоким, ишқинг ичра бир ғариб,
Ерга бош кўйғай хазон яфроғи янглиғ сарғариб.

Бўл талабгор истар ар бўлсанг отанинг давлатин,
Тангри носир⁸ бўлса, эй Бобур, жаҳонгир ўлғасен!

---

¹ **Х а ж р** — айрилик.

² **Ў р т о н д и м** — куйдим.

³ **Ё н д и м** — қайтдим.

⁴ **И н о я т қ и л** — бергин.

⁵ **Б а с е** — кўпинча.

⁶ **Ф и р о к** — айрилик.

⁷ **Ч о ғ и р** — май.

⁸ **Н о с и р** — мададкор.

Ул икки лаби рамзи дард аҳлиға килмайдур,
Гул гунчасидур гўё, бизларга очилмайдур.

Бор арчи¹ боиси юз шўру² юз гуноҳ чоғир³,
Чоғир фироқи⁴ қилди ҳалок мени, оҳ, чоғир!

Фирокингдин ёвуштум⁵ ўлгали, эй ёр, келгайсен!
Висолингга басе⁶ муштоқмен⁷, зинҳор⁸ келгайсен!

Ул пари рухсора⁹ ҳаргиз¹⁰ нотавонлик¹¹ кўрмасун!
Яхшидур яхши киши, ҳаргиз ёмонлик кўрмасун!

---

¹ **Арчи** — гарчи, шундай эсада.

² **Шўр** — ровға.

³ **Чоғир** — май.

⁴ **Чоғир фироқи** — май ичмаслик.

⁵ **Ёвуштум** — яқинлашдим.

⁶ **Басе** — жуда.

⁷ **Муштоқ** — зор, интизор.

⁸ **Зинҳор** — албатта.

⁹ **Пари рухсора** — пари юзлик.

¹⁰ **Ҳаргиз** — ҳеч ҳам, ҳеч қачон.

¹¹ **Нотавонлик** — хасталик, беморлик.

Сендин айру найлагаймен айшу сахбо¹ хушлуғин,
Ки, сенинг учун тилармен барча дунё хушлуғин.

Сенинг учун ватаним кўху² дашт бўлғусидур,
Анинг учунки, вафосиз ғазол³ кўрунасен.

Борму эркин ҳеч нима оламда ҳижрондин⁴ ёмон,
Ҳар неким ондин ёмонроқ йўк, будур ондин ёмон.

Ёр кадрин билмадим то ёрдин айрилмадим,
Ёр кадри мунча ҳам душвор⁵ экандур, билмадим.

Кўруб ҳижрон⁶ ғамин, жононға еттим,
Агарчи ранж⁷ чектим, жонға еттим.

---

¹ Сахбо — қизил май.

² Кўх — тоғ.

³ Ғазол — кийик.

⁴ Ҳижрон — айрилик.

⁵ Душвор — оғир, қийин.

⁶ Ҳижрон — жудалик.

⁷ Ранж — азоб, қийналиш.

Мени хижронда куйдурсанг, кўнгул сендин
совутмасмен,
Агарчи сен унутгунг мени, сени мен унутмасмен!

Қовун бирла узумнинг хажрида¹ кўнглумда ғам
ҳар сў²,
Оқар сувнинг фироқидин кўзумдин ҳар дам
оқар су(в).

Жаҳон элию жаҳон борча гар адам³ бўлса,
Адам йўлини тутай зарра менда ғам бўлса.

Истарам етсам қуюндек гулғузорим⁴ қошиға,
Оллида туфроғ бўлуб, эврулсам⁵ онинг бошиға!

---

¹ **Х а ж р** – айрилик.

² **С ў** – томон.

³ **А д а м** – йўқ, йўқолган; йўқлик, ўлим.

⁴ **Г у л ғ у з о р** – гул юзли.

⁵ **Э в р у л с а м** – айлансам.

Дўстлукни гар тиларсен, айласанг исбот, кел,
Сухбатингга асру кўп муштоқдирман, бот¹ кел!

Хуш ул бурунқи² замонларки, ўттию борди³,
Хуш ул кишики, замонларни яхши ўткорди.

Мурод⁴ васлинг эрур — айла ёд Бобурни,
Унутмоғил яна бу номурод⁵ Бобурни.

Кўзумнинг нурисен, кўнглум хузури,
Таним хуррамлиғи, жоним сурури⁶.

Сабзаю гуллар била жаннат бўлур Кобул баҳор,
Хосса⁷ бу мавсумда Борон ёзисию⁸ Гулбаҳор.

---

¹ **Бот** — дархол, тез.

² **Бурунқи** — илгариги.

³ **Борди** — кетди.

⁴ **Мурод** — мақсад, орау.

⁵ **Номурод** — шўрлик, бахтсиз.

⁶ **Сурур** — шодлик.

⁷ **Хосса** — хусусан, айниқса.

⁸ **Ёзи** — дашт.

Гайрга¹ неча ул ой вафо қилур,
Неча жонима менинг жафо қилур?

Қади фироки² мени дуто³ қилур,
Қоши хажри қоматимни ё⁴ қилур.

Улфатим эл бирла оздур, кўбдур эл жаври менга,
Не менинг таврим⁵ ёқар элга, не эл таври менга.

Заҳри ҳижрон⁶ ичмишам, бер бода⁷ тарёки⁸ манга,
Май хумори бошта чўхтур⁹, тут чоғир¹⁰, соқий, манга.

---

¹ **Г а й р** — ёт, бегона.

² **Ф и р о к** — жудолик.

³ **Д у т о** — букилган.

⁴ **Ё(й)** — ёш, камон.

⁵ **Т а в р** — йўсин; феъл-хўй.

⁶ **Ҳ и ж р о н** — айрилик.

⁷ **Б о д а** — май.

⁸ **Т а р ё к** — доривор; заҳарни кесадиган дори.

⁹ **Ч ў х** — кучли, кўп.

¹⁰ **Ч о ғ и р** — май.

Кўрмас жаҳонда ҳаргиз кўнглини шод Бобур,
Топмас муроди дилни, эй номурод¹ Бобур.

Боғ неча хўб эса, кўйича² йўқтур,
Сарвни мавзун³ деса, бўйича йўқтур.

Ағёрға ўқ урубон, дардиға даво қиладур,
Бисёр⁴ ёмон борадур, ул ёр хато қиладур.

Бормоққа не маскан муяссар,
Турмоққа не давлат муқаррар⁵.

Билинг муни давлат, гар ўлса муяссар
Раҳиқи⁶ мураввақ⁷, рафиқи⁸ суҳанвар⁹.

---

¹ **Н о м у р о д** — шўрлик, бахтсиз.

² **К ў й** — манзил, макон.

³ **М а в з у н** — хушбичим.

⁴ **Б и с ё р** — жуда.

⁵ **М у қ а р р а р** — аниқ, тайёр.

⁶ **Р а ҳ и қ** — май.

⁷ **М у р а в в а қ** — соф, тиник.

⁸ **Р а ф и қ** — ўрток, дўст, оғайни.

⁹ **С у ҳ а н в а р** — сўзамол.

Ишқни ҳар кимки қилур ихтиёр,
Мен киби оламда бўлур хору зор.

Жамолингдин қуён асру¹ бот ўётлиғ,
Сочингга банда² боғ ичра сунбул отлиғ.

Ваҳму³ усраттин⁴ амоне⁵ топтук,
Янги жон, тоза жаҳоне топтук.

Кел, эй рафиқи гулрўй⁶, кетур раҳиқи гулранг⁷,
Ўзунг ичиб, манга қуй, кўтар наво тузуб чанг.

Бир фикру бир ҳаводадурур⁸ ҳар нафас кўнгул,
Ҳар лаҳза бир ҳавас қиладур булҳавас⁹ кўнгул.

---

¹ А с р у — жуда, кўп.

² Б а н д а — қул, асир.

³ В а х м — қўрқув.

⁴ У с р а т — танқислик.

⁵ А м о н е — омонлик, халослик.

⁶ Г у л р ў й — гул юзли.

⁷ Г у л р а н г — гул рангли, қизил.

⁸ Ҳ а в о — хаёл, орзу; ҳавас

⁹ Б у л ҳ а в а с — ҳавойи.

Бизга чун меҳринг йўк, элга меҳрубонлиғ қилмавил,
Яхшилиғ чун қилмадинг, бори¹ ёмонлиғ қилмағил.

Ё Раб², хавос³ жамъида⁴ Бобурни хос⁵ қил,
Ёхуд авом⁶ тафриқасидин⁷ халос қил.

Яшурди отини ғайр⁸ иттифоқи бирла ул ҳамдам⁹,
Дедим отини элга, фош қилдим иттифоқин ҳам.

Гўшае¹⁰ тутсам, жаҳоннинг элидин ғам кўрмасам,
Истарам эл кўрмаса мению, мен ҳам кўрмасам.

¹ **Бори** — кеч бўлмаса.

² **Ё Раб(б)** — Эй Оллоҳим!

³ **Хавос** — улуглар.

⁴ **Жамъ** — гуруҳ, жамоа.

⁵ **Хос** — мансуб, тегишли.

⁶ **Авом** — жохиллар.

⁷ **Тафриқа** — ғавво, айирмачилик.

⁸ **Ғайр** — ёт, бегона.

⁹ **Ҳамдам** — суҳбатдош.

¹⁰ **Гўшае** — бир бурчак; узлат.

Ишқ юки айлади сипехри¹ аълони² хам³,
Не ажаб, ар⁴ айласа менингча шайдони⁵ хам.

Рақиб йўлдошу мен хажрдин⁶ дуто⁷ ўлдум,
Фариб⁸ турки⁹ ситамгарга¹⁰ мубтало ўлдум.

Сафар азмини¹¹ қилдинг, мен бора олмай туруб
колдим,
Назар қатъини¹² қилдинг мендин-у, мен телмуруб
колдим.

¹ **С и п е х р** — осмон.

² **А ъ л о** — юксак.

³ **Х а м** — букик, эгилган.

⁴ **А р** — агар.

⁵ **Ш а й д о** — ўта махлиё.

⁶ **Х а ж р** — айрилик.

⁷ **Д у т о** — букилган.

⁸ **Ф а р и б** — фаройиб.

⁹ **Т у р к** — гўзал, санам.

¹⁰ **С и т а м г а р** — зулм қилувчи.

¹¹ **А з м** — йўлга тушмоқ.

¹² **Қ а т ъ** — узмоқ.

Гар кўзунгдин туштум эрса, кўрдум они бодадин¹,
Бўлди таксир², эмди сен ўткор³ мени афтодадин⁴.

Бошим кадам қилибон висолинга етайин,
Муяссар бўлмаса васл, бош олибон кетайин.

Қадин кўз жўйборига⁵ ул ой бехост⁶ келтурса,
Оёғидин⁷ кўтармай бошни, Тангри рост келтурса⁸.

Хаж йўлига кир, кўнгул, ҳиммат била,
Бир қазоқ⁹, ар ўлса юз минг қофила¹⁰.

---

¹ **Б о д а** — май.

² **Т а к с и р** — хато, нуқсон.

³ **Ў т к о р** — кечир.

⁴ **А ф т о д а** — заиф, дармонсиз.

⁵ **Ж ў й б о р** — арик.

⁶ **Б е х о с т** — қутилмаганда, қўққис.

⁷ **А ё р** — 1. Оёқ. 2. Қадах.

⁸ **Р о с т к е л т и р с а** — насиб этса.

⁹ **Қ а з о қ** — эркин киши; тож-тахдан четлаштирилган шаҳзода.

¹⁰ **Қ о ф и л а** — қарвон.

Фам юзини кўрма, бўлсанг журъаю¹ жоме² била,
Шукр қил, май нўш³ қилсанг гар гуландоме⁴ била.

Мени йўк эътиқоди деб, бори эл ичра ёд этма,
Худой учун бори элни ўзунгдек эътиқод этма⁵.

Баҳор мавсуми етти-ю, хуш хаво ўтти,
Тағофул⁶ айлама соқийки, ўтти, хо, ўтти!

Ичиб чоғирни⁷, ишим телбаликка ёвушти⁸,
Нечук таҳаммул⁹ этай, ичимга ўт тушти.

---

¹ **Журъа** — бир қултум май.

² **Жом** — қадах.

³ **Нўш** — ичмоқ.

⁴ **Гуландоме** — бир гул юзли.

⁵ **Эътиқод этма** — ўйлама.

⁶ **Тағофул** — беҳабарлик.

⁷ **Чоғир** — май.

⁸ **Ёвушти** — яқинлашди.

⁹ **Таҳаммул** — сабр-тоқат.

Не малак андоқ эрур, не эрур онча киши,
Қамар¹ анинг муқирри², қуёш анинг қаёши³.

Бўлди хажринг⁴ дўзахининг бартараф бўлмоқ чоғи —
Ким, висолингнинг далилидур кўзумнинг учмоғи.

Хар кимки, бўюнни қўймас, они тийгай,
Чопқай, талогай, мутеъю⁵ мункод⁶ этгай.

Қадинг жаннат риёзининг⁷ ниҳоли,
Эрам⁸ гулзори хадингнинг⁴ мисоли.

---

¹ Қ а м а р — ой.

² М у қ и р (р) — тан берувчи, иқроқ этувчи.

³ Қ а ё ш — уруғ-аймоқ, қариндош.

⁴ Х а ж р — айрилик.

⁵ М у т е ъ — қарам.

⁶ М у н к о д — бўйин эгувчи.

⁷ Р и ё з — боғ.

⁸ Х а д — ёнок.

* Э р а м — афсонавий гўзал боғ; жаннатдан киноя.

МУНДАРИЖА

Сўзбоши
5

Ғазаллар
24

Рубойлар
158

Маснавийлар
228

Туюқлар
266

Байтлар
272

ЗАҲИРИДДИН МУҲАММАД БОБУР
ҒАРИБИНГ АНДИЖОНИЙДУР

Сайланма шеърлар

“Шарқ” нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
Бosh тахририяти
Тошкент – 2008

Мухаррир: *Б. Саидомонов*
Бадий муҳаррир: *А. Мусахўжаев*
Техник муҳаррир: *Д. Габдрахманова*
Саҳифаловчи: *Л. Цой*

Босишга рухсат этилди 08.08.2008. Бичими 70x100 ¹/₃₂.
“Петербург” гарнитураси. Офсет босма. Шартли босма табоғи 11,0.
Нашриёт-ҳисоб табоғи 9,0. Адади 5000 нусха. Буюртма № 4775.
Баҳоси келишилган нарҳда.

**“Шарк” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонаси,
100083, Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.**